

Kochajmy Warmię!
Aimons la Warmie!
Amiamo Varmia!

Projekt artystyczny „Kochajmy Warmię”
pod patronatem Prezydenta Miasta Olsztyn
Czesława Jerzego Małkowskiego

Organizatorzy:
**Warmińsko-Mazurskie Stowarzyszenie „ARESZT SZTUKI”
Urząd Miasta Olsztyn**

Olsztyn — maj 2006

Projet artistique „Aimons la Warmie”
sous le patronage du Président de la ville d'Olsztyn
Czesław Jerzy Małkowski

Organisation:
**Association de Warmie et Mazurie „MAISON d'ARRET de l'ART”
Municipalité de la Ville d'Olsztyn**

Olsztyn — le mai 2006

Progetto artistico „Amiamo Varmia”
realizzato con il contributo del Sindaco di Olsztyn
Czesław Jerzy Małkowski

Organizzato da:
**Associazione di Varmia e Masuria „ARRESTO d'ARTE” (ARESZT SZTUKI)
Comune di Olsztyn**

Olsztyn — maggio 2006

Autor projektu i komisarz wystawy/
Auteur du projet et commissaire de l'exposition/
Autore del progetto e commissario della mostra:
Marek Świątecki

Kochajmy Warmię!

Aimons la Warmie!

Amiamo Varmia!

Index

Marek Świątecki	
Kochajmy Warmię	06
Aimons la Warmie!	08
Amiamo Varmia!	10
Andrzej Rzempotuch	
Warmia	12
Warmie	20
La Varmia	28
Katalog/Un catalogue/Catalogo	
Jerzy Wojciech Bielecki	38
Małgorzata Bojarska-Waszczuk.....	40
Mirosław „Micia” Bojenko	42
Iwona Bolińska-Walendzik	44
Elżbieta Boniecka-Milowicz	46
Małgorzata Chomicz	48
Waldemar Cichoń	50
Jarostaw Guzanowski	52
Elwira Iwaszczyszyn	54
Krzysztof Janicki	56
Wioletta Jaskólska	58
Anna i Wojciech Kmieć	60
Adam Kurlowicz	62
Waldemar Majcher	64
Joanna Milewicz	66
Zbigniew Opalewski	68
Ewa Plichta-Lubieniecka	70
Jarostaw Poliwko	72
Jan Pruski	74
Mirosława Smerek-Bielecka	76
Marek Szczęsny	78
Marek Świątecki	80
Julia Tarnowska	82
Wiesław Wachowski	84
Mieczysław Wieliczko	86
Julita Wiench	88
Aleksander Wotos	90
Bogdan Żukowski	92

„Kochajmy Warmię!”

Bezwstydnie przyznaję się, że wcale nie jest mi trudno tłumaczyć się z tego pomysłu. Kochajmy Warmię? Tak, bo najprościej rzecz ujmując, po prostu piękna jest i tyle. Rozwijając jednak tę myśl: Warmia to kraina magiczna — jej niezwykłość to przede wszystkim niepowtarzalny krajobraz — przestrzeń urozmaicona siecią wzgórz, to rzeki, jeziora i lasy — prawdziwa przyroda w jej naturalnym pięknie czystej wody, zdrowego powietrza, świergotu ptaków i woni leśnych kwiatów.

Magia Warmii to także jej niezwykła historia odradzającej się wciąż na nowo Atlantydy — ziemia burzliwych dziejów kolejno zamieszkujących ją i sąsiadujących ludów — taki uroczy, pozornie cichy zakątek, a jednak miejsce niezwykłego pożądania. Kiedyś waleczni Prusowie, potem Polacy, Niemcy, Szwedzi, Rosjanie, a przecież także Francuzi, Litwini, Ukraińcy i Bóg jeden wie kto jeszcze systematycznie i, co tu dużo mówić, bardzo skutecznie wyrzynali się nawzajem w licznych religijnych i narodowościowych awanturach, w ruinę obracając wszystko, co tylko udało się wcześniej pobudować.

Kochajmy Warmię, ale nie bądźmy o tę miłość zazdrośni. Nie możemy przecież ignorować tradycji innych, bo i one złożyły się na kształt tej naszej małej ojczyzny. W imię własnego człowieczeństwa powinniśmy szanować zastane dziedzictwo pruskie, niemieckie, polskie, warmińskie..., których ślady mimo upływu czasu wciąż odnajdujemy na tej ziemi. Niemal automatycznie stajemy się spadkobiercami przebogatej historii Warmii i niemal podświadomie wchłaniamy jej niezwykły krajobraz, stając się jego częścią, bo przecież żyjemy we własnym pejzażu. Artysta w procesie twórczym nieustannie, zawsze na nowo definiuje pojęcia czasu i przestrzeni; jego wrażliwość to przede wszystkim wyczucie miejsca, ludzi i zdarzeń.

Dowód? Przyjrzyjmy się pracom naszych artystów. O ile sposób realizacji dzieła oczywiście jest zawsze indywidualny, bo przecież autorski, to wspólna wydaje się postawa twórcza, przekonana-

nie, że regionalizm w sztuce, można by rzec jej prowincjonalność, jest sprawą ważną. Obecny projekt „Kochajmy Warmię” jest kontynuacją, a właściwie w pewnym sensie syntetycznym rozwinięciem wcześniejszych koncepcji (wystawy „Baby Warmińskie” i „Dziady Pruskie”). Naszą wystawę łączy z koncertem przyjaciół ze sceny — poetów i muzyków (przecież także z Warmii), tworząc tym samym wielowątkowe, multimedialne widowisko. Wystawie towarzyszy także przygotowany na tę okazję wielojęzyczny katalog, którego dopełnieniem jest naukowe opracowanie na temat historii kontaktów Warmii z jej sąsiadami.

Nasz artystyczny projekt ma charakter przedsięwzięcia wieloletniego, a jego podstawowe założenie ujawniamy w samej nazwie: jest nim szeroka prezentacja współczesnej kultury naszego regionu za granicą — zwłaszcza w państwach ościennych, miastach partnerskich (Niemcy, Francja, Włochy, Szwecja...). W tym ujęciu projekt staje się częścią większej całości — ponadregionalnego porozumienia w ramach europejskiej wymiany kulturalnej „Kochajmy nasze małe ojczyzny”. Ten pomysł to dzielenie się pięknem, to dystansowanie się od wszelkich politycznych awantur i prowokacji budzących demony przeszłości, to zaproszenie do rozmowy na temat dobrej przyszłości wspólnego domu — jednoczącej się Europy i jej małych ojczyzn. Ich kulturowe tradycje mogą tylko wzbogacić wspólne dziedzictwo. Kochajmy Warmię, ale przecież także kochajmy Normandię, Bawarię, Perugię itd. Jeśli komukolwiek na tym zależy, spotkajmy się i porozmawiajmy ze sobą. Nasza wystawa wędruje po Europie, zapraszając tym samym artystów z innych krajów do odwiedzin u nas — na Warmii. Dzięki takiej wymianie kulturalnej możliwe jest przybliżenie mieszkańcom różnych regionów Europy dorobku kulturalnego ich sąsiadów.

Dzięki wsparciu władz Miasta Olsztyna, a zwłaszcza dzięki osobistemu zaangażowaniu i pomocy okazanej przez Prezydenta Miasta Pana

Czesława Jerzego Małkowskiego mogliśmy rozpocząć nasze wędrowanie po Europie. Niezwykle serdeczne, gorące przyjęcie, z jakim się spotkaliśmy przy pierwszych wizytach, przeszło nasze najśmielsze oczekiwania. Utwierdzeni tym doświadczeniem rozmawiamy dziś o naszych kolejnych podróżach. Z głębokim przekonaniem, że sztuka może łączyć — nie dzielić, dedykujemy nasze działania wszystkim sprzymierzeńcom idei porozumienia, artystom, ludziom „dobrej woli” zza każdej granicy.

Kochajmy Warmię, kochajmy artystów!

Marek Świątecki

Sans gêne, j'avoue qu'il ne m'est absolument pas difficile d'expliquer ce point de vue. Aimons la Warmie? Oui, tout simplement car elle est belle et c'est tout. Développons toute fois ce point de vue: la Warmie est une contrée magique — sa rareté extraordinaire se doit avant tout à ses paysages uniques et exceptionnels — un espace varié par ses collines, ses rivières, ses lacs et ses forêts — sa vraie nature reflète dans la pureté de l'eau, de l'air sain, des cris des oiseaux et de l'odeur des fleurs sylvestres.

La magie de la Warmie repose aussi sur son histoire extraordinaire — une histoire identique à celle de l'Atlantide qui renaît tout le temps — la terre des époques mouvementées des tribus qui l'habitaient et des tribus voisines — c'est un recoin soit disant magnifique et calme, et cependant c'est un lieu de convoitise insolite. Autrefois, les Prussiens guerriers, ensuite les Polonais, les Allemands, les Suédois, les Russes, mais aussi les Français, les Lituaniens, les Ukrainiens et Dieu seul sait qui encore, se sont systématiquement et d'une manière très efficace entretués au cours de nombreuses bagarres religieuses et nationalistes en transformant en ruine tout ce qu'ils avaient réussi à construire.

Aimons la Warmie, mais ne soyons pas jaloux de cet amour. Nous ne pouvons pas ignorer les traditions des autres parce qu'elles ont aussi contribué au développement de notre petite patrie. Le patrimoine recueilli prussien, allemand, polonais, warmien... nous fait devenir héritiers de l'histoire extrêmement riche de la Warmie; et inconsciemment absorbant son paysage insolite, nous y prenons part car nous vivons dans notre propre paysage. Au cours du procédé de création, un artiste redéfinit toujours les notions de temps et d'espace: sa sensibilité c'est avant tout le sens du lieu, des gens et des événements.

La preuve? Regardons les travaux de nos artistes. Autant la façon de réaliser des œuvres est toujours unique, autonome car individuel et propre

à l'auteur, autant ce qui les unit c'est leur attitude par rapport à la création, leur certitude que le régionalisme de leur art, voire le provincialisme est une chose importante. Le présent projet „Aimons la Warmie” est une continuation, ou plus exactement, une sorte de développement des conceptions antérieures (expositions „Bonnes femmes de Warmie” et „Bonhommes la Prusse”). Nous joignons notre exposition avec le concert de nos amis de la scène: les poètes et les musiciens (qui viennent aussi de la Warmie) en créant par conséquent un spectacle multimédia de plusieurs composants. Cette exposition est accompagnée par un catalogue préparé en diverses langues pour cette occasion, dont le complément est une étude scientifique sur l'histoire des contacts de la Warmie avec ses voisins.

Notre projet artistique a un caractère d'une entreprise pluriannuelle et son principe de base se révèle par son titre: ainsi c'est une vaste présentation de la culture contemporaine de notre région à l'étranger — surtout dans les pays limitrophes, les villes jumelées (Allemagne, France, Italie, Suède..). De ce point de vue, ce projet devient une partie d'un tout — d'une entente qui dépasse les frontières des régions dans le cadre de l'échange culturel européen intitulé „Aimons nos petites patries”. Cette idée a pour objectif de partager la beauté, de se distancier de toute sorte de bagarres politiques et des provocations qui réveillent les démons du passé, c'est une invitation au dialogue a propos d'un avenir brillant de la maison commune — de l'Europe qui s'unit et de ses petites patries. Leurs traditions culturelles ne peuvent qu'enrichir le patrimoine commun. Aimons la Warmie, mais aimons aussi la Normandie, la Bavière, Pérouse, etc. Quiconque soit intéressé, rencontrons — nous et parlons — en ensemble. Notre exposition voyage dans toute l'Europe en invitant les artistes d'autres pays à nous rendre visite chez nous — en Warmie. Grâce à cet échange culturel il est possible de rapprocher les habitants de

différentes régions de l'Europe, ainsi que les biens culturels de leurs voisins.

Grâce à l'aide des autorités de la ville d'Olsztyn et surtout grâce à l'engagement personnel et à l'aide de Monsieur le Président de la ville d'Olsztyn, Czesław Jerzy Małkowski, nous avons eu la possibilité de commencer notre circuit en Europe. L'accueil cordial et chaleureux que l'on nous a témoigné lors de nos premières visites a dépassé nos plus belles espérances. Rassurés par ces expériences, nous parlons aujourd'hui de nos prochains voyages — en Allemagne, en France, en Italie, en Suède et ... l'avenir nous le dira.

Avec grande certitude l'on peut dire: l'art unit et ne désunit pas, nous dédions nos activités à toutes les personnes qui nous ont soutenus, aux artistes, aux „gens de bonne volonté” derrières toutes les frontières.

Aimons la Warmie, aimons les artistes!

Marek Świątecki

Traduction: Dorota Ractaw-Tomaszewska

Devo ammettere senza pudore che non è affatto difficile fornire le spiegazioni riguardanti la nascita dell'idea di questo progetto. Amiamo Varmia? Sì, perché è semplicemente bella e basta. Sviluppando questo argomento: la Varmia è una regione magica — la sua straordinarietà consiste nel paesaggio irripetibile — spazio aperto, colline, fiumi, laghi, boschi — natura vera nella sua bellezza pura, acqua pulita, aria sana, canto degli uccelli e profumo dei fiori del bosco.

La magia della Varmia è legata anche alla sua incredibile storia paragonabile a quella dell'Atlantide che risorge sempre di nuovo — la terra dei tempi burrascosi, dei popoli che abitavano qui e dei loro confinanti — una zona affascinante e così silenziosa ma anche molto desiderata dagli altri. In passato guerrieri Prussiani, poi Polacchi, Tedeschi, Svedesi, Russi, e anche Francesi, Lituani, Ucraini e tanti altri, sistematicamente e in modo efficace si ammazzavano tra di loro durante numerosi litigi religiosi e civili, mandando in rovina tutto quello che prima sono riusciti a costruire.

Amiamo Varmia, ma senza essere gelosi di questo sentimento! Non possiamo ignorare le tradizioni delle altre nazioni perché anche queste hanno influito sulla formazione della nostra piccola patria. Ritrovato patrimonio prussiano, tedesco, polacco, di Varmia... ci trasforma automaticamente in eredi di questa ricchissima storia e quasi inconsciamente ci lascia assorbire il suo carattere magnifico in modo che diventiamo una parte del paesaggio che ci circonda. Durante il processo di creazione un artista in modo ininterrotto, sempre da capo sta definendo il concetto di tempo e di spazio; la sua sensibilità consiste nella comprensione del luogo, delle persone, degli eventi.

Una prova? Guardiamo lavori di un gruppo di artisti. Anche se il modo in cui viene realizzata un'opera è sempre personale, autonomo, individuale, rimane comune la convinzione e la consapevolezza che il regionalismo nell'arte o meglio il

carattere locale è una questione importante. Il progetto „Amiamo Varmia” è la continuazione oppure in un certo senso lo sviluppo sintetico dei precedenti concetti (mostre „Baby Warmińskie”/Vecchie donne di Varmia/e „Dziady Pruskie”/Vecchi uomini Prussiani). La nostra mostra viene accompagnata da un concerto dei nostri amici del palcoscenico — poeti, musicisti (provenienti da Varmia) trasformandosi in una pluridimensionale, multimediale manifestazione; è stato pubblicato appositamente anche un catalogo multilingue, contenente le informazioni scientifiche sulla storia dei rapporti tra la Varmia e i suoi vicini.

Il nostro progetto artistico è un’iniziativa pluriennale di cui il nome rivela lo scopo principale: l’ampia presentazione della contemporanea cultura della nostra regione all’estero — soprattutto nei paesi limitrofi e nelle città gemelle (Germania, Francia, Italia, Svezia...). Sotto questo aspetto il progetto viene inteso come un elemento dell’iniziativa più ampia — la transregionale intesa di scambio culturale europeo intitolata „Amiamo le nostre piccole patrie”. Le principali idee del progetto sono: condividere la bellezza, stare lontano dal chiasso politico e dalle voci che svegliano i demoni del passato, invitare al dialogo sul buon futuro della nostra casa comune — dell’Europa unita e delle sue piccole patrie con le loro tradizioni culturali che possono soltanto arricchire il comune patrimonio. Amiamo Varmia, ma amiamo anche Baviera, Normandia, Perugia... Se ci sono delle persone che ci tengono a tutto ciò dobbiamo incontrarci e parlarne. La nostra mostra viaggia per l’Europa invitando gli artisti dagli altri paesi a venire nella nostra casa — nella Varmia. Grazie allo scambio culturale è possibile far conoscere agli abitanti delle varie regioni europee il patrimonio culturale dei loro vicini.

Grazie al sostegno delle autorità comunali e soprattutto al personale impegno del Sindaco della città di Olsztyn, Signor Czesław Jerzy Matkowski abbiamo potuto intraprendere il nostro

viaggio per l’Europa. La calorosa e sincera accoglienza con la quale siamo stati ricevuti durante i nostri primi viaggi ci ha sorpreso piacevolmente. Ancora più convinti, dopo aver vissuto le esperienze positive, oggi progettiamo i nostri successivi viaggi — in Germania, Francia, Italia, Svezia e... chi vivrà vedrà.

Con la profonda convinzione che l’arte può unire anziché dividere — vogliamo dedicare le nostre azioni a tutti gli alleati dell’idea della conciliazione, agli artisti, alle persone „di buona volontà” da tutti i paesi.

Amiamo Varmia! Amiamo artisti!

Marek Świątecki

Traduzione: Mirosława Pieńkos

Kraj

„*Jest to część Prus, w tem bardzo godna uwagi, że pośród krajów czysto protestanckich położona, wyjątknie i bez żadnego pomieszania zachowała wiarę katolicką*”. — Taką, wówczas już nieaktualną, lecz słuszną w sensie historycznym, definicję Warmii dał ukryty pod inicjałami S. P. polski encyklopedysta z połowy XIX wieku. Dotyka ona istoty ukształtowania się i późniejszego utrzymania odrębności przez niewielkie przeciw terytorium, które w różnych, zmieniających się warunkach zachowało integralność i tożsamość kulturową w granicach nadanych mu w średniowieczu. Już wtedy — pozostając integralną częścią państwa krzyżackiego — stanowiła Warmia wyodrębnione terytorialnie i posiadające własną administrację władztwo kościelne, zarządzane przez biskupa i kapitułę. Po drugim pokoju toruńskim (1466) znalazła się w Rzeczypospolitej, stając się jakby wyspą otoczoną przez ziemie Prus krzyżackich. Jedynie na krótkim odcinku między Fromborkiem a Tolkmickiem była zrosnięta z Prusami Królewskimi. Po sekularyzacji zakonu krzyżackiego w Prusach, której skutkiem było powstanie luterańskiego księstwa pod berłem Hohenzollernów jako lenna Korony polskiej, metaforyczna „wyspowość” Warmii została niejako dopełniona przez różnicę wyznań.

Zasięg terytorialny Warmii nie zmienił się zasadniczo od XIV aż do lat siedemdziesiątych XX stulecia: były to jeszcze niedawno cztery średniej wielkości powiaty, pokrywające się z terytorium przedrozbiorowego władztwa biskupów: braniewski, lidzbarski, olsztyński i reszelski (biskupiński). Pierwotne podziały polityczne i administracyjne są nadal czytelne mimo skutków zaboru Warmii przez Prusy w roku 1772 oraz późniejszych zmian administracyjnych zarówno w państwie pruskim, jak i w powojennej Polsce. Jedynie do powiatu braniewskiego włączono w 1945 roku część dawnego powiatu Święta Siekierka (ros. Mamonowo).

Tak scharakteryzowaną Warmię trzeba jeszcze umieścić na mapie fizycznej. Ma ona kształt zbliżony do wydłużonego trójkąta. Rozciąga się na obszarze Pobrzeża Warmińskiego — w którego obrębie wyróżnia się Równinę Warmińską i Pojezierze Olsztyńskie — od Zalewu Wiślanego na północnym zachodzie po okolice Reszla na wschodzie. Na południu granica Warmii sięga za linię Jeziora Łańskiego, trochę poniżej równoleżnika, na którym leżą Olsztynek i Szczytno, miasta obecnie mazurskie. Od zachodu naturalną granicę stanowi Pastęka. Najdłuższa rzeka warmińska, wpadająca do Pregoty Łyna — nad którą są położone Olsztyn, Dobre Miasto i Lidzbark Warmiński — stanowi jakby oś pionową (południkową) tego terytorium. Największe jeziora skupione są wokół Olsztyna (Wulpińskie, Pluszne, Łańskie, Ukiel i Wadąg) oraz w pobliżu Biskupca (Dadaj) i Jezioran (Luterskie, Blanki). Większe kompleksy leśne zachowały się na południe od Olsztyna (Lasy Purdzkie i Lasy Ramuckie; te drugie, zwane potocznie Łańskimi, łączą się z Lasami Napiwodzkimi już na terenie Mazur), na zachód i południe od Lidzbarka oraz w pasie południkowym na wschód od Barczewa. Ten ostatni w znacznym stopniu zachował pierwotny charakter drzewostanu.

Stolicą diecezji było początkowo Braniewo, miasto portowe nad Pastęką, w pobliżu jej ujścia do Zalewu Wiślanego. Po przeniesieniu katedry do Fromborka (1278) pozostawało ono jeszcze czas jakiś siedzibą biskupów, ostatecznie miastem rezydencjonalnym stał się Lidzbark Warmiński. Wspinały gotycki zamek do dziś jest świadectwem historycznej rangi tego miejsca.

Nazwa kraju pochodzi od Warmów, plemienia pruskiego, które zamieszkiwało większą część późniejszego dominium. W odniesieniu do czasu sprzed podboju Prus przez Krzyżaków dominium biskupie zajmowało środkową Warmię, wschodnią Pogezanię, zachodnią Barcję i skrawek Galindii. Taką część swej diecezji, w miarę zwartą i chronioną częściowo naturalnymi granicami, wybrał sobie pierwszy biskup warmiński Anzelm na podstawie układu z 1243 roku o podziale Prus na diecezje.

„Biskupstwo warmińskie nie należy do żadnego województwa, ma dobra ziemskie specjalnie wydzielone wyraźnymi granicami na jednym zwartym obszarze na miarę księstwa i wyposażone jest w zamki i miasta. I tak zostało podzielone, że dwiema częściami włada biskup, a trzecią kolegium, czyli kapituła. Również miasto Elbląg wraz ze swym obszarem należy do diecezji warmińskiej, jakkolwiek od pewnego już czasu skażone heretycką zarazą próbuje się wymknąć spod kościelnej jurysdykcji biskupa...” — tak pisał w 1576 roku sławny dziejopis Marcin Kromer, wtedy jeszcze koadiutor biskupa warmińskiego kardynała Stanisława Hozjusza, w dziele „Polonia”, które zostało pomyślane jako kompendium wiedzy o Polsce dla obcokrajowców. Kromer utożsamia tutaj biskupstwo warmińskie z dominium ziemskim, które — niczym księstwo — zostało wyodrębnione z terytorium diecezji jako świeckie uposażenie biskupów i kapituły.

W średniowieczu biskupi podlegali politycznej władzy Krzyżaków, zachowywali natomiast całkowitą autonomię w sprawach wewnętrznych. Od biskupów w podobny sposób była uzależniona kapituła katedralna, która sprawowała władzę w swoich dobrach. Kapituła pozostawała tym podmiotem władzy, dzięki któremu zachowywano ciągłość rządów w okresach wakansu na tronie biskupim. O suwerenności Warmii stanowił fakt, że przez cały okres istnienia dominium nominalnie kapituła wybierała biskupa spośród grona swych członków. (Tak naprawdę w czasach krzyżackich Zakon wielokrotnie wpływał na wybór powolnych sobie biskupów, natomiast królowie polscy wręcz wskazywali kapitulę odpowiedniego elekta). Na szczególny prestiż biskupstwa wpłynęło bezpośrednio podporządkowanie go kurii rzymskiej (przywilej egzempcji z 1566 roku); od roku 1508 biskup warmiński przewodził stanom pruskim. Było ono najmniejsze w Polsce pod względem obszaru, ale aż szóste pod względem uposażenia. Mitrę warmińską otrzymywali bliscy współpracownicy i zaufani polskich królów, a dwukrotnie nawet członkowie rodzin królewskich: Andrzej Batory, bratanek króla Stefana, i Jan Olbracht Waza, syn króla Zygmunta III. Biskupi warmińscy mieli prawo do umiesz-

czania w swych herbach — obok pastorału, symbolu władzy kościelnej — także miecza, symbolu władzy świeckiej. W XVII wieku zaczęli używać tytułu książęcego.

Kraj dzielił się na dziesięć okręgów ziemskich, zwanych komornictwami (komorami), z których trzy, z siedzibami w Fromborku, Pieniężnie i Olsztynie, należały do kapituły, pozostałe zaś siedem — z siedzibami w Braniewie, Ornecie, Lidzbarku, Dobrym Mieście, Reszlu, Jezioranach i Barczewie — należało do biskupa. Biskupi ze swych włości wyznaczyli uposażenie kapituły kolegiackiej osadzonej w Dobrym Mieście, która była trzecim co do wielkości posiadaczem dóbr ziemskich na Warmii. Stan rycerski, pomimo wczesnego i hojnego uposażenia służb — przede wszystkim w okolicach Braniewa i Ornety — nigdy nie osiągnął znaczącej pozycji. Do końca XIV wieku powstało w dominium dwanaście miast (oprócz wyżej wymienionych jeszcze najmłodsze — Bisztynek i Biskupiec — oraz Nowe Miasto Braniewo, którego tutaj osobno nie liczymy), około 230 wsi czynszowych na prawie chełmińskim oraz około 120 dóbr rycerskich i wolnych służb pruskich. Braniewo i Frombork otrzymały przywileje lokacyjne na prawie lubeckim, pozostałe miasta — na chełmińskim (odmiana prawa magdeburskiego). W okresie nowożytnym bardzo blisko z Warmią było związane Tolkmicko. Prawdziwie znaczącą rolę odegrało jedynie Braniewo, które było członkiem Hanzy i do XVIII wieku uczestniczyło w handlu morskim. Ważnymi lokalnymi ośrodkami w średniowieczu i czasach nowożytnych były Lidzbark Warmiński, Reszel, Orneta i Dobre Miasto. Olsztyn, obecna stolica regionu, rozwinął się dopiero po połowie XIX wieku.

Około roku 1350 ogromnie nasilił się na Warmii ruch budowlany, który przysporzył tej ziemi wielu monumentalnych i wartościowych artystycznie dzieł architektury. Ogółem wzniesiono w dominium dziewięć murowanych gotyckich zamków: w Braniewie, Ornecie, Pieniężnie, Olsztynie, Lidzbarku Warmińskim, Reszlu, Jezioranach, Barczewie i Biskupcu; ten ostatni został rozebrany po wojnie trzynastoletniej. Funkcje obronne spełniała także położona na wzgórzu silna warownia katedralna we Fromborku oraz ufortyfikowany od zewnątrz zespół kolegiacki w Dobrym Mieście. Do połowy XVI wieku powstało 121 murowanych kościołów i kaplic — wśród nich katedra, kolegiata i trzy świątynie klasztorne (w Braniewie i Barczewie osiedli franciszkanie, a w Reszlu augustianie) oraz prawie sto kościołów parafialnych. Obok katedry fromborskiej, z niezwykle arkadkowym szczytem fasady, imponujące, jak na ówczesne potrzeby, rozmiarami i znakomitą jakością warsztatu budowlanego, są zwłaszcza kościoły z grupy hal trójnawowych (najpiękniejsze w Braniewie, Lidzbarku, Dobrym Mieście — zarazem kolegiata — i Olsztynie). Perłą architektury ceglanej stanowi bazylikowy kościół farny w Ornecie. Wszystkie miasta obwiedziono murami obronnymi, w każdym znajdował się murowany ratusz. Jedynie w najmniejszych wówczas ośrodkach, Fromborku i Bisztyнку, ochronę zapewniały palisady. Domy mieszczan aż do XVIII wieku w znakomitej większości miały konstrukcję szkieletową. Na wsi budownictwo drewniane utrzymało się do drugiej połowy XIX stulecia.

Kolejny okres rozkwitu architektury przypadł na czasy dojrzałego i późnego baroku. Dzięki patronatowi biskupów i kapituły — przy udziale lokalnych społeczności, a nawet prywatnych fundatorów — od końca XVII wieku przez następne osiem dziesięcioleci w wielu warmińskich wsiach i kilku miastach wzniesiono szereg nowych i przebudowano liczne istniejące świątynie. Wśród nich znane sanktuaria pielgrzymkowe w Stoczku Klasztornym koło Lidzbarka (rozbudowane), Krośnie i Chwałęcinie koło Ornety, Głotowie koło Dobrego Miasta i Braniewie (Passaria). Perłą — tym razem warmińskiego baroku — jest bazylika w Świętej Lipce, o rzut kamieniem za linią graniczną, wybudowana staraniem jezuitów, przy wydatnej pomocy biskupów i spokrewnionych z nimi polskich magnatów. Powstała także grupa budowli, które znamy prawie wyłącznie z dawnych sztychów i pomiarów: nowe rezydencje biskupów w Lidzbarku, których twórcami byli wybitni architekci związani z dworem królewskim czasów Jana Kazimierza i Jana III Sobieskiego. Biskup Grabowski wznosił letnie pałace w Biszdorfie i Smolajnach (zachowany).

Szczęśliwie, pomimo przebudowy na początku XVIII wieku, zachowała się rotunda kościoła w Stoczku (wotum biskupa Mikołaja Szyszkowskiego), którą uznajemy za pierwszą na Warmii budowlę barokową.

Oczywiście znacznej przemianie uległy miasta, ale tak naprawdę tylko w tych najzamożniejszych: Braniewie, Lidzbarku, Ornecie i Reszlu, być może w Dobrym Mieście, pojawiły się powabne, zdobione detalem i rzeźbą domy mieszczańskie w stylu baroku. Również bogata szlachta wznosiła nowe rezydencje, bardziej dwory niż pałace. Niestety, na podstawie wysoce niereprezentatywnej grupy rezydencji zachowanych nie da się o nich wiele powiedzieć. Na pewno także wtedy wyróżniał się kameralny pałac Hozjusów w Bęsi koło Biskupca. Pałac Stanisława Rutkowskiego w Bogatyńskim koło Ornety powstał już w końcowych latach istnienia polskiej Warmii.

Po zaborze przez Prusy w 1772 roku Warmia straciła dotychczasowy status i przywileje. Biskupowi i kapitule odebrano nie tylko władzę terytorialną, ale także większość dóbr ziemskich. Tak potraktowani dawni feudałowie powiększyli klientelę króla pruskiego, który w zamian za skonfiskowane dobra wypłacał im niewspółmiernie niskie pensje. W 1810 roku władze pruskie rozwiązały zakony i kapitułę kolegiacką, wcześniej upaństwowiono szkolnictwo. Do kraju dotychczas czysto katolickiego napłynęła ludność protestancka, tak dalece preferowana przez rząd do pełnienia funkcji w administracji i wojsku, że w krótkim czasie opanowała nawet samorządy miejskie. Jeszcze w okresie wojen napoleońskich osiedlili się tutaj Żydzi, pochodzący przede wszystkim z sąsiednich ziem polskich. Południowa część Warmii, czyli powiaty olsztyński i reszelski, pozostała w przeważającej mierze etnicznie polska.

Ludzie

Szczególnie korzystną dla siebie pozycję dominium warmińskie od początku zawdzięczało na równi wybitnym indywidualnościom i politycznym talentom kolejnych biskupów, jak też światłemu postępowaniu kapituły w duchu ówczesnego rozumienia demokracji. To drugie odróżniało kościelne władztwo od kolonizatorskiego postępowania Krzyżaków, którzy ostatecznie doprowadzili swych poddanych do buntu. Najwcześniejsi rządcy diecezji byli przybyszami z okolicznych krajów. Rodowód Anzelma nie jest wyjaśniony, Henryk Fleming pochodził z Lubeki, Eberhard (o przydomku z Nysy) był Ślązakiem. Dwaj następni: Henryk i Jordan byli zapewne Prusakami w drugim pokoleniu, z rodzin osiadłych w okresie wczesnej kolonizacji krzyżackiej, a o pochodzeniu kolejnych świadczą znowu przydomki: Herman z Pragi, Jan z Miśni. Dalej na tronie warmińskim zasiadali już tuziemcy (acz wykształceni na europejskich uniwersytetach i bywali w świecie). Pierwszym rdzennym Warmiakiem był lidzbarzanin, syn piekarza, Henryk Vogelsang, który złożył hołd królowi Jagielle po bitwie grunwaldzkiej. W XV wieku i na początku XVI rezydentami zamku w Lidzbarku są już wyłącznie urodzeni Prusacy (także Warmiacy), jeżeli nie liczyć Eneasza Sylwiusza Piccolominiego, który zanim zdążył dotrzeć do swej diecezji, został wybrany na papieża i przyjął imię Piusa II (1458). Paweł Legendorf, Mikołaj Tungen i Fabian Luzjański wywodzili się z rodów rycerskich, wszyscy pozostali — z mieszczańskich, jak wuj Kopernika Łukasz Watzenrode. W pierwszej połowie XVI wieku zdominowana przez gdańszczan kapituła wybierała kolejno trzech swojaków: Maurycego Ferbera, Jana zwanego Dantyszkim i Tidemana Giesego.

Wyraźne signum polskości nadali Warmii kardynał Stanisław Hozjusz (1551–1579), jeden z twórców trydenckiej reformy Kościoła, i jego następca, dziejopis Marcin Kromer (1579–1589), dzięki którym po latach zastoju na dobre odrodziło się życie religijne, oświata i kultura. Wspomniani już młodzi hierarchowie Andrzej Batory (1589–1599) i Jan Olbracht Waza (1621–1633, został biskupem za dyspensą papieską w wieku dziewięciu lat) związali się z diecezją warmińską bardziej

przez przypadek; miała być ona dla nich stopniem do dalszej kariery. W XVII i XVIII wieku na tronie w katedrze fromborskiej zasiadali potomkowie rodów magnackich, wśród nich tak wybitne osobowości, jak Wacław Leszczyński (1644–1658), Jan Stefan Wydźga (1659–1679), Michał Stefan Radziejowski (1679–1688), Andrzej Chryzostom Załuski (1698–1711), Teodor Andrzej Potocki (1712–1723). Leszczyński, Wydźga, Radziejowski (był interreksem po śmierci króla Jana III) i Potocki zostali później prymasami Polski; ten sam Wydźga oraz Załuski pełnili najważniejszą w administracji Rzeczypospolitej godność kanclerza wielkiego koronnego. Ostatni polscy biskupi warmińscy, Krzysztof Jan Szembek (1724–1740), Adam Stanisław Grabowski (1741–1766) oraz Ignacy Krasicki (1767–1795), związali się z Warmią na dobre i na złe. Można to powiedzieć zwłaszcza o Krasickim, wybitnym pisarzu epoki Oświecenia, który po I rozbiórce Polski z obywatela i wysokiego dostojnika Rzeczypospolitej stał się poddany króla pruskiego. Kiedy obejmował godność arcybiskupa gnieźnieńskiego (1795), Rzeczypospolitej nie było już na politycznej mapie Europy.

Skład osobowy kapituły zazwyczaj odzwierciedlał sytuację polityczną i powiązania towarzysko-rodzinne. W każdej epoce był on zróżnicowany narodowościowo. W średniowieczu dominował żywioł niemiecki, w czasach polskich — nie bez udziału Hozjusza i Kromera — nastąpiła znaczna polonizacja, jednakże kanonikami fromborskimi zostawali ludzie wybitni i zasłużeni, a nie tylko ustosunkowani. W XVII i XVIII wieku było wśród nich wielu Włochów, zdarzali się konwertyci z krajów luterskich, jak baron Gotfryd Henryk Eulenburg, pan na Galinach w Prusach Książęcych. Powszechnie znany jest intelektualny potencjał, talenty polityczne i przywódcze panów kanoników, nie zawsze natomiast dostrzega się sprawczą kulturotwórczą rolę, jaką odegrali w kształtowaniu się tożsamości i odrębności dominium; słabo rozpropagowana jest wiedza o dorobku i osobistych zasługach komilitonów wielkiego Kopernika. A przecież takie postacie, jak — pomijamy tych, którzy osiągnęli mitrę biskupią — kronikarz Jan Plastwich (zm. 1464 lub 1465), współpracownik Kopernika Aleksander Sculteti (zm. 1564), sekretarz kardynała Hozjusza, pisarz i artysta Tomasz Treter (1547–1610), pochodzący ze Szwecji mecenas nauki i oświaty Maciej Montanus (1567–1650), sufragan Wojciech Pilchowicz (1600–1665), dobroczyńca Olsztyna Wojciech Nowiejski (zm. 1664), uczony konwertyta Joachim Pastorius (1611–1681), fundator i znawca sztuki Adam Konarski (zm. 1685), sufragan Tomasz Ujejski (1613–1689), hojny fundator dzieł sztuki Jan Jerzy Kunigk (1648–1718), wspomniany już Gotfryd Henryk Eulenburg (1670–1734), sufragan Michał Remigiusz Łaszewski (1682–1746), znawca prawa Krzysztof Żórawski (zm. 1808) — to współtwórcy warmińskiej historii.

We wczesnym okresie dziejów podstawą utrzymania biskupstwa było osadnictwo pruskie — wsie i tak zwane służby (regulacje odpowiadające nadaniom rycerskim), które zreformowano poprzez nadane autochtonicznej zasymilowanej ludności ograniczone przywileje. Służby pruskie utrzymały się do XVII wieku. Pierwsi osadnicy z zewnątrz przybywali za swym pasterzem. Efektem planowej kolonizacji podjętej przez biskupa Henryka Fleminga był napływ kolonistów z Lubeki, za Eberharda nowe osadnictwo zdominowali Ślązacy. Wrocławski dialekt pobrzmiwał w okolicach Ornety do lat międzywojennych. O tym, jak skuteczne były to działania, niech świadczy fakt, że od lat dwudziestych XIV wieku zagospodarowywanie dominium odbywało się już na zasadzie kolonizacji wewnętrznej: nowe miasta i wsie zakładali potomkowie wczesnych osadników. Po wyludnieniu z powodu wojen i klęsk losowych napływali na Warmię przybysze — początkowo chłopci, później również szlachta — z sąsiednich ziem polskich: Mazowsza, ziemi michałowskiej i z południowej części Pomorza Gdańskiego. Najbardziej znane, doskonale potwierdzone w aktach, są „lokacje fanów opuszczonych” (za nazwą dokumentu *Locationes mansorum desertorum*, spisane ręką wielkiego uczonego), dokonane przez Mikołaja Kopernika jako administratora komornictwa olsztyńskiego w latach 1516–1521 — w ostatniej fazie już po wojnie polsko-krzyżackiej, skutkiem której był tak zwany hołd pruski w 1525 roku. Bodaj jeszcze większe

straty i wyludnienie niż wojna z Albrechtem Hohenzollernem spowodowała szwedzka okupacja i grabież Warmii w okresie wojny północnej, po której na warmińską i mazurską ziemię spadła ostatnia wielka zaraza (1709–1711).

Napływ szlachty polskiej nastąpił już za rządów Hozjusza, a nasilił się od końca XVI wieku. W początkowym okresie największe majątki pozostawały w rękach starych rodów miejscowych: Bażyńskich (von Elditten), Preuków, Troszków, Schedlinów i Luzjańskich. Znaczne dobra trzymali — jako wasale biskupów warmińskich! — liczni luteranie z sąsiednich Prus Książęcych, m.in. Kalcksteinowie, Perbandtowie, Kunheimowie i Lesgewangowie. Hozjusz i Kromer nadali służby rycerskie swoim najbliższym krewnym. Linia Hozjuszów de Bezdan na Raszągu utrzymała się aż do zaboru. Do największego znaczenia doszli z czasem Stanisławscy z ziemi tczewskiej, Grzymałowie herbu Mora rodem z Mazowsza, Helden-Gąsiorowscy, Hatyńscy (von Hatten), a spośród szlachty rdzennie warmińskiej — Knobelsdorffowie i Marquardtowie. Miejsce dla siebie znaleźli na Warmii także przybysze z daleka: Włosi (Carnevalli, Romaironi), Francuzi (Chales de Bealieu, Tourville), a nawet Węgrzy (Kalnassy), którzy — jak część szlachty niemieckiej — szybko się spolonizowali. Joachim Kalnassy z Gągławek pod Olsztynem był sekretarzem i powiernikiem biskupa Ignacego Krasickiego.

W krótkim czasie po zaborze Warmii przez Prusy większość polskiej szlachty odpłynęła, majątki po niej bywały niejako „dobrami gracjalnymi”, którymi królowie pruscy mogli zwabiać kadry do nowo tworzonej administracji. Zabór położył kres istnieniu feudalnego dominium, a dał początek pięknej legendzie o kraju samorządnym, gospodarnym, kraju ludzi pobożnych i uczciwych. Silne poczucie odrębności religijnej i kulturowej ukształtowało pokolenia Warmiaków aż po wiek XX. Przetrwały tradycje oświatowe Braniewa, w którym gimnazjum funkcjonowało do II wojny światowej pod jakże wymowną nazwą Liceum Hosianum. Legły one u podstaw ruchu naukowego w drugiej połowie XIX stulecia. Historycy warmińscy, skupieni wokół Warmińskiego Towarzystwa Historycznego (Historischer Verein für Ermland), które w 2006 roku będzie obchodzić 150-lecie istnienia, uczynili wiele zarówno dla poznania dziejów regionu, jak też dla zintegrowania badaczy niemieckich i polskich w pracy nad poznaniem wspólnego dziedzictwa. Olsztyńskie środowisko humanistyczne od sześćdziesięciu lat jest depozytariuszem tego dorobku i jego pilnym kontynuatorem.

Kultura

Nie ma kultury bez oświaty. Ta od początku była na Warmii nadzwyczaj doceniana. Podstawową rolę w kształceniu młodzieży spełniał dwór biskupów w Lidzbarku. Rządcy diecezji patronowali nie tylko nominalnie życiu umysłowemu i artystycznemu, dbali o kształcenie kadr dla potrzeb stanu duchownego i do pełnienia urzędów. Pierwszą szkołę na zamku w Lidzbarku założono już w XIV wieku. Pobierali w niej naukę chłopcy pruscy, którzy byli dalej kierowani do stanu duchownego i pełnili funkcje tłumaczy. Na terenie dominium funkcjonowała gęsta sieć szkół parafialnych.

Kardynał Hozjusz, który sprowadził do Polski (właśnie na Warmię) pierwszych jezuitów, ważnym ośrodkiem naukowym i wydawniczym uczynił Braniewo, gdzie powstały trzy uczelnie: otwarte dla świeckich kolegium jezuickie (założone 1565) oraz seminarium diecezjalne (1567) i alumnat papieski (1578), także prowadzony przez jezuitów. W 1589 roku została założona prywatna drukarnia; w latach 1697–1773 zarządzali nią jezuiti. Drugie kolegium jezuickie powstało w Reszlu (1632), gdy Braniewo pozostawało pod okupacją szwedzką. Do szkół jezuickich na Warmii wstępowała młodzież z różnych ziem Rzeczypospolitej, a nawet z zagranicy. Wysoki był poziom nauczania języków, w tym polskiego i niemieckiego. Zdecydowaną większość uczniów stanowili w nich synowie mieszczan; w Braniewie młodzież chłopska przewyższała liczebnie szlachecką.

Na niwie kultury Warmia spełniała w tym okresie szczególną rolę pośrednika w przepływie twórczych impulsów między wyznaniem. Z jednej strony biskupi, używający na mocy breve papieskiego z 1617 roku również tytułu biskupów sambijskich — jak też jezuiti, którzy prowadzili misje w Królewcu, Tylży i Świętej Lipce — realizowali działania misyjno-propagandowe w tolerancyjnych podówczas Prusach Książęcych. Z przeciwnej — pewne elementy kultury, a zwłaszcza neutralne teologicznie formy sztuki protestanckiej, chętnie były przyjmowane w środowisku warmińskim i przekazywane dalej, na ziemi Korony Polskiej. Sztuka na Warmii tradycyjnie rozwijała się pod patronatem Kościoła. Dobrym zwyczajem było podejmowanie najważniejszych przedsięwzięć wspólnie przez biskupów i wyższe duchowieństwo. Jeżeli nie działało się tak na podstawie specjalnej ugody — to przedsięwzięcia mogły być spontaniczne, czego najlepszym przykładem są dzieje sanktuarium w Świętej Lipce. Ważną rolę odgrywały lokalne działania jezuitów i bernardynów. Ci ostatni mieli klasztory w Barczewie, Stoczku i Kadynach koło Tolkmicka. Zarówno biskupi, jak i zakony kierowali się wskazaniem kontrreformacji, która zresztą w sferze sztuki objawiła się w dominium warmińskim zdecydowanie późno, dopiero na przełomie XVII i XVIII stulecia.

Ów patronat niezwykle sprzyjał ukształtowaniu się miejscowego środowiska artystycznego. To wręcz fenomen, że na tak niewielkim obszarze — w otoczeniu tak ważnych centrów wytwórczości artystycznej, jak Gdańsk, Elbląg, Toruń i Królewiec — przez ponad dwa i pół wieku działała malarze, rzeźbiarze, organmistrzowie, złotnicy. Na tle małych (czyli analogicznych) miast Prus Książęcych i Prus Królewskich miasta warmińskie — przynajmniej okresowo — jawią się jako poważne ośrodki sztuki. Tylko w Barczewie i Biskupcu nie byli notowani artyści. W bogatym Braniewie od średniowiecza po wiek XIX działały znakomite warsztaty złotnicze (ogółem do końca XVIII wieku odnotowano tam 98 mistrzów i czeladników), a w okresie późnego baroku pracowali malarze, rzeźbiarze i organmistrzowie. Najżywoźniejszym i najwszechstronniejszym skupiskiem artystów różnych profesji był Reszel, który w czasach baroku wyrósł dzięki sąsiedztwu sanktuarium w Świętej Lipce. W mieście, które mogło liczyć wówczas około 2500–3000 mieszkańców, działały liczne, zachowujące ciągłość przez kilka pokoleń warsztaty malarskie i złotnicze; w XVII i XVIII wieku było tam jedenastu malarzy i dziesięciu złotników należących do cechu. Największą sławę zdobyli rzeźbiarze, przede wszystkim Krzysztof Peucker i rodzina Schmidów. Najwybitniejsza monumentalna praca Jana Chrystiana Schmidta to ołtarz główny w dawnym kościele Jezuitów w Grodnie. Krzysztof Perwanger, rzeźbiarz klasy europejskiej, twórca niezwykle biegły i wszechstronny, wyjątkowo dogodnie warunki działalności artystycznej znalazł w małym Tolkmicku nad Zalewem Wiślany. Warsztaty malarskie istniały w Dobrym Mieście, Lidzbarku — skąd się wywodził słynny twórca fresków Maciej Jan Meyer — Braniewie, a nawet Bisztyнку. Sławny był warsztat organmistrzowski Wulffów w Ornece (Jan Wulff, już jako brat zakonny, zbudował organy w cysterskim kościele w Oliwie). Było regułą, że artyści na Warmii osiągnęli wysoką pozycję społeczną; byli dobrze wykształceni (kończyli w większości szkoły jezuitów), znali świat. Pełniąc różne godności w swoich miastach, przyjmowali także funkcje w administracji dominium: rzeźbiarz Krzysztof Peucker był naczelnym geometrą, malarz Józef Korzeniewski objął funkcję burgrabiego we Fromborku. Wielu pozostawało w bliskim kontakcie ze swoimi pryncypałami. Dzięki mecenatowi biskupa, od 1723 roku prymasa, Teodora Andrzeja Potockiego Maciej Jan Meyer stał się sławny na całą Rzeczpospolitą.

Jeszcze w połowie XVIII wieku, mimo trudnej z powodu wojny siedmioletniej politycznej sytuacji biskupstwa, kwitło życie kulturalne i artystyczne. Kolejny po Potockim i Szembeku światły biskup, sam znawca i miłośnik sztuki, Adam Stanisław Grabowski odznaczył się jako najhojniejszy fundator i mecenas. Kultura polska zawdzięcza mu ponadto wydanie z manuskryptów odnalezionych w zamku lidzbarskim kronik Gala Anonima i Wincentego Kadłubka, Warmia zaś wykonanie pierwszej szczegółowej mapy dominium, którą zlecił Jerzemu Fryderykowi Enderschowi w Elblągu (wydana drukiem 1755).

Jest zatem jak najbardziej zrozumiałe — o czym już była mowa — że żywe poczucie kulturowej odrębności Warmii i płynąca z niego dumę odnajdujemy stale na kartach prac warmińskich historyków w XIX i XX wieku. Skutkiem tak silnego przywiązania do własnych tradycji i odrębności był świadomy konserwatyzm miejscowej sztuki pod koniec XVIII i w pierwszej połowie następnego stulecia, kiedy to do opuszczonego przez Schmidtów warsztatu stolarskiego w Reszlu przybyli z Chojnic na Pomorzu ojciec i syn Biereichelowie. W dobie panowania akademizmu, kiedy „gdzieś w świecie” zanikały już dawne potrzeby estetyczne, budowali oni — jak przed wiekiem założyciel tego warsztatu, a po nich jeszcze Karol Jeroszewicz w Ornece — barokowe w swej istocie ołtarze, ambony, baptysteria i inne sprzęty niezbędne w warmińskim kościele.

Andrzej Rzempotuch

Le pays.

„C'est une partie de la Prusse, digne d'attention en ce que parmi les pays purement protestants, elle a gardé exclusivement et sans aucune mélange la foi catholique.” — cette définition de la Warmie, alors déjà dépassée, mais exacte au sens historique a été donnée par un encyclopédiste polonais de la moitié du XIX siècle, caché sous les initiales S. P. Exacte, car elle désigne l'essence même de la formation et de la possibilité de garder l'intégrité et l'identité culturelle par un territoire si réduit, dans les frontières formées encore au moyen âge. Déjà à cette époque, tout en restant une partie intégrante de l'Etat teutonique, la Warmie demeurait un fief ecclésiastique, gouverné par l'évêque et le chapitre. Après le second traité de paix de Toruń (1466) elle s'est retrouvée dans les frontières de la I République de Pologne en devenant comme une île, submergée par les terres de la Prusse Teutonique. Seule une courte frontière entre Frombork et Tolkmick lui était commune avec la Prusse Royale appartenant alors à la Pologne. Après la sécularisation de l'ordre teutonique, elle a été transformée en fief de confession luthérienne donné aux Hohenzollern, soumis à la Couronne de la Pologne. C'est alors que cette métaphore de l'insularité de la Warmie est devenue comme accomplie par la différence des confessions.

Depuis XIV siècle jusqu'aux années 70 du XX ème siècle le territoire de la Warmie n'a pas essentiellement changé: jusqu'à récemment il s'agissait de quatre districts (powiat) de taille moyenne couvrant le territoire soumis au pouvoir des évêques avant les partages de la Pologne: les districts de Braniewo, Lidzbark, Olsztyń et Reszel (ou dit de Biskupiec). Les partages originaux, politiques et administratifs sont toujours visibles malgré les conséquences de l'annexion de la Warmie par la Prusse en 1772 et malgré les

changements administratifs advenus aussi bien dans l'état prussien que dans la Pologne de l'après la guerre. Seul le district de Braniewo s'est vu augmenté en 1945 de la partie de l'ancien district de Święta Siekierka (Mamonowo en russe).

Situons à présent la Warmie sur une carte physique. Sa forme est proche de celle d'un triangle allongé. Elle recouvre la côte de Warmie — en son sein on peut distinguer la Pleine de Warmie et les lacs d'Olsztyn — depuis la Submersion de la Vistule (Zalew Wiślany) au nord — ouest jusqu'aux environs de Reszel à l'est. Au sud, la frontière de la Warmie dépasse la ligne de côté du lac de Łańsk, à peine au dessous du parallèle sur lequel sont situés Olsztynek et Szczytno, villes qui appartiennent actuellement à la Mazurie. A l'ouest, la frontière naturelle est fixée par le fleuve Pasłęka. Łyna, plus longue de Warmie qui rejoint Pregoła — aux les bords de la rivière la plus longue quelle sont Olsztyn, Dobro Miasto, et Lidzbark Warmiński — constitue comme un axe vertical (méridien) de ce territoire. Les lacs les plus grands sont concentrés autour d'Olsztyn (Wulpińskie, Pluszne, Łańskie, Ukiel et Wadağ) et près de Biskupiec (Dadaj) et Jeziorany (Luterskie, Blanki). Les espaces forestiers subsistent au sud d'Olsztyn (Les Forêts Purdzkie et Ramuckie); les seconds, appelés couramment les forêts de Łańsk se joignent aux forêts de Napiwodzkie de Mazurie), à l'ouest et au sud de Lidzbark et dans la ceinture parallèle à l'est de Barczewo. Cette dernière a gardé en grande partie un caractère primaire de la flore.

La capitale du diocèse était située d'abord à Braniewo, une ville portuaire aux bords de Pasłęka, près de l'embouchure du fleuve au Zalew Wislany. Après le transfert de la cathédrale à Frombork (1278), elle demeurait pendant un certain temps la résidence des évêques, mais finalement c'est la ville de Lidzbark Warmiński qui est devenue la cité résidentielle. Un splendide château gothique témoigne du passé historique de ce lieu.

Le nom du pays vient de la tribu des Warmes, une tribu prussienne qui habitait la plus grande partie du futur dominion. Par rapport à la période d'avant la conquête de la Prusse par les chevaliers teutoniques, le dominion des évêques occupait la Warmie centrale, la Pomezanie orientale, la Barcie occidentale et une petite partie de la Galindie. Une telle partie de son diocèse, relativement concentrée et protégée par des frontières naturelles a été choisie par le premier évêque de Warmie, Anzelme lors du traité de partage de la Prusse en diocèses en 1243.

„L'évêché de Warmie n'appartient à aucun voïvodie, il a des terres spécialement délimitées par des frontières nettes sur un territoire de la dimension d'un duché et muni des châteaux et des villes. Et il a été divisé ainsi: les deux parties sont sous le pouvoir de l'évêque et la troisième sous le pouvoir du chapitre. De même la ville d'Elbląg appartient avec son territoire au diocèse de Warmie, bien que depuis un certain temps elle soit déjà infectée par une peste hérétique et tente d'échapper à la juridiction ecclésiastique de l'évêque” — écrivait en 1576 le fameux chroniqueur Marcin Kromer (alors seulement coadjuteur de l'évêque de la Warmie, Stanisław Hozjusz) dans son ouvrage „Polonia”, qui devait être en principe une somme de savoir sur la Pologne pour les étrangers. Kromer identifiait ici l'évêché de Warmie avec le dominion terrien, qui comme un duché, a été séparé du territoire du diocèse en tant qu'une pension laïque de l'évêque et du chapitre.

Au moyen âge les évêques étaient soumis au pouvoir politique des Chevaliers Teutoniques, mais ils ont gardé une indépendance entière en ce qui concerne les affaires intérieures. De même des évêques dépendait le chapitre cathédral qui exerçait pouvoir dans ses biens. Le chapitre était cet agent du pouvoir grâce à qui on a pu garder la continuité du gouvernement des évêques aux temps de vacance sur le trône épiscopal. La preuve de l'indépendance de Warmie est le fait que tout au long de l'existence du dominion, le chapitre désignait l'évêque nominalement parmi ses membres. (En réalité pendant les temps teutoniques, l'Ordre Teutonique influençait le choix des évêques qui leur étaient favorables, et après les rois de la Pologne désignaient directement

au chapitre le choix exact). Le fait de soumettre l'évêché directement à la Curie Romaine (le privilège d'exemption de 1566) donne un prestige particulier à l'évêché; depuis 1508 l'évêque de Warmie présidait aux Etats Prussiens. Il était le plus petit de Pologne quant à son territoire, mais sixième quant au revenu. Les évêques de Warmie étaient des coopérateurs et des hommes de confiance des rois de Pologne, et même à deux reprises cette fonction a été occupée par des membres des familles royales: Andrzej Batory, le neveu du roi Stefan Batory et Jan Olbracht Waza, le fils du roi Sigmund III. Les évêques de Warmie avaient le droit de placer dans leur blason — mis à part la crosse, le symbole de pouvoir ecclésiastique — aussi le glaive, symbole de pouvoir laïque. Au XVII siècle ils ont commencé à utiliser le titre des princes.

Le pays était divisé en dix unités régionales, appelés Komornictwo (komora), dont trois, avec des sièges à Frombork, Pieniężno et Olsztyn appartenaient au chapitre, les sept restants — avec des chefs lieux à Braniewo, Orneta, Lidzbark, Dobre Miasto, Reszel, Jeziorany et Barczewo — appartenaient à l'évêque. Les évêques désignaient dans leur biens le revenu du chapitre collégiale située à Dobre Miasto, qui était le troisième propriétaire des biens terriens en Warmie. L'état des chevaliers, malgré des revenus récents et généreux — particulièrement dans les environs de Braniewo et Orneta, n'a jamais pu atteindre une position significative. Jusqu'à la fin du XIV siècle 12 villes ont été créées dans le dominion (mis à part les villes déjà citées, deux les plus jeunes sont — Bisztynek et Biskupiec — et Nowe Miasto Braniewo, non prise en compte dans cette étude), environ 230 villages censuels fondés sur la loi de Chefm et environ 120 biens des chevaliers et livres „services” prussiens. Braniewo et Frombork ont reçu des privilèges de location fondés sur la loi de Lubeck, et les autres villes — sur la loi de Chefm, (une variante du droit de Magdebourg). Durant la période moderne, la ville de Tolkmicko était très liée à Warmie. Seule Braniewo, membre de la ligue de Hanse, qui participait au commerce maritime depuis le XVIII siècle, a joué un rôle considérable. Lidzbark Warmiński, Reszel, Orneta i Dobre Miasto étaient des centres locaux importants au moyen âge et dans la période moderne. Olsztyn, la capitale de la région d'aujourd'hui ne s'est développée qu'après le milieu du XIX siècle.

Vers l'année 1350 le mouvement de construction s'est intensifié considérablement en Warmie et il a donné à ce pays un grand nombre des œuvres d'art monumentales et très précieuses du point de vue de l'architecture. On a fait élever neuf châteaux forts gothiques, à Braniewo, Orneta, Pieniężno, Olsztyn, Lidzbark Warmiński, Reszel, Jeziorany, Barczewo et Biskupiec. Ce dernier a été démonté après la guerre de treize ans. Les fonctions défensives ont été assignées aussi à la place forte de la cathédrale de Frombork et au complexe collégial de Dobre Miasto. 121 églises et chapelles ont été bâties jusqu'à la moitié du XVI siècle et parmi elles la cathédrale, la collégiale, et trois églises monacales (franciscaines à Braniewo et à Barczewo, et celle des augustins à Reszel) et presque cent paroissiales. Mis à part la cathédrale de Frombork, avec un inhabituel point de la façade en arcades, qui surprenait en ces temps par les dimensions et par une excellente qualité du savoir faire de l'art de la construction, se distinguent surtout les églises du groupe des églises en forme des halles à trois nefs (les plus belles à Braniewo, Lidzbark, Dobre Miasto — au même temps la collégiale — et à Olsztyn). La véritable perle de l'architecture de brique est l'église en forme de basilique à Orneta. Toutes les villes ont été entourées avec des murailles et chacune possédait une mairie bâtie. Seuls les plus petites, Frombork et Braniewo, n'avaient pour la défense que des palissades. Les maisons des bourgeois avaient pour la plupart la construction de charpente. Dans les campagnes les constructions en bois perduraient jusqu'à la seconde moitié du XIX ème siècle.

La période suivante de rayonnement et du développement de l'architecture correspond à la période du baroque moyen et tardif. Grâce au patronat des évêque et du chapitre — avec la participation des populations des collectivités locales, et même des fondateurs privés — depuis la fin du XVII siècle et durant huit suivantes dizaines d'années dans de nombreux villages de Warmie et

dans quelques villes on a élevé de nombreuses églises nouvelles ou amélioré déjà existantes. Parmi elles des sanctuaires des pèlerinages aussi connus que celui de Stoczek Klasztorny près de Lidzbark (élargi), à Krosno et Chwalecin près d'Orneta, à Glotowo près de Dobre Miasto et à Braniewo (Passaria). La véritable perle — de baroque warmien est la basilique à Święta Lipka, qui se situe tout de suite après la ligne de frontière, construite grâce aux efforts des jésuites avec une aide considérable des évêques et des magnats polonais de leurs familles. Il e était de meme un groupe des monuments connu uniquement grâce aux anciennes gravures et mesures — des nouvelles résidences des évêques à Lidzbark, dont les créateurs étaient des artistes éminents liés à la cour royale des temps de Jan Kazimierz et Jan III Sobieski. L'évêque Grabowski a fait élever des palais d'été à Biszdorf et à Smolajny (celui-ci existe toujours). Heureusement la rotonde de l'église de Stoczek (un votum de l'évêque Mikołaj Szyszkowski), que l'on considère être la première construction baroque de Warmie existe toujours, malgré sa réfection au début du XVIII siècle.

Bien évidemment, les villes ont subi une transformation importante, mais cela ne concerne en réalité que les villes les plus aisées, comme Braniewo, Lidzbark, Orneta, et Reszel, et peut être Dobre Miasto, où sont apparus des détails attirants, ornés et des sculptures sur des maisons des bourgeois style baroque. De même la noblesse faisait construire des nouvelles résidences, plutôt des manoirs que des palais. Malheureusement, en s'appuyant sur ce groupe des résidences, hautement peu représentative, on ne peut dire beaucoup à ce sujet. Il est certain que se distinguait alors le palais caméral de la famille de Hozjusz à Bęś près de Biskupiec. Quant au palais de Stanisław Rutkowski à Bogatynskie près d'Orneta il a été construit dans les dernières années de l'existence de la Warmie polonaise.

Après les partages de la Pologne en 1772, la Warmie annexée par la Prusse a perdu ses privilèges et son statut. L'évêque et le chapitre ont perdu non seulement le pouvoir territorial, mais aussi la plupart des propriétés terriennes. Traités ainsi, les anciens féodaux ont augmenté la clientèle du roi de Prusse, qui en échange des biens confisqués leur payait une faible rente qui ne correspondait aucunement aux biens qu'ils ont perdu. En 1810 les autorités prussiens ont dissolues les ordres religieux et le chapitre collégial; avant cela on a nationalisé l'instruction. Le pays jusqu'à présent composé des catholiques, a vu venir une vague de la population protestante, si favorisée par le gouvernement dans l'accès aux fonctions militaires et publiques que bientôt elle a fini par maîtriser même les fonctions au sein des autorités d'autogestion des villes. Durant les guerres napoléoniennes les Juifs en provenance des terres voisines polonaises s'étaient établis ici. Malgré tous ces changements la Warmie du sud, c'est-à-dire, les districts d'Olsztyn et de Reszel demeuraient en majorité ethniquement polonaises.

Les habitants.

La position très favorable du dominion de Warmie, était due depuis ses débuts aussi bien aux talents politiques et aux remarquables individualités des évêques successifs, qu'aux agissements éclairés du chapitre dans le sens dont on comprenait alors la démocratie. Ce second facteur distinguait le pouvoir ecclésiastique des agissements colonisateurs des Chevaliers Teutoniques, dont le comportement a conduit finalement leurs sujets à la révolte. Les premiers évêques étaient originaires des pays environnants. On ne connaît pas la généalogie d'Anselme. Henryk Fleming venait de Lubeck, Eberhard (dit Eberhard de Nysa) était Silésien. Les deux suivants: Henryk et Jordan étaient certainement des Prussiens de seconde génération, quant aux suivants leur surnoms témoignent de leur origine: Herman de Prague, Jan de Meissen. Après, le trône épiscopal était occupé par les originaires de Warmie, qui ont reçu leur instruction dans des universités européennes

et ont beaucoup voyagé. Le premier vrai Warmien à ce poste était un citoyen de Lidzbark, fils de boulanger Henryk Vogelsang, qui a rendu hommage au roi Jagiełło après la bataille de Grunwald (1410). Au XV et XVI siècle le château de Lidzbark était la résidence des Prussiens uniquement, dont certains étaient originaires de Warmie, sauf la seule exception en la personne d'Enée Sylvien Piccolomini qui avant de pouvoir arriver à son diocèse a été élu pape et a pris le nom de Pie II (1458). Paweł Legendorf, Mikołaj Tungen i Fabian Luzjański viennent des familles des chevaliers, tous les autres des familles bourgeoises, comme l'oncle de Nicolas Copernic — Łukasz Watzenrode. Dans la première moitié du XVIème siècle, le chapitre domine par les habitants de Gdańsk a choisi ses concitoyens — Maurycy Ferber, Jan dit Dantyszek et Tideman Giese.

Une empreinte très nette de la polonité a été donné à la Warmie par le cardinal Stanisław Hozjusz (1551–1579), un des créateurs de la réforme de l'Eglise au concile de Trident, et son successeur, le chroniqueur Marcin Kromer (1579–1589). Grâce à eux, après des années d'immobilisme, il y a eu le renouveau de la vie religieuse, de l'instruction et de la culture. Les jeunes déjà mentionnés: Andrzej Batory (1589–1599) et Jan Olbracht Waza (1621–1633, qui est devenu évêque à l'âge de huit ans grâce à la dispense du pape) s'étaient liés au diocèse plus par hasard. Il devait être pour eux une des étapes de la carrière. Au XVII et XVIII le trône de la cathédrale de Frombork était occupé par les descendants des familles des magnats. Parmi eux figuraient des personnages aussi éminents que Wacław Leszczyński (1644–1658), Jan Stefan Wydźga (1659–1679), Michał Stefan Radziejowski (1679–1688), Andrzej Chryzostom Załuski (1698–1711), Teodor Andrzej Potocki (1712–1723). Leszczyński, Wydźga, Radziejowski (qui a exercé la fonction d'interrex après la mort du roi Jan III Sobieski) et Potocki sont devenus ensuite les primats de la Pologne; ce même Wydźga et Załuski ont aussi exercé la fonction la plus importante de l'administration de la I République, celle du grand chancelier de la Couronne. Les derniers évêques polonais de la Warmie, Krzysztof Jan Szembek (1724–1740), Adam Stanisław Grabowski (1741–1766) et Ignacy Krasicki (1767–1795), s'étaient liés au pays pour le meilleur et pour le pire. On peut le dire surtout de Krasicki, un éminent poète des Lumières, qui après le 1er partage de la Pologne, de citoyen et haut dignitaire de la République est devenu sujet du roi de Prusse. Quand il recevait le trône d'archevêque de Gniezno (1795) la République n'existait plus sur la carte politique de l'Europe.

La composition du chapitre reflétait habituellement la situation politique et les liens socio-familiaux. A chaque époque il rassemblait plusieurs nationalités. Au moyen âge la participation de la composante allemande était importante, aux temps polonais — non sans la participation de Hozjusz et Kromer — une polonisation significative a eu lieu, mais des personnes non seulement munis des bonnes relations, mais éminentes et pleines de mérites devenaient des chanoines de Frombork. Au XVII et XVIII siècle il y avait de nombreux Italiens, parfois on rencontrait des convertis venant des pays luthériens, comme le baron Godfryd Henryk Eulenburg, seigneur de Galiny dans les Prusse Ducale. Le potentiel intellectuel, les talents politiques et dirigeantes des chanoines sont bien connus, mais on ne voit pas toujours le rôle de création de la culture qu'ils ont joué en participant dans formation de l'identité et de l'individualité du dominion. Le savoir sur les acquis et les mérites personnels des chanoines, des amis du grand Copernic est peu commun. Et pourtant, des personnages tels que (et on omettant ceux qui ont reçu la mitre épiscopale) le chroniqueur Jan Plastwich (décède en 1464 ou 1465), coopérateur de Copernic Aleksander Sculteti (mort en 1564), secrétaire du cardinal Hozjusz, écrivain et artiste Tomasz Treter (1547–1610), Suédois d'origine Maciej Montanus, (1567–1650), évêque auxiliaire Wojciech Pilchowicz (1600–1665), bienfaiteur de la ville d'Olsztyn Wojciech Nowiejski (décède en 1664), instruit converti Joachim Pastorius (1611–1681), fondateur et connaisseur de l'art Adam Konarski (décède en 1685), évêque auxiliaire Tomasz Ujejski (1613–1689), généreux fondateur des œuvres d'art Jan Jerzy Ku-

nigk (1648–1718), déjà mentionné Gotfryd Henryk Eulenburg (1670–1734), évêque auxiliaire Michał Remigiusz Łaszewski (1682–1746), juriste Krzysztof Żórawski (mort en 1808) — sont tous des co-créateurs de l'histoire de la Warmie.

Dans la première période de l'existence du diocèse, la source de ses revenus était la colonisation prussienne sous la forme des villages et des „services” (régulations similaires à l'octroi des terres aux chevaliers) qu'on a reformé par l'octroi des privilèges réduits à la population autochtone et assimilée. Ces „services” prussiens ont perduré jusqu'au XVIIe siècle. Les premiers colons arrivant de l'extérieur, arrivaient avec leur évêque. La colonisation conduite par l'évêque Henryk Fleming puisait surtout à Lubeck, alors que sous l'évêque Eberhard les colons venaient principalement de Silésie. Le dialecte de Wrocław était présent encore dans les alentours d'Orneta dans la période de l'entre les deux guerres. La preuve de la réussite de ces actions est le fait que depuis les années 20 du XIVe siècle le développement du dominion se faisait par ses forces propres, c'est-à-dire, les descendants des premiers colons fondaient des villes et des villages nouveaux. Après les dépeuplements de la Warmie à cause des guerres et des fléaux du hasard, des nouveaux colons arrivaient, d'abord des paysans, puis aussi des nobles, en provenance des terres polonaises voisines: Mazovie, terre de Michałów et du sud de la Poméranie de Gdańsk. Les plus connues, très bien confirmées par les documents sources sont les „locations des champs délaissés” (*Locationes mansorum desertorum*) écrites par Nicolas Copernic lui-même à l'époque quand il avait la fonction de l'administrateur de komornictwo d'Olsztyn dans les années 1516–1521, dans la phase finale de la guerre polono-teutonique, qui s'est terminée par la soumission du dernier maître de l'Ordre au roi de la Pologne. Mais des pertes encore plus importantes ont été infligées à cette région lors de la guerre, de l'occupation et des pillages de la Warmie par les troupes suédoises lors de la guerre nordique. Tout de suite après la Warmie et la Mazurie ont été soumises à l'épreuve de la dernière grande peste (1709–1711).

L'influence de la noblesse polonaise a eu lieu déjà à l'époque de Hozjusz, mais elle s'était visiblement renforcée depuis la fin du XVIe siècle. Au départ les propriétés terriennes les plus importantes restaient aux mains des anciennes familles locales: Bażyński (von Elditten), Preuk, Troszke, Schedlin i Luzjański. Des propriétés également importantes étaient aux mains — en tant que des fiefs des évêques de Warmie! — de nombreux luthériens originaires de la Prusse Ducale, entre autres des familles de: Kalckstein, Perbandt, Kunheim i Lesgewang. Les évêques Hozjusz et Kromer ont donné des „services” de chevalerie à leurs proches. La lignée des Hozjusz de Bezdán est restée à Rasząg jusqu'aux partages de la Pologne. Peu à peu d'autres familles ont commencé à augmenter leur importance, tel Stanisławski de la terre de Tczew, Grzymała aux armes de Mora venant de Mazovie, Helden-Gąsiorowski, Hatyński (von Hatten), et parmi la noblesse autochtone de Warmie — Knobelsdorf et Marquardt. Egalement on a noté la présence et l'arrivée des étrangers: des Italiens (Carnevalli, Romaironi), des Français (Charles de Bealieu, Tourville), et même des Hongrois (Kalnassy), qui tout comme une partie de la noblesse allemande, se sont rapidement polonisés. Joachim Kalnassy de Gałławek près d'Olsztyn était secrétaire et confident de l'évêque Ignacy Krasiński.

Peu de temps après l'annexion de la Warmie par la Prusse, la plupart de la noblesse polonaise s'est retirée de la région et leurs propriétés étaient devenues des biens qui servaient aux rois de la Prusse à faire attirer des cadres pour l'administration nouvellement créée. Les partages de la Pologne ont donné ici, en Warmie, un début à la belle légende du pays autogouverné, travailleur, habité par des peuples pieux et honnêtes. Une forte sensation de différence religieuse et culturelle a formé des générations des Warmiens jusqu'au XXe siècle. Les traditions d'instruction ont perduré à Braniewo, où un collège fonctionnait jusqu'à la seconde guerre mondiale, toujours en gardant son nom „Liceum Hosianum”. Ces traditions ont été la source des fondements du mouvement des chercheurs en deuxième moitié du XIXe siècle. Les historiens de Warmie, con-

centrés autour de la Société Historique de Warmie (Historischer Verein für Ermland), qui va fêter son 150 anniversaire en 2006, ont fait beaucoup aussi bien pour améliorer la connaissance du passé de la région que pour l'intégration des chercheurs allemands et polonais dans leur travail sur la connaissance de l'héritage commun. Le milieu des humanistes d'Olsztyn depuis soixante ans est le dépositaire de cet héritage et son continuateur zélé.

La culture.

Il ne peut y avoir de culture sans instruction. Cette dernière était très estimée en Warmie. C'est la cour des évêques à Lidzbark qui jouait le rôle principal dans l'instruction des jeunes. Les administrateurs du diocèse parrainaient non seulement de manière officielle la vie intellectuelle et artistique, mais ils prenaient aussi soin de la formation des cadres aussi bien pour les besoins de l'ordre ecclésiastique que pour les fonctions administratives. La première école a été fondée au château de Lidzbark déjà au XIV siècle. Des jeunes Prussiens y étaient formés, puis dirigés vers l'état ecclésiastique et remplissaient le rôle des traducteurs. Un réseau dense des écoles paroissiales fonctionnait sur le terrain du dominion.

Le cardinal Hozjusz, qui a fait venir les premiers jésuites en Pologne (et plus exactement en Warmie) a fait de Braniewo un centre de recherche et d'édition. Trois établissements y ont été créés: un collegium des jésuites ouvert aux laïques (créé en 1565), un séminaire diocésain (1567) et un alumnat papal (1578) dirigé lui aussi par les jésuites. Une imprimerie privée a été créée en 1589, puis dans les années 1697–1773 elle était dirigée par les jésuites. Un deuxième collegium des jésuites a été créé à Reszel (1632), quand Braniewo était sous l'occupation suédoise. Les jeunes de toutes les régions de la République et même d'autres pays venaient y étudier. Il y avait un très bon niveau d'enseignement des langues, dont du polonais et de l'allemand. La plupart des élèves étaient des fils des bourgeois, mais à Braniewo les jeunes issus des milieux paysans dépassaient en nombre celui des enfants des nobles.

Culturellement la Warmie remplissait à l'époque un rôle particulier, celui d'intermédiaire dans l'échange des impulsions créatives entre les diverses confessions. D'un côté les évêques, qui sur le fondement du brevet papal avaient la possibilité d'utiliser le titre des évêques de Sambie depuis 1617, et d'autre part les jésuites qui ont fondé des missions à Królewiec, Tylża et Święta Lipka — accomplissaient des actions de mission et de propagande dans la Prusse Ducale très tolérante à cette période-là. D'un autre côté certains éléments de la culture, et plus particulièrement des formes théologiquement neutres de l'art protestant étaient volontiers repris par les milieux warmiens et transmises plus loin, sur les terres de la Couronne de la Pologne. Traditionnellement l'art en Warmie se développait sous les auspices de l'Eglise. Un bon usage voulait que les entreprises les plus importantes soient entreprises en commun par les évêques et par le haut clergé. Si cela n'arrivait pas sur le fondement d'un accord spécial, des essais pouvaient être pris spontanément, l'histoire du sanctuaire à Święta Lipka en témoigne. Localement les entreprises des jésuites et des bernardins jouaient un rôle important. Ces derniers avaient des monastères à Barczewo, Stoczek et Kadyny près de Tolkmick. Aussi bien les évêques que les ordres étaient soumis aux instructions de la contre-reforme qui d'ailleurs en matière de l'art est apparue assez tardivement dans le dominion de Warmie, car cela n'a eu lieu que seulement entre XVII et XVIII siècle.

Ce parrainage était très favorable à la formation du milieu artistique local. C'est un vrai phénomène que sur un territoire si réduit, et entouré des centres aussi importants pour la production artistique que Gdańsk, Elbląg, Toruń et Królewiec — pendant plus de deux siècles travaillaient des peintres, des sculpteurs, des constructeurs des orgues, des joailliers. Par rapport aux villes aussi réduites des Prusse Ducale et des Prusse Royale, les villes de Warmie apparaissent, au moins

périodiquement — comme des centres d'art importants. Dans les seules villes de Barczewo et Biskupiec on ne trouvait pas de traces d'artistes. Dans la riche ville de Braniewo depuis le moyen âge jusqu'au XIXème siècle, fonctionnaient des excellents ateliers des joailliers (jusqu'à la fin du XVIIIème siècle on a noté la présence de 98 maîtres artisans et compagnons, et dans la période du baroque tardif des peintres, des sculpteurs et des constructeurs d'orgues y travaillaient. Le plus vive et le plus universel centre qui rassemblait les artistes de différentes spécialités était Reszel, qui dans la période baroque a grandi grâce au voisinage du sanctuaire à Święta Lipka. Dans cette ville qui pouvait compter alors environ 2500–3000 habitants fonctionnaient des nombreux ateliers des peintres et des joailliers qui gardaient la continuité du métier pendant plusieurs générations. Au XVIIème et XVIIIème siècle il y avait 11 peintres et 10 joailliers appartenant à la guilde. Les plus fameux étaient les sculpteurs, en particulier Krzysztof Peucker et la famille des Schmidt. Le plus éminent travail monumental de Jan Chrystian Schmidt était le maître-autel dans l'ancienne église des jésuites à Grodno. Krzysztof Perwanger, sculpteur de niveau européen, créateur très habile et polyvalent a trouvé des conditions très favorables à ses activités artistiques dans la petite ville de Tolkmick aux bords de Zalew Wiślany. Des ateliers des peintres existaient à Dobre Miasto, Lidzbark — d'où venait le fameux auteur des fresques Maciej Jan Meyer — Braniewo et même Bisztynek. L'atelier du constructeur des orgues de la famille Wulff à Orneta était aussi célèbre (après, Jan Wulff, après avoir rentré dans les ordres a construit les fameux orgue de l'église d'Oliwa). Il était d'usage que les artistes atteignaient une position sociale importante en Warmie, ils étaient très bien instruits (pour la plupart ils avaient étudié dans des écoles des jésuites) et ils connaissaient les autres pays du monde. Tout en accomplissant diverses fonctions dans leur villes ils avaient des postes aussi dans l'administration du dominion: le sculpteur Krzysztof Peucker était le géomètre principal, le peintre Józef Korzeniowski a occupé la fonction de burgrave à Frombork. Nombreux d'entre eux restaient en contact proche avec leurs patrons. Grâce au mécénat de l'évêque, et depuis 1723 du primat Teodor Andrzej Potocki, l'artiste Maciej Jan Meyer est devenu connu dans toute la République de Pologne.

Déjà vers la moitié du XVIIIème siècle, malgré une situation politique difficile de l'évêché à cause de la guerre de sept ans, la vie culturelle et artistique fleurissait. Successeur de Potocki et de Szembek, un évêque éclairé, connaisseur et amoureux de l'art, Adam Stanisław Grabowski, s'est distingué comme le plus généreux des fondateurs et mécène. La culture polonaise lui doit aussi l'édition des manuscrits des chroniques de Gall Anonim et de Wincenty Kadłubek retrouvées au château de Lidzbark. Quant à la Warmie, elle lui doit la première carte précise du dominion, que l'évêque a commandé auprès de Jerzy Fryderyk Endersch à Elbląg (imprimée en 1755).

Il est donc tout à fait compréhensible — nous en avons parlé déjà — qu'un sentiment vif de l'identité culturelle de la Warmie et la fierté qui en découle se retrouve sans cesse dans les travaux des historiens de la Warmie du XIXème et du XXème siècle. Il en résultait un conservatisme conscient de l'art local vers la fin du XVIIIème siècle et dans la première moitié du siècle suivant, quand l'atelier de menuisier abandonné par les Schmidt à Ratzel a été repris par père et fils Buereichel originaires de Chojnice en Poméranie. Aux temps de l'académisme, quand „quelque part dans le monde” disparaissaient les besoins esthétiques, ils construisaient — comme un siècle avant le fondateur de cet atelier, et après eux Karol Jeroszewicz à Orneta des autels, des chaires, des baptistères baroques, et d'autres accessoires nécessaires dans les églises de Warmie.

Andrzej Rzempotuch

Traduction: Paweł Libera.

Stato

„È la parte della Prussia, che richiama attenzione perché nonostante localizzazione tra i paesi protestanti, mantenne una pura, invariabile fede cattolica” — questa definizione della Varmia, già allora inattuale ma corretta dal punto di vista storico, fu elaborata dall’enciclopedista polacco nella metà del XIX secolo. Queste parole dimostrano il fenomeno della formazione e della futura difesa della diversità del piuttosto piccolo territorio, il quale nelle diverse circostanze, mantenne l’integralità e l’identità culturale all’interno dei confini tracciati nel medioevo. Già allora — rimanendo parte integrale dello stato dei Cavalieri Teutonici — la Varmia costituiva, isolato dal punto di vista territoriale, l’impero della Chiesa governato dal vescovo e dal capitolo. Dopo il secondo patto di Toruń (1466) la Varmia fu incorporata nel Regno Polacco, diventando una specie dell’isola circondata dalle terre prussiane dei Cavalieri Teutonici. Soltanto su un tratto corto, tra le città Frombork e Tolkmicko, la Varmia era unita al Regno della Prussia Orientale. Dopo la secolarizzazione dell’Ordine dei Cavalieri Teutonici che portò alla nascita del ducato luterano — il vassallo del Regno Polacco amministrato dalla stirpe dei Hohenzollernowie — metaforico „isolamento” della Varmia fu legato alla diversità religiosa.

I limiti territoriali della Varmia non subirono importanti variazioni dal XIV secolo fino agli anni settanta del XX secolo — fino a poco prima ne fecero parte quattro province di media grandezza, dei cui confini corrispondevano ai confini del vescovato, tracciati prima delle spartizioni: provincia di Braniewo, provincia di Lidzbark Warmiński, provincia di Olsztyn, provincia di Reszel (di Biskupiec). Nonostante le conseguenze della spartizione della Varmia che ebbe luogo nel 1772 e le successive trasformazioni amministrative introdotte nel paese prussiano

e nella Polonia del dopoguerra, le antiche divisioni politiche e amministrative sono visibili ancora oggi. Nel 1945 nella Provincia di Braniewo fu incorporata una parte dell'antica Provincia di Święta Siekierka /Santa Accetta/ (in russo Mamonowo).

La Varmia sopradescritta deve essere collocata sulla carta geografica. La regione ha la forma di un triangolo allungato; si estende sul territorio del Pobrzeże Warmińskie — dove si possono distinguere Równina Warmińska (Pianura di Varmia) e Pojezierze Olsztyńskie (Zona Lacustre di Olsztyn) — dalla zona della Laguna di Vistola (Zalew Wiślany) a nord — ovest e dintorni della città di Reszel a est. A sud il confine della Varmia supera la linea del lago Łańskie, dove sono situate Olsztynek e Szczytno — le città di Masuria. Dalla parte occidentale il fiume Pasłęka costituisce il confine naturale. Il fiume più lungo — Łyna, affluente del fiume Pregoła, lungo il percorso del quale sono situate le città Olsztyn, Dobre Miasto e Lidzbark Warmiński, costituisce l'asse verticale (meridiano) di questo territorio. I laghi più grandi sono raggruppati intorno a Olsztyn (Wulpińskie, Pluszne, Łańskie, Ukiel, Wadąg) e nei pressi di Biskupiec (Dadaj) e di Jeziorany (Luterskie, Blanki). I complessi boschivi più vasti si trovano a sud da Olsztyn (Foreste di Purda e Foreste Ramuckie — spesso denominate Foreste Łańskie si uniscono sul territorio della Masuria alle Foreste Napiwodzkie), a ovest e sud da Lidzbark Warmiński e nella striscia meridiana a est da Barczewo. L'ultima delle citate foreste ha mantenuto il carattere originario del patrimonio forestale.

Braniewo — città portuale situata sullo sfocio della Laguna di Vistola, fu inizialmente capitale della diocesi. Ancora dopo l'anno 1278 — fondazione del Duomo a Frombork — Braniewo per un certo periodo ospitava i vescovi; successivamente cedette il ruolo della residenza vescovile a favore di Lidzbark Warmiński. Uno splendido castello gotico finora costituisce la prova della storica importanza di questa città.

La parola Warmia deriva dal nome della tribù prussiana — Warmowie, che abitava sulla maggior parte del futuro dominio. Prima che i Cavalieri Teutonici invadessero la Prussia il dominio vescovile occupava il territorio di Varmia centrale, Pomezania orientale, Barcja orientale e una striscia di Galindia. Il primo vescovo di Varmia — Anzelm, in base al patto del 1243 sulla divisione della Prussia in diocesi, scelse il territorio da lui amministrato — abbastanza compatto e parzialmente protetto dai limiti naturali.

„Il vescovato di Varmia non fa parte di nessun voivodato, possiede proprietà terriere appositamente frazionate con i confini ben tracciati che fanno parte di un territorio compatto di livello ducale fornito di castelli e città. Fu diviso in modo che le due parti erano amministrate da vescovo e la terza da collegio ovvero da capitolo. Anche la città di Elbląg con i suoi dintorni appartiene alla diocesi di Varmia, anche se da un pò di tempo contaminata di peste eretica cerca di sfuggire dalla giurisdizione vescovile...” — così scrisse nel 1576 famoso storiografo Marcin Kromer, allora coadiutore del vescovo di Varmia cardinale Stanisław Hozjusz, nella sua opera „Polonia” il compendio delle informazioni sulla Polonia per gli stranieri. Kromer identifica il vescovato di Varmia con il dominio terriero il quale — come una specie di ducato — fu individuato dal territorio della diocesi come secolare patrimonio dei vescovi e del capitolo.

Nel medioevo i vescovi furono sottoposti al potere politico dei Cavalieri dell'Ordine Teutonico, mantenendo comunque piena autonomia nelle questioni interne. Simile rapporto fu registrato tra vescovi e capitolo cattedrale, il quale esercitò il potere sul proprio territorio. Per mezzo del capitolo la continuità del governare nei tempi della vacanza del trono vescovile fu garantita. Sull'autonomia della Varmia incidette molto il fatto che i vescovi, durante l'esistenza del dominio, venivano scelti fra membri del capitolo. (In realtà nei tempi dei Cavalieri Teutonici l'Ordine spesso suggeriva la scelta del vescovo, i re polacchi addirittura indicavano al capitolo il candidato giusto).

Il prestigio del vescovato diventò più rilevante dal momento della sottomissione alla curia romana (privilegio del 1566); dal 1508 le province prussiane furono amministrate dal vescovo di Varmia.

La mitra di Varmia veniva donata ai collaboratori più stretti dei re polacchi e due volte anche ai membri delle famiglie reali: Andrzej Batory — nipote del re Stefan Batory, Jan Olbracht Waza figlio del re Zygmunt III. I vescovi di Varmia avevano diritto di collocare sul loro stemma — accanto al pastorale — simbolo del potere della chiesa — anche la spada — simbolo del potere secolare; dal XVII secolo cominciarono ad usare il titolo ducale.

Lo stato era diviso in dieci circoscrizioni, cosiddette *komornictwa* (*komory*) tra cui tre con sedi a Frombork, Pieniężno e Olsztyn appartenevano al capitolo, altre sette con sedi a Braniewo, Orneta, Lidzbark Warmiński, Dobre Miasto, Reszel, Jeziorany e Barczewo erano di proprietà del vescovo.

I vescovi cedero una parte dei beni alla collegiata con sede a Dobre Miasto — la terza proprietà terriera di Varmia. I cavalieri, nonostante salari alti — soprattutto nella zona di Braniewo e Orneta — non raggiunsero mai una posizione importante. Fino alla fine del XIV secolo nel dominio esistevano 12 città (oltre a quelle nominate prima, altre più giovani: Bisztynek e Biskupiec, Nowe Miasto Braniewo), intorno a 230 villaggi vassalli fondati in base alla legge di Chełmno e quasi 120 proprietà cavalleresche e dei funzionari prussiani. Braniewo e Frombork ottennero il privilegio di localizzazione basato sulla legge di Lublin, altre città sulla legge di Chełmno (una variazione della legge di Magdeburgo). Nell'età moderna la città di Tolkmicko fu strettamente legata alla Varmia. La città di Braniewo svolse un ruolo importante, perché fece parte della Lega anseatica — Hanza e fino al XVIII secolo praticò commercio marittimo. Altri importanti centri locali medievali e dell'età moderna furono Lidzbark Warmiński, Reszel, Orneta e Dobre Miasto. Olsztyn — attuale capoluogo della regione si sviluppò nella seconda metà del XIX secolo.

Intorno all'anno 1350 si registrò l'intensificazione dell'attività edile che donò a questa terra numerose, monumentali e preziose dal punto di vista artistico, opere architettoniche. In totale nel dominio furono costruiti nove castelli gotici: Braniewo, Orneta, Pieniężno, Olsztyn, Lidzbark Warmiński, Reszel, Jeziorany, Barczewo e Biskupiec; l'ultimo dei citati fu demolito dopo la guerra di tredici anni. Anche la robusta rocca cattedrale, situata sul colle a Frombork e gli edifici fortificati all'esterno della collegiata a Dobre Miasto furono adibiti alle funzioni di difesa. Fino alla metà del XVI secolo emersero 121 chiese e cappelle — tra queste duomo, collegiata e tre tempi monasteriali (a Braniewo e Barczewo si sono insediati i francescani invece a Reszel gli agostini) e più di cento chiese parrocchiali. Oltre il duomo di Frombork con incredibili arcate in alto della facciata-costruzione grandiosa dal punto di vista dimensionale e della tecnica edilizia adottata, richiamano attenzione le chiese a tre navate (le più belle si trovano a Braniewo, Lidzbark, Dobre Miasto-collegiata, Olsztyn). La chiesa parrocchiale di Orneta, costruita in mattone costituisce un'eccezione architettonica. Tutte le città furono circondate dalle mura da difesa e fornite di municipio. Nei centri più piccoli — Frombork e Bisztynek — la protezione garantirono le palizzate. La maggior parte delle case borghesi fino al XVIII secolo aveva la struttura a carcassa. Gli edifici rurali fino alla seconda metà del XIX secolo venivano realizzati in legno.

Il successivo periodo di fioritura dell'architettura ebbe luogo negli anni del medio e tardo barocco. Grazie al patronato dei vescovi e del capitolo — con la partecipazione della società locale e dei fondatori privati — a partire dalla fine del XVII secolo per otto decenni, nei villaggi e paesini di Varmia furono costruiti e modernizzati numerosi tempi. Tra quelli un posto importante occupano i santuari di pellegrinaggio: Stoczek Klasztorny vicino Lidzbark (ampliato), Krosno, Chwałecin nei pressi di Orneta, Glotowo vicino a Dobre Miasto e Braniewo (Passaria). Una di queste costruzioni venne denominata la perla del barocco di Varmia — è la basilica di Święta Lipka (Santo

tiglio) costruita grazie all'impegno dei gesuiti e con un efficace sostegno dei vescovi e dei nobili con loro coniugati. In quel periodo emersero anche le costruzioni che attualmente conosciamo quasi esclusivamente dagli antichi disegni: nuove abitazioni dei vescovi a Lidzbark Warmiński delle cui autori furono gli eccellenti architetti legati alla corte durante il regno di Jan Kazimierz e Jan III Sobieski. Il vescovo Grabowski fondò i palazzi estivi a Bisztorf e Smolajny (la costruzione rimase mantenuta). Fortunatamente, nonostante la ricostruzione che ebbe luogo all'inizio del XVIII secolo, rimase ben conservata la rotonda della chiesa di Stoczek (voto del vescovo Mikołaj Szynowski) considerata la prima costruzione barocca in Varmia.

Ovviamente le città subirono grandi trasformazioni architettoniche, ma solamente nelle più importanti come: Braniewo, Lidzbark, Orneta, Reszel nonché Dobrze Miasto apparirono le case barocche con le decorazioni in metallo e le sculture. Anche i nobili benestanti costruirono nuove abitazioni; le case signorili di campagna furono più diffuse dei palazzi. Purtroppo il numero di edifici conservati fino ai nostri tempi è troppo limitato per esprimere un giudizio valido. Sicuramente anche allora era noto il palazzo dei Hozjuszowie a Bęsia vicino Biskupiec. Il palazzo di Stanisław Rutkowski a Bogatyńskie vicino Orneta fu fondato negli ultimi anni della Varmia polacca.

Dopo la spartizione del 1772 la Varmia perse importanza e diritti di prima. Sia vescovo che capitolo dovettero cedere il potere territoriale e la maggior parte delle proprietà. I vecchi feudatari divennero sudditi del re prussiano che gli diede bassissime pensioni per i beni confiscati. Nel 1810 le autorità prussiane liquidarono gli ordini e il capitolo e prima ancora ebbero nazionalizzato le scuole. Nello stato fino a quel momento cattolico arrivò numerosa società protestante la quale fu così agevolata dal governo che in poco tempo occupò le funzioni più importanti presso amministrazione pubblica, istituzioni militari e territoriali. Ancora nei tempi delle guerre napoleoniche si insediarono qui gli Ebrei, provenienti soprattutto dalle confinanti terre polacche. La parte sud della Varmia — la provincia di Olsztyn e la provincia di Reszel — rimasero in gran parte etnicamente polacche.

Gente

L'importanza del dominio di Varmia era dovuta sin dall'inizio alle eccellenti personalità e al talento dei vescovi, nonché al saggio e democratico comportamento del capitolo — fattore che distingueva la proprietà ecclesiastica dall'Ordine dei Cavalieri Teutonici che con un comportamento prepotente da colonizzatore spinse i propri sudditi alla rivolta. I primi amministratori della diocesi derivavano dai paesi circostanti. L'origine di Anzelm non è stata chiarita, Henryk Fleming proveniva da Lubeca, Eberhard (con nomignolo „di Nysa”) era Slesiano. Altri due — Henryk e Jordan erano di origine prussiana, provenivano dalle famiglie insediate durante la colonizzazione realizzata dai cavalieri teutonici; l'origine di alcuni vescovi risultava da nomignoli che portavano: Herman di Praga, Jan di Miśnia. Più avanti il trono prendevano soltanto i figli di questa terra (mondani che studiavano presso le università europee) — il primo tra questi fu cittadino della Varmia, abitante di Lidzbark, figlio di un fornaio — Henryk Vogelsang che dopo la battaglia di Grunwald rese omaggio al re Jagiello. Nel XV e all'inizio del XVI secolo al castello di Lidzbark risiedevano esclusivamente i Prussiani (tra cui i Prussiani di Varmia) escluso Eneaszy Sylwiusz Piccolomini che prima di arrivare all'affidatagli diocesi fu scelto papa e prese il nome Pio II (1458). Paweł Legendorf, Mikołaj Tungen e Fabian Luzjański provenivano dalle stirpi cavalleresche, tutti gli altri dalle famiglie borghesi come lo zio di Copernico — Łukasz Watzenrode. Nella prima metà del XVI secolo il capitolo, dominato dagli abitanti di Danzica, scelse tre cittadini della Varmia: Maurycy Ferber, Jan chiamato Dantyszek, Tideman Giese.

Un significativo *signum* dello spirito polacco venne conferito alla Varmia dal cardinale Stanisław Hozjusz (1551–1579) uno dei precursori della riforma tridentina nella Chiesa e dal suo successore storiografo Marcin Kromer (1579–1589) — dopo gli anni di ristagno portarono alla rinascita della vita religiosa, della cultura e dell'istruzione. Nominati precedentemente giovani vescovi — Andrzej Batory (1589–1599) e Jan Olbracht Waza (1621–1633) — all'età di nove anni divenne vescovo con la dispensa del papa) si legarono alla diocesi di Varmia per puro caso; essa doveva costituire per loro una tappa per la futura carriera. Nel XVII e XVIII secolo il trono del Duomo di Frombork occuparono i discendenti delle famiglie nobili, tra cui le eccellenti personalità come Wacław Leszczyński (1644–1658), Jan Stefan Wydźga (1659–1679), Michał Stefan Radziejowski (1679–1688), Andrzej Chryzostom Załuski (1698–1711), Teodor Andrzej Potocki (1712–1723). Leszczyński Wydźga, Radziejowski (dopo la morte del re Jan III, nel periodo dell'interregno governò lo stato) e Potocki furono elevati alla dignità del primato della Polonia; Wydźga e Załuski esercitarono la funzione più importante presso l'amministrazione polacca — gran cancelliere della corona. Gli ultimi vescovi di Varmia — Krzysztof Jan Szembek (1724–1740), Adam Stanisław Grabowski (1741–1766) e Ignacy Krasicki (1767–1795) si unirono alla Varmia nel bene e nel male — Krasicki, eccellente scrittore dell'Illuminismo, grande cittadino e importante funzionario del Regno dopo la prima spartizione della Polonia diventò suddito del re prussiano. Quando nel 1795 assumeva dignità dell'arcivescovo di Gniezno il Regno Polacco era già cancellato dalla mappa politica dell'Europa.

La composizione personale del capitolo rispecchiava situazione politica e legami familiari, in ogni epoca era diversificata dal punto di vista della nazionalità. Nel Medioevo la partecipazione tedesca fu numerosa, più avanti grazie a Hozjusz e Kromer ebbe luogo una polonizzazione notevole; comunque la funzione del canonico di Frombork fu riservata alle persone di spicco, benemeriti. Nel XVII e XVIII secolo ne facevano parte tanti Italiani ma anche convertiti provenienti dai paesi luterani come barone Gotfryd Henryk Eulenburg amministratore di Galiny nel Regno della Prussia Orientale. Il potenziale intellettuale e il talento politico dei canonici — amministratori sono abbastanza diffusi ma resta quasi sconosciuto il loro efficace influsso culturale sulla formazione dell'identità e della diversità del dominio nonché il patrimonio scientifico e i meriti personali. Gli eminenti personaggi come cronista Jan Plastwich (morto nel 1464 oppure nel 1465), collaboratore di Copernico Aleksander Scultei (morto nel 1564), segretario del cardinale Hozjusz, scrittore e artista Tomasz Treter (1547–1610), proveniente dalla Svezia protettore della scienza e dell'istruzione Maciej Montanus (1567–1650), vescovo suffraganeo Wojciech Pilchowicz (1600–1665), benefattore di Olsztyn Wojciech Nowiejski (morto nel 1664), studioso convertito Joachim Pastorius (1611–1681), fondatore e critico d'arte Adam Konarski (morto nel 1685), vescovo suffraganeo Tomasz Ujejski (1613–1689), generoso fondatore delle opere d'arte Jan Jerzy Kunigk (1648–1718), citato prima Gotfryd Henryk Eulenburg (1670–1734), vescovo suffraganeo Michał Remigiusz Łszewski (1682–1746), esperto in diritto Krzysztof Żórawski (morto nel 1808) furono coautori della storia della Varmia.

Inizialmente il funzionamento del vescovato fu basato sull'insediamento prussiano (creazione dei villaggi) e sulla servitù (rapporto simile alle donazioni cavalleresche), successivamente all'auctocono, assimilato popolo vennero donati limitati diritti. I servizi prussiani si mantennero fino al XVII secolo. I primi coloni stranieri arrivavano con il proprio sacerdote. L'insediamento progettato e realizzato dal vescovo Henryk Fleming portò all'arrivo dei coloni provenienti da Lubeca; nei tempi del vescovo Eberhard furono in prevalenza i coloni della Slesia. Il dialetto breslaviano (di Breslavia/Wrocław) fu diffuso nei dintorni di Orneta fino al periodo tra la prima e la seconda guerra mondiale. Per dimostrare che le azioni svolte dai vescovi furono efficaci basta ricordare che dall'inizio del XIV secolo l'amministrazione del dominio fu realizzata in base alla colonizzazione interna — le nuove città e i villaggi furono fondati dai discendenti dei primi coloni. Dopo lo spopo-

lamento dovuto alle guerre e alle catastrofe sul terreno della Varmia si sono insediati numerosi forestieri — inizialmente contadini, successivamente anche nobili — provenienti dalle zone polacche vicine: Mazowsze (Masovia), Ziemia Michałowska (Terra di Michałowo) e dal sud di Pomorze Gdańskie (Pomerania). Tra questi insediamenti i più famosi, precisamente descritti negli atti amministrativi, furono e lo sono fin ora „lokacje łąnów opuszczonych”/„insediamenti dei campi deserti”/ (il nome fu tratto dal documento *Locationes mansorum desertorum*, elaborato dal grande scienziato) realizzate da grande Niccolò Copernico — amministratore della circoscrizione di Olsztyn (komornictwo olsztyńskie) negli anni 1516–1521 cioè dopo la guerra tra la Polonia e i Cavalieri Teutonici conclusa con l’Omaggio Prussiano nel 1525 (l’Ordine Teutonico fu secolarizzato e divenne il vassallo della Polonia). L’occupazione svedese e le rapine registrate nella Varmia durante la Guerra Settentrionale dopo la quale la Varmia e la Masuria furono colpite dall’ultima grande epidemia (1709–1711) portarono perdite e spopolamenti maggiori rispetto a quelli dovuti alla guerra con Albrecht Hohenzollern.

Già durante il governo di Hozjusz ebbe luogo l’afflusso della nobiltà polacca che aumentò alla fine del XVI secolo. Inizialmente le proprietà terriere furono nelle mani delle antiche stirpi locali: Bażyńscy (von Elditten), Preukowie, Troszkowie, Schedlinowie e Luzjańscy. Parecchi villaggi furono amministrati da numerosi luterani — in qualità dei vassalli dei vescovi di Varmia! — provenienti dalle terre del Regno della Prussia Orientale — Kalcksteinowie, Perbandtowie, Kunheimowie, Lesgewangowie. Hosjusz e Kromer concessero i privilegi cavallereschi ai familiari più stretti. La famiglia dei Hozjuszowie de Bezdán visse a Rasząg fino alla spartizione. Con il passare del tempo le seguenti famiglie acquistarono l’importanza: Stanisławscy dalla terra di Tczew, Grzymałowie — blasone nobiliare „Mora” — dalla Masovia, Holden-Gąsiorowscy, Hatyńscy (von Hatten) e alcune famiglie di origine di Varmia — Knobelsdorfowie e Marquardtowie. Si fermarono qui anche i forestieri provenienti dai paesi lontani: Italiani (Carnevalli, Romaironi), Francesi (Chales de Bealieu, Tourville) e addirittura Ungheresi (Kalnassy), tutti loro — come una parte della nobiltà tedesca — si assimilarono alla società polacca abbastanza presto. Joachim Kalnassy di Gąglawki vicino Olsztyn fu segretario e amico fidato del vescovo Ignacy Krasicki.

In breve tempo dopo la spartizione della Varmia la maggior parte della nobiltà polacca si trasferì e le rimaste proprietà terriere furono considerate come „beni di benevolenza” con i quali i re prussiani attiravano presunti funzionari della nuova amministrazione. La spartizione porse termine all’esistenza del dominio feudale e donò inizio alla bellissima leggenda sullo stato indipendente, ben governato, di gente religiosa e onesta. Forte consapevolezza della diversità religiosa e culturale formava le generazioni dei cittadini della Varmia fino al XX secolo. Si mantennero le tradizioni dell’istruzione di Braniewo dove fino alla seconda guerra mondiale funzionava la scuola con un nome significativo — Liceo Hosianum. Gli storiografi di Varmia legati all’Associazione Storica di Varmia (Warmińskie Towarzystwo Historyczne, in tedesco: Historischer Verein für Ermland), la quale nel 2006 festeggerà il suo centocinquantenario, fecero tanto sia per conoscere la storia della regione che per unire gli studiosi tedeschi e polacchi nelle ricerche sul patrimonio comune. Gli umanisti di Olsztyn da sessanta anni svolgono un importante ruolo del depositario attivo di questo patrimonio.

Cultura

Non c’è cultura senza istruzione. Questa facoltà fu molto apprezzata nella Varmia. La corte vescovile di Lidzbark svolse un ruolo fondamentale nella formazione della gioventù. Le autorità della diocesi sostennero sia vita spirituale e artistica che formazione del personale addetto alla vita ecclesiastica e al governare. Già nel XIV secolo al castello di Lidzbark sorse la prima scuola pres-

so la quale studiavano i ragazzi prussiani che venivano successivamente introdotti alla vita sacerdotale e alla funzione dei traduttori. Nel dominio funzionò una fitta rete delle scuole parrocchiali.

Il cardinale Hozjusz, colui che ebbe invitato in Polonia (proprio nella Varmia) i primi gesuiti, fece diventare Braniewo un importante centro scientifico ed editoriale, con tre accademie: collegio secolare dei gesuiti (sorto nel 1565), seminario della diocesi (sorto nel 1567), seminario papale gestito dai gesuiti (sorto nel 1578). Nel 1589 fu istituita la prima stamperia privata negli anni 1697–1773 amministrata dai gesuiti. Il secondo collegio dei gesuiti sorse a Reszel (1632) nel periodo in cui Braniewo fu sotto l'occupazione degli Svedesi. Presso le scuole di Varmia tenute dai gesuiti studiavano i giovani provenienti dalle varie zone del Regno nonché dall'estero. Il livello dell'insegnamento delle lingue straniere era molto alto soprattutto del polacco e del tedesco. La stragrande maggioranza degli allievi costituivano figli dei borghesi; a Braniewo il numero degli studenti provenienti dalle famiglie contadine superava quello dei giovani dalle famiglie nobili.

Nell'ambito della cultura la Varmia svolse in quel periodo un particolare ruolo del soggetto attraverso il quale avveniva lo scambio dei segnali tra diverse religioni. Questo grazie ai vescovi — potevano usare in base al decreto papale del 1617 anche il titolo dei vescovi di Sambia — e ai gesuiti — conducevano le missioni a Królewiec (Königsberg, oggi: Kaliningrad), Tylża, Święta Lipka (Santo Tiglio) — i quali realizzarono ed introdussero le azioni missionarie e propagandistiche sul territorio (allora tollerante) del Regno della Prussia Orientale. Dall'altra parte alcuni elementi della cultura tra cui le neutre forme dell'arte protestante furono ben visti in Varmia e venivano promossi nel territorio della Corona Polacca. L'arte di Varmia si sviluppava sotto il patronato della Chiesa. Secondo le usanze vigenti le iniziative più importanti venivano intraprese insieme dai vescovi e dai più importanti sacerdoti. Qualora le decisioni non venissero prese in base agli accordi particolari, le azioni potevano essere realizzate in maniera spontanea — un esempio eccellente costituisce la storia del santuario a Święta Lipka. Anche le azioni dei gesuiti e dei bernardini ebbero un ruolo importante. I monasteri dei bernardini si trovavano a Barczewo, Stoczek e Kadyny vicino a Tolkmicko. Sia vescovi che frati furono fedeli alle indicazioni della controriforma la quale nell'ambito dell'arte si fece viva nel dominio di Varmia abbastanza tardi a cavallo tra il XVII e il XVIII secolo.

Queste circostanze favorivano la formazione del gruppo artistico locale. Era considerato un fenomeno straordinario il fatto che nel territorio così piccolo, circondato dai centri culturali importanti come Danzica, Elbląg, Toruń, Królewiec, per oltre due secoli e mezzo numerosi pittori, scultori, orefici, maestri dalle botteghe organistiche realizzarono le loro opere. In riferimento alle piccole città (cioè analogiche) del Regno della Prussia e del Regno della Prussia Orientale le città di Varmia apparivano — almeno temporaneamente — come importanti centri d'arte. Soltanto a Barczewo e Biskupiec non furono registrati gli artisti. Nella ricca città di Braniewo dal medioevo fino al XIX secolo funzionavano eccellenti laboratori di oreficeria (fino alla fine del XVIII secolo in totale furono registrati 98 maestri e lavoratori), e nel periodo del tardobarocco vi operavano pittori, scultori, botteghe organistiche. Reszel era un centro degli artisti più vivo e diversificato; nell'età del barocco la città registrò uno sviluppo marcato grazie alla vicinanza del santuario a Święta Lipka. Nella città che allora poteva avere 2500–3000 abitanti, funzionavano numerosi laboratori di pittura e oreficeria — alcuni con le lunghe, ininterrotte tradizioni; nel XVII e XVIII secolo vi abitavano 11 pittori e 10 orefici che facevano parte dell'albo. La fama maggiore godettero gli scultori, soprattutto Krzysztof Peucker e la famiglia dei Schmidt. L'opera più significativa di Jan Christian Schmidt è l'altare centrale dell'antica chiesa dei gesuiti di Grodno. Krzysztof Perwanger, scultore di fama europea, abile e di molteplici capacità trovò a Tolkmicko (piccolissimo paesino) sulla Laguna di Vistola le condizioni favorevoli all'attività artistica. Laboratori di pittura funzionavano a Dobre Miasto, Braniewo, Bisztynek e Lidzbark — la città del famoso autore degli affreschi Maciej Jan Meyer. La famosa bottega organistica Wulff funzionava a Orneta (Jan Wulff da frate re-

alizzò gli organi della chiesa cistercense di Oliwa). Gli artisti di Varmia godettero un'importante posizione sociale; la loro istruzione fu di alto livello (studiavano soprattutto presso le scuole dei gesuiti), conoscevano il mondo. Esercitando varie dignità nelle proprie città gli artisti svolsero anche diverse funzioni presso l'amministrazione del dominio: scultore Krzysztof Peucker fu geometra superiore, pittore Józef Korzeniewski svolse funzione del burgravio di Frombork. Tanti ebbero contatti stretti con i loro protettori. Grazie al protettorato del vescovo Teodor Andrzej Potocki che nel 1723 divenne primate, l'artista Maciej Jan Meyer divenne famoso in tutto il Regno Polacco.

Ancora nella metà del XVIII secolo, nonostante difficile situazione dei vescovi dovuta alla guerra, la vita culturale e artistica era fiorente. Adam Stanisław Grabowski — un altro vescovo illuminato, oltre citati Potocki e Szembek, protettore delle arti, divenne famoso per la grande generosità. Inoltre la cultura polacca deve a lui la pubblicazione delle cronache di Gal Anonim e di Wincenty Kadłubek realizzata in base ai manoscritti ritrovati nel castello di Lidzbark. La Varmia invece grazie al vescovo ottenne la prima, dettagliata mappa del dominio della quale elaborazione fu affidata a Jerzy Fryderyk Endersch di Elbląg (pubblicata nel 1755).

Visto le sopradescritte circostanze rimane più che comprensibile il fatto di trovare ancora oggi sulle pagine degli storici della Varmia del XIX e XX secolo le prove del forte senso di particolarità culturale di questo territorio e del grande orgoglio da ciò derivante. La conseguenza del così forte legame alle proprie tradizioni e alla singolarità portò al consapevole conservatorismo che si dimostrò nell'arte locale alla fine del XVIII secolo e nella prima metà dell'ottocento, quando al laboratorio di falegnameria abbandonato dai Schmidt a Reszel subentrarono il padre e i figli dalla famiglia Biereichelowie proveniente da Chojnice nella Pomerania; nell'età dell'accademismo, quando „nel mondo lontano” svanivano antichi valori estetici, gli ultimi arrivati realizzavano — come prima il fondatore del laboratorio, e dopo ancora Karol Jaroszewicz a Orneta — altari barocchi, pulpiti, battisteri e altri elementi dell'arredamento necessari nelle chiese di Varmia.

Andrzej Rzempotuch

Traduzione: Mirosława Pieńkos

Katalog

Un catalogue

Catalogo

Jerzy Wojciech Bielecki

ul. Witosa 1j/35
10-686 Olsztyn
tel. 0048 89 541 05 75
mob. +48 606 131 322

Urodzony w 1955 r w Sejnach.

Studia na Wydziale Sztuk Pięknych UMK w Toruniu; specjalizacja – grafika warsztatowa w pracowni Edmunda Piotrowicza. Uprawia malarstwo.

Autor trzydziestu wystaw indywidualnych w Olsztynie, Gdyni, Warszawie, Gorzowie Wielkopolskim i Toruniu, a także za granicą: w Gelsenkirchen, Roskilde, Los Angeles, Anaheim, Garden Grove, Santa Ana i w Paryżu. Udział w kilkudziesięciu wystawach grupowych i zbiorowych, z których najważniejsze to:

1988 – „Dziesięciu Malarzy Polskich”, Ateny

1991 – „Art Expo”, Los Angeles

1992 – „We are”, Santa Ana

W 1984 r. stypendium Ministra Kultury i Sztuki.

Prace w zbiorach Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie, BWA w Olsztynie, MKiS w Warszawie, w prywatnych kolekcjach w Europie Zachodniej, USA, RPA i Japonii.

Né en 1955 à Sejny.

Les études à l'Université Nicolas Copernic de Toruń, à la faculté des beaux-arts; spécialisation – l'art graphique à l'atelier d'Edmund Piotrowicz. Il s'occupe de la peinture.

L'auteur de la trentaine d'expositions individuelles à Olsztyn, Gdynia, Varsovie, Gorzów Wielkopolski, Toruń et aussi à l'étranger: Gelsenkirchen, Roskilde, Los Angeles, Anaheim, Garden Grove, Santa Ana et à Paris.

La participation à plusieurs expositions collectives, parmi lesquelles les plus importantes sont:

1988 – „Dix peintres polonais”, Athènes

1991 – „Art Expo”, Los Angeles

1992 – „We are”, Santa Ana

Il a obtenu la bourse du Ministre de la Culture et de l'Art en 1984. Ses travaux font partie des collections de tableaux au Musée de Warmie et Mazurie à Olsztyn, BWA (Galerie d'Art Contemporain) à Olsztyn, Ministère de la Culture et de l'Art à Varsovie et de collections privées en Europe Occidentale, aux Etats-Unis, en Afrique du Sud et au Japon.

Nato nel 1955 a Sejny.

Ha studiato alla Facoltà di Belle Arti presso l'Università di Niccolò Copernico di Toruń; specializzazione in tecniche per la grafica presso lo studio di Edmund Piotrowicz. Esercita la pittura.

Protagonista di una trentina di mostre individuali tenutesi a Olsztyn, Gdynia, Warszawa, Gorzów Wielkopolski e Toruń e all'estero: a Galsenkirchen, Roskilde, Los Angeles, Anaheim, Garden Grove, Santa Ana, Parigi.

Ha inoltre partecipato a numerose mostre collettive tra cui le più importanti sono:

1988 – „Dieci Pittori Polacchi” – Atene

1991 – „Art Expo” – Los Angeles

1992 – „We are” – Santa Ana

Nel 1984 ha ottenuto una borsa di studio dal Ministro per i Beni e le Attività Culturali.

Le sue opere fanno parte delle raccolte di Museo di Varmia e Masuria di Olsztyn, BWA di Olsztyn (Centro delle Esposizioni Artistiche), Ministero per i Beni e le Attività Culturali di Varsavia nonché delle collezioni private in Europa Occidentale, Stati Uniti, Repubblica Sudafricana e Giappone.

„Bardzo wczesna jesień”, olej na płótnie, 80 x 60 cm
„Le commencement de l'automne”, huile sur toile, 80 x 60 cm
„Primo autunno”, olio su tela, 80 x 60 cm

Małgorzata Bojarska-Waszczyk

Urodzona w 1971 roku w Olsztynie.

Dyplom ukończenia studiów z wyróżnieniem w ASP w Poznaniu otrzymała w 1996 roku. Pracuje głównie w technikach graficznych i rysunkowych, uprawia także malarstwo. Zajmuje się również grafiką projektową i fotografią.

Od 1997 roku jest członkiem Związku Polskich Artystów Plastyków.

Prace znajdują się w zbiorach państwowych w kraju oraz w kolekcjach prywatnych w kraju i za granicą.

Autorka 8 wystaw indywidualnych w Poznaniu, Olsztynie, Nidzicy i Głotowie. Brała udział w kilkunastu wystawach zbiorowych na terenie Polski, Włoch i Niemiec oraz konkursach ogólnopolskich i międzynarodowych.

Née en 1971 à Olsztyn.

Elle a obtenu le diplôme de fin d'études avec mention très bien de l'Académie des Beaux-Arts de Poznań en 1996. Elle utilise les techniques de gravure et de dessin, elle fait recours à la peinture. Elle s'occupe aussi de l'art graphique de projet et de la photographie.

Depuis 1997 elle est membre de l'Association des Artistes Plasticiens Polonais.

Ses travaux font partie des collections de l'état et de collections privées dans le pays et à l'étranger.

L'auteur de 8 expositions individuelles à Poznań, Olsztyn, Nidzica et à Głotwo. La participation à plusieurs expositions collectives sur le territoire de la Pologne, de l'Italie et de l'Allemagne et à de multiples concours nationaux et internationaux.

Nata nel 1971 a Olsztyn.

Nel 1996 si è laureata con lode presso l'Accademia di Belle Arti di Poznań. Esercita la grafica, il disegno ma anche la pittura e la fotografia.

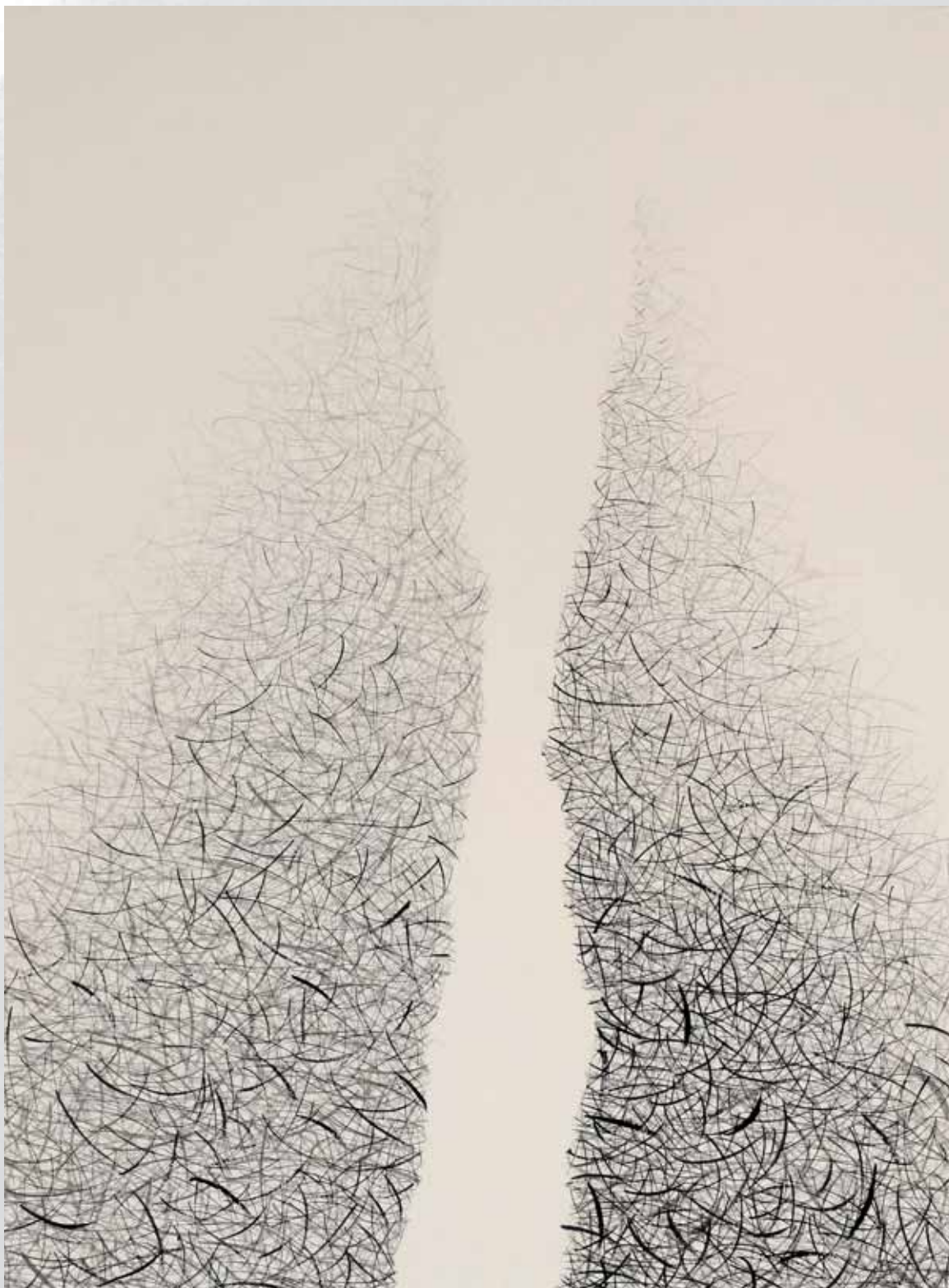
Dal 1997 è membro dell'Associazione Polacca degli Artisti di Arti Visive.

Le sue opere fanno parte delle raccolte nazionali e delle collezioni private in Polonia e all'estero.

Małgorzata Bojarska-Waszczyk è protagonista di 8 mostre individuali tenutesi a Poznań, Olsztyn, Nidzica e Głotowo. Ha partecipato ad alcune mostre collettive organizzate in Polonia, Italia, Germania e concorsi nazionali e internazionali.

ul. Boenigka 23/6
10-686 Olsztyn
tel. 0048 89 542 57 24
mob. +48 609 062 809
margolka225@poczta.onet.pl

„Otwórzcie bramy!” , rysunek, tusz, tempera, 37,5 x 50 cm
„Ouvrez les portails!” , dessin, encre, détrempe, 37,5 x 50 cm
„Aprite cancelli!” , disegno a inchiostro, tempera, 37,5 x 50 cm

Mirostaw „Micia” Bojenko

Głotowo 72
11-040 Dobre Miasto
mob. +48 604 522 500
ramon@interia.pl

Urodzony w 1954 r. w Szczecinie.

Od 1992 r. mieszka w Głotowie, na Warmii.

Pokazywał swoje prace na wielu wystawach indywidualnych i zbiorowych, publikował w prasie, telewizji oraz filmie.

Twórca i animator działań artystycznych Galerii „Obora” w Głotowie.

Stypendium Ministerstwa Kultury w 2003 r.

Né en 1954 à Szczecin.

Depuis 1992 il habite à Głotowo, en Warmie.

Ses travaux faisaient partie de plusieurs expositions individuelles et collectives, ils étaient publiés dans la presse et montrés à la télévision et dans les films.

Le créateur et l'animateur des activités artistiques de la Galerie „Obora” à Głotowo.

Il a reçu la bourse du Ministère de la Culture en 2003.

Nato nel 1954 a Szczecin.

Dal 1992 abita a Głotowo in Varmia.

Ha partecipato alle mostre individuali e collettive; le sue opere erano pubblicate nelle riviste, presentate in televisione, proiettate.

Mirostaw Bojenko è autore e animatore delle azioni artistiche della Galleria „Obora” (Stalla) a Głotowo.

Nel 2003 ha ottenuto una borsa di studio dal Ministro per i Beni e le Attività Culturali.

„Pejzaž I“, fotografija, 40 x 30 cm
„Paysage I“, photographie, 40 x 30 cm
„Paesaggio I“, fotografia, 40 x 30 cm

Iwona Bolińska-Walendzik

10-084 Olsztyn
ul. Warszawska 66/35
tel. 0048 89 535 00 48
mob. +48 606 880 855
iwonabw@vp.pl

Urodzona w kwietniu 1970 r. w Morągu.

Dyplom w zakresie grafiki na WSP w Olsztynie w 1992 r. Dyplom z malarstwa i aneks z grafiki na UMK w Toruniu w 1996 r.

Zajmuje się batikiem, witrażem i projektowaniem graficznym.

Technika batiku pasjonuje Iwonę Bolińską-Walendzik od 1999 roku. Wykonała w niej kilkanaście cykli, kilka związanych z Warmią (m.in. „Odbicia” – 2003 r., „Olsztyński zamek” 2003 r.). Artystka nie tylko tworzy prace w batiku, również prowadzi kursy i prelekcje upowszechniające tą technikę (m.in. w Olsztynie i Wilnie).

Jest autorką jedenastu prezentacji indywidualnych m.in. w Bejrucie, Wilnie, Olsztynie, Jeleniej Górze.

Uczestniczyła w około trzydziestu wystawach zbiorowych na terenie Polski, Francji i Niemiec.

Stypendystka miasta Olsztyna w 2003 i w 2005 r.

Née en avril 1970 à Morąg.

Elle a obtenu le diplôme des arts graphiques de l'Ecole Supérieure de la Pédagogie de Olsztyn en 1992 et le diplôme de la peinture et une annexe des arts graphiques de l'Université Nicolas Copernic de Toruń en 1996.

Elle se consacre au batik, au vitrail et aux projets graphiques.

Elle est passionnée de la technique du batik depuis 1999. En utilisant cette technique, elle a fait quelques cycles liés à la Warmie (entre autres: „Les réflexes” – 2003, „Le château d'Olsztyn” 2003). Elle non seulement utilise cette technique, mais aussi elle en fait la promotion en donnant des cours pratiques et en faisant des exposés sur ce sujet (entre autres: à Olsztyn et à Vilnius).

L'auteur de 11 présentations individuelles à Beyrouth, Vilnius, Olsztyn, Jelenia Góra.

La participation à une trentaine environ d'expositions collectives sur le territoire de la Pologne, de la France, de l'Allemagne.

Elle a obtenu la bourse de la Ville d'Olsztyn en 2003 et 2005.

Nata nell'aprile 1970 a Morąg.

Nel 1992 ha ottenuto il diploma di laurea in grafica presso la Scuola Superiore di Pedagogia di Olsztyn.

Nel 1996 si è laureata in pittura e grafica presso l'Università di Niccolò Copernico di Toruń.

Si dedica a progettazione grafica, vetrata e batik.

Si appassiona al batik dal 1999. Ha utilizzato questa tecnica per la realizzazione delle numerose Collane tra cui alcune dedicate alla Varmia (per esempio „I Riflessi” nel 2003, oppure „Il Castello di Olsztyn” nel 2003).

Iwona Bolińska-Walendzik organizza anche corsi e interventi per promuovere la tecnica di batik (per esempio a Olsztyn e a Vilnius).

É protagonista di undici mostre individuali tenutesi a Beirut, Vilnius, Olsztyn, Jelenia Góra e una trentina di mostre collettive organizzate in Polonia, Francia e Germania.

Nel 2003 e 2005 ha ottenuto delle borse di studio fondate dal Comune di Olsztyn.

„Zatrzymane w czasie — Zamek olsztyński”, batik, 47 x 57 cm
„Le temps s'est arrêté — Le château d'Olsztyn”, batik, 47 x 57 cm
„Fermato nel tempo — Castello di Olsztyn”, batik, 47 x 57 cm

Elżbieta Boniecka-Milowicz

ul. Morska 49
10-145 Olsztyn
tel. 0048 89 527 65 69
emilowicz@kki.net.pl
www.free.art.pl/elamilowicz

Od 1982 r. absolwentka PWSSP w Gdańsku.

Studiowała na wydziale Architektury Wnętrz i Wzornictwa Przemysłowego. Malarstwa uczyła się pod kierunkiem prof. Kiejstuta Bereźnickiego.

Po zakończeniu studiów zajmuje się projektowaniem wnętrz, rysunkiem, malarstwem sztalugowym. Stosuje wiele technik, jak malarstwo olejne, laserunek, mieszanie akwareli z suchym pastelem i ołówkiem.

Prace malarskie i rysunki znajdują się w licznych zbiorach państwowych i prywatnych w kraju i za granicą.

Brała udział w wielu wystawach polskich i zagranicznych.

Od 2003 r. związana z grupą artystyczną „Try’kot”.

Elle a obtenu le diplôme de la Haute Ecole Nationale des Arts Plastiques de Gdańsk en 1982.

Elle a terminé les études à la faculté de l’architecture d’intérieurs et du design. Ensuite, les études de la peinture sous la direction du professeur Kiejstut Bereźnicki.

Après la fin d’études, elle s’occupe du design, du dessin, elle fait des tableaux de chevalet. Elle se sert de plusieurs techniques telles que: peinture à l’huile, glacis, mélange d’aquarelle, de pastel et de crayon.

Ses tableaux et dessins font partie des collections de l’état et de collections privées dans le pays et à l’étranger.

La participation à plusieurs expositions en Pologne et à l’étranger.

Depuis l’année 2003 elle est liée au groupe artistique „Try’kot”.

Nel 1982 si è laureata presso la Scuola Superiore Statale di Arti Visive di Danzica.

Ha studiato alla Facoltà di Architettura degli Interni e di Design Industriale. Ha imparato la pittura dal professor Kiejstut Bereźnicki.

Dopo aver finito l’università si è dedicata all’architettura degli interni, al disegno e alla pittura da cavalletto. Usa molte tecniche tra cui pittura ad olio, a guazzo, combinazione di acquarello, pastello e matita.

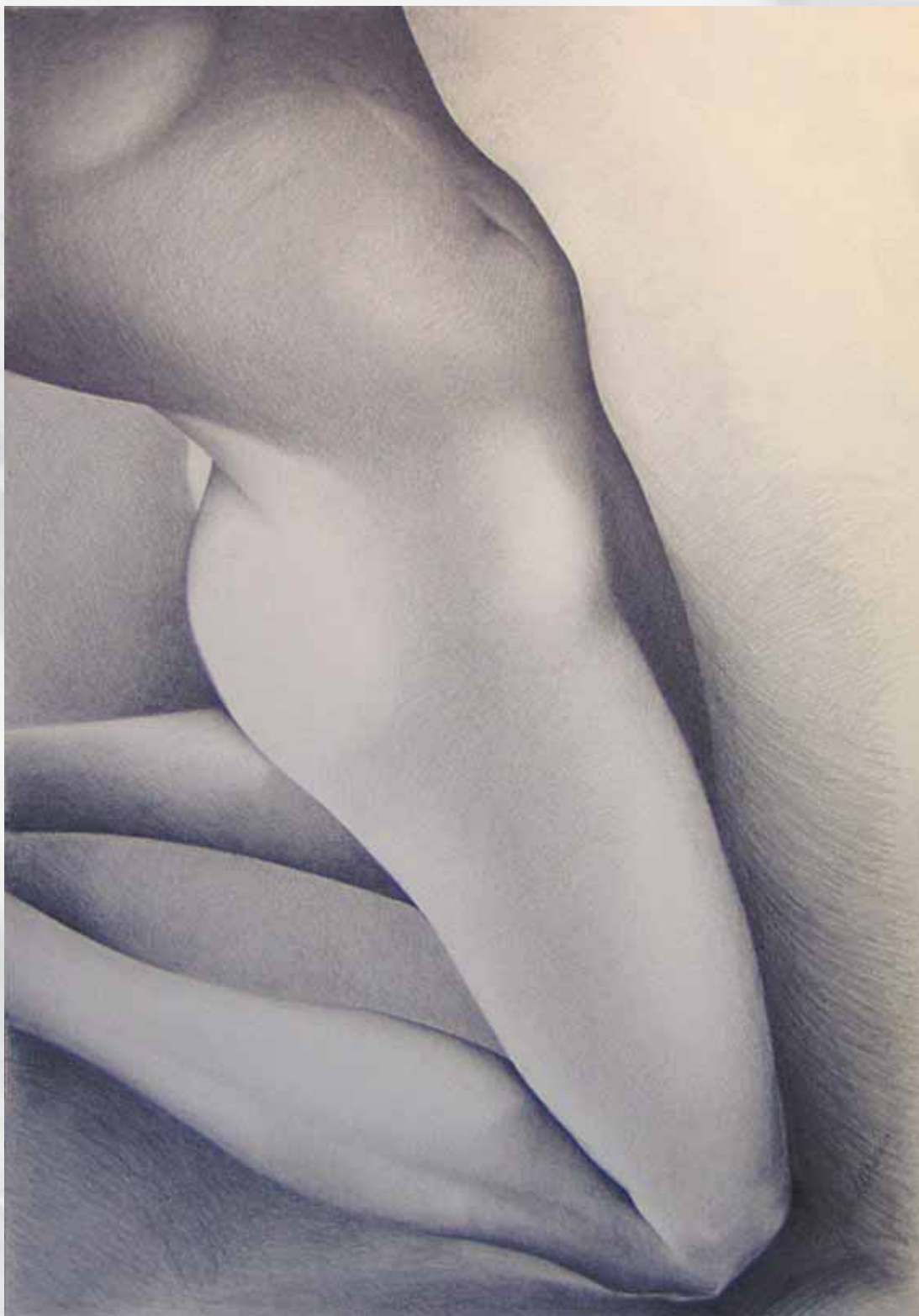
I suoi quadri si trovano nelle raccolte nazionali e private sia in Polonia che all’estero.

Ha partecipato a numerose mostre polacche e straniere.

Dal 2003 è legata al gruppo artistico „Try’kot”.

Tryptyk: „Niewygodne pozycje III”, rysunek ołówkiem, 70 x 100 cm
Triptyque: „Positions inconfortables III”, dessin au crayon, 70 x 100 cm
Trittico: „Posizioni scomode III”, disegno a matita, 70 x 100 cm

Małgorzata Chomicz

ul. Pana Tadeusza 10/86
10-900 Olsztyn
mob. +48 608 430 966
malgorzata.chomicz@uwm.edu.pl

via Catanelli 54
06087 Ponte San Giovanni
Perugia, Italia
tel. 0039 0755990923

Urodzona 1970 r. w Olsztynie.

W 1995 r. dyplom z wyróżnieniem w PWSSP w Poznaniu. W roku akademickim 1996/97 staż naukowy na Wydziale Grafiki ASP w Krakowie. Doktorat w zakresie sztuk pięknych w dyscyplinie grafika w 1997 r. w ASP w Warszawie. W 2005 r. habilitacja na Wydziale Grafiki ASP w Krakowie. Adiunkt w Pracowni Grafiki Katedry Sztuk Pięknych UWM w Olsztynie. Członek Międzyuczelnianej Rady Edukacji Artystycznej.

Zajmuje się grafiką i rysunkiem. Autorka 20 wystaw indywidualnych (m.in. w Olsztynie, Gdańsku, Krakowie, Wilnie, Rzymie, Norymberdze, Kaposzvar). Udział w około 50 wystawach zbiorowych w kraju i za granicą.

W 2000 i 2002 roku stypendystka Fundacji Jana Pawła II Polskiego Instytutu Kultury Chrześcijańskiej w Rzymie. Stypendystka Fonds d'Aide Aux Lettres Polonaises Independantes w Paryżu w 2001 roku. W 2002 roku stypendystka Miasta Olsztyna, a w latach 2004–2006 otrzymała stypendium Rektora UWM w Olsztynie. Laureatka I, II i IV Biennale Plastyki Olsztyńskiej. W 2004 roku udział w International Art Camp – Barcs (Węgry). Zaproszona przez Leszka Mądzika do współudziału w tworzeniu kolekcji Galerii Współczesnej Sztuki Sakralnej w Kielcach. Prace w zbiorach państwowych i prywatnych (Włochy, Niemcy, Stany Zjednoczone).

Née en 1970 à Olsztyn.

Elle a obtenu le diplôme avec mention très bien de l'Ecole Nationale Supérieure des Arts Plastiques de Poznań. Elle a fait un stage d'études à la faculté des arts graphiques de l'Académie des Beaux-Arts de Cracovie. Le titre de docteur ès arts graphiques lui a été attribué en 1997 par l'Académie des Beaux-Arts de Varsovie. En 2005, elle a obtenu le titre de docteur d'Etat à la faculté des arts graphiques de l'Académie des Beaux-Arts de Cracovie. Le maître de conférences à l'atelier des arts graphiques de la chaire des beaux-arts de l'Université de Warmie et Mazurie d'Olsztyn. Elle est membre du Conseil de Hautes Ecoles de l'Education Artistique. L'auteur d'une vingtaine d'expositions individuelles (entre autres: Olsztyn, Gdańsk, Cracovie, Vilnius, Rome, Nurytemberg, Kaposzvar). La participation à une cinquantaine environ d'expositions collectives en Pologne et à l'étranger. Elle a obtenu la bourse de la Fondation Jean Paul II de l'Institut Polonais de Culture Chrétienne en 2000 et 2002. Puis elle a reçu la bourse du Fonds d'Aide Aux Lettres Polonaises Indépendantes à Paris en 2001. La bourse de la Ville d'Olsztyn en 2002, et dans les années 2004–2006 la bourse du Recteur de l'Université de Warmie et Mazurie d'Olsztyn. Elle est la lauréate des I, II, et IV Biennale des Arts Plastiques à Olsztyn. En 2004 elle a participé à International Art Camp – Barcs (Hongrie). Elle était invitée par Leszek Mądzik à participer à la création de la collection de la Galerie d'Art Sacré Contemporain de Kielce. Ses travaux font partie des collections de l'état et de collections privées dans le pays et à l'étranger. Elle s'occupe des arts graphiques et du dessin.

Nata nel 1970 a Olsztyn.

Nel 1995 si è laureata con lode presso la Scuola Superiore Statale di Arti Visive di Poznań. Negli anni 1996–1997 ha effettuato uno stage presso la Facoltà di grafica all'Accademia di Belle Arti di Cracovia. Nel 1997 ha ottenuto il dottorato di ricerca in grafica all'Accademia di Belle Arti di Varsavia. Nel 2005 ha ottenuto l'abilitazione alla libera docenza alla Facoltà di grafica presso l'Accademia di Belle Arti di Cracovia. Attualmente lavora come professore associato dello Studio di Grafica della Cattedra di Belle Arti presso l'Università di Varmia e Masuria di Olsztyn. Małgorzata Chomicz è membro del Consiglio Universitario dell'Istruzione Artistica. È protagonista di 20 mostre individuali (tenutesi a Olsztyn, Danzica, Cracovia, Vilnius, Roma, Norimberga, Kaposzvar). Ha partecipato a circa 50 mostre collettive in Polonia e all'estero. Ha ottenuto numerose borse di studio: nel 2000 e 2002 dalla Fondazione „Giovanni Paolo II” offerte dall'Istituto Polacco di Cultura Cristiana di Roma, nel 2001 del Fonds d'Aide Aux Lettres Polonaises Independentes di Parigi, nel 2002 dal Comune di Olsztyn e negli anni 2004–2006 dal Rettore dell'Università di Varmia e Masuria di Olsztyn. È la vincitrice della I, II, IV Biennale di Arte Visiva di Olsztyn. Nel 2004 ha partecipato all'International Art Camp – Barcs (Ungheria). Ha collaborato con Leszek Mądzik alla realizzazione della raccolta per la Galleria d'Arte Sacra Contemporanea di Kielce. Le sue opere fanno parte delle raccolte nazionali e private (Italia, Germania, Stati Uniti). Esercita la grafica e il disegno.

„Canto del Tacere”, tehnika autorska, 70 x 100 cm
„Canto del Tacere”, technique propre à l’auteur, 70 x 100 cm
„Canto del Tacere”, tecnica d'autore, 70 x 100 cm

Waldemar Cichoń

ul. Ogólna 46/21
82-300 Elbląg
tel. 0048 55 232 05 69
val@softel.gda.pl

Urodzony w 1955 r.

Studia na Wydziale Rzeźby PWSSP w Gdańsku w pracowni prof. Franciszka Duszeńki.

W 1997 obronił pracę doktorską na ASP w Gdańsku.

Zajmuje się rzeźbą. Pracuje najchętniej w drewnie i kamieniu; zajmuje się także ceramiką, rzeźbą w brązie oraz w śniegu.

Uczestnik wielu krajowych i zagranicznych wystaw i plenerów.

Regularnie uczestniczył w międzynarodowych konkursach rzeźby w śniegu, na których był wielokrotnie nagradzany i wyróżniany (m.in. w Finlandii, USA, Kanadzie i Szwecji).

Né en 1955.

Les études è la faculté de la sculpture de la Haute Ecole Nationale des Arts Plastiques de Gdańsk, à l'atelier du professeur Franciszek Duszeńko.

En 1997 il a soutenu la thèse de doctorat à l'Académie des Beaux-Arts de Gdańsk.

Il se consacre à la sculpture. Il travaille surtout le bois et la pierre; il s'occupe aussi de la céramique, de la sculpture en bronze et en neige.

La participation à plusieurs expositions et aux séances en plein-air en Pologne et à l'étranger.

Il prenait régulièrement part là des concours internationaux de la sculpture en neige, on lui a souvent attribué des prix ou des mentions honorables (entre autres: en Finlande, aux Etats-Unis, au Canada, en Suède).

Nato nel 1955.

Ha studiato alla Facoltà di Scultura presso la Scuola Superiore Statale di Arti Visive di Danzica nello studio del professor Franciszek Duszeńko.

Nel 1997 si è laureato presso l'Accademia di Belle Arti di Danzica.

Si dedica alla scultura. Per le sue opere usa volentieri il sasso e il legno. Realizza anche lavori in ceramica e sculture in bronzo e in neve.

Ha partecipato a numerose mostre e manifestazioni della pittura all'aperto tenutesi in Polonia e all'estero.

Partecipa regolarmente ai concorsi internazionali della scultura in neve dove ha vinto numerosi premi (Finlandia, Stati Uniti, Canada, Svezia).

„To i owo”, rzeźba: drewno, metal
„Ceci et cela”, sculpture: bois, métal
„Questo ed altro”, scultura: legno, metallo

Jarosław Guzanowski

ul. Mazowiecka 4/24
10-699 Olsztyn
tel. 0048 89 541 64 42
mob. +48 606 955 751

Urodzony w 1970 r. w Płońsku.

Absolwent Wydziału Biologii i Nauki o Ziemi UMK w Toruniu.

Uprawia rzeźbę (granit, beton, drewno), malarstwo i grafikę (gipsoryt, monotypia).

Prace w zbiorach i kolekcjach prywatnych na terenie Polski.

Né en 1970 à Płońsk.

Il a obtenu le diplôme de la faculté de la biologie et des sciences naturelles de l'Université Nicolas Copernic de Toruń.

Il se consacre à la sculpture (granit, béton, bois), à la peinture et à la gravure (gravure en relief en plâtre, monotype).

Ses travaux font partie de collections privées sur le territoire de la Pologne.

Nato nel 1970 a Płońsk.

Ha studiato presso l'Università di Niccolò Copernico alla Facoltà di Biologia e Scienze della Terra di Toruń.

Esercita la scultura (granito, calcestruzzo, legno), la pittura e la grafica (incisione su gesso, monotypia).

Le sue opere si trovano nelle raccolte private in tutta la Polonia.

„Pływacy”, drewno polichromowane, 117 x 19 x 5 cm
„Nageurs”, bois polychrome, 117 x 19 x 5 cm
„Nuotatori”, legno policromato, 117 x 19 x 5 cm

Elwira Iwaszczyszyn

ul. Barcza 35/19
10-685 Olsztyn
tel. 0048 89 542 71 77
mob. +48 502 176 311
rududu9@wp.pl

Z urodzenia i zamiłowania jest olsztynianką.

Studiowała w PWSSP w Gdańsku. Dyplom z zakresu projektowania architektury wnętrz w 1981 r. w pracowni Zbigniewa Parandowskiego.

Zajmuje się malarstwem sztalugowym i rysunkiem.

Ma w swoim dorobku wiele realizacji z zakresu projektowania wnętrz i ogrodów. Opracowuje graficznie płyty i plakaty olsztyńskich kabaretów.

Stypendystka Ministerstwa Kultury i Sztuki.

Jest autorką wielu wystaw indywidualnych. Brała udział w wystawach zbiorowych i poplenerowych, w kraju i za granicą. Ważniejsze wystawy to: Malarstwo i rysunek – BWA Olsztyn; „Oktoberfest” plakat – Monachium; malarstwo – Varberg (Szwecja); malarstwo – Dinan (Francja); Grupa Try’kot – Galeria art Gallé Szczecin; Galeria Jednego Obrazu – Muzeum Olsztyn; malarstwo – Galeria STS Sopot; „Warmińskie Baby” – Galeria „Obora” Głotowo; „Warmińskie Baby i Dziady Pruskie” – Galeria EL Elbląg.

Prace w zbiorach państwowych i prywatnych, w kraju i za granicą.

Elle est habitante adonnée passionnément à la ville d’Olsztyn.

Les études à la Haute Ecole Nationale des Arts Plastiques de Gdańsk. Le diplôme de l’architecture d’intérieurs en 1981 à l’atelier de Zbigniew Parandowski.

Elle s’occupe aussi de la peinture de chevalet et du dessin.

Parmi ses travaux il y a plusieurs réalisations de projets d’intérieurs et de jardin. Elle s’occupe de l’élaboration graphique des albums et des affiches de cabarets d’Olsztyn.

Elle a obtenu une bourse du Ministère de la Culture et de l’Art.

Elle est l’auteur de multiples expositions individuelles. Elle a participé a des expositions collectives et des expositions de peintures réalisées après les scéances en plein air, dans le pays et à l’étranger.

Les expositions les plus importantes: „Peinture et dessin” – Galerie d’Art Contemporain BWA d’Olsztyn; „Oktoberfest” affiche – Munich; peinture – Varberg (Suède); peinture – Dinan (France); Groupe Try’kot – Galerie art Gallé Szczecin; Galerie d’Une Peinture – Musée d’Olsztyn; peinture – Galerie STS Sopot; „Les Bonnes femmes de Warmie” Galerie „Etable” Głotowo; „Les Bonnes femmes de Warmie et les Bonhommes de Prusse” – Galerie EL Elbląg.

Ses travaux font partie de collections de l’Etat et de celles privées dans le pays et à l’étranger.

Nata a Olsztyn ed è innamorata di questa città.

Ha studiato presso la Scuola Superiore Statale di Arti Visive di Danzica. Nel 1981 si è laureata in architettura degli interni presso lo studio del maestro Zbigniew Parandowski.

Si occupa di pittura da cavalletto e di disegno. Ha elaborato numerosi progetti architettonici per gli interni e i giardini. Realizza progetti grafici per copertine di CD e cartelloni pubblicitari per i Cabaret di Olsztyn.

Ha ricevuto una borsa di studio dal Ministro per i Beni e le Attività Culturali.

É protagonista di numerose mostre individuali. Ha partecipato alle mostre collettive e all’aria aperta in Polonia e all’estero. Le più importanti mostre sono: pittura e disegno – BWA di Olsztyn (Centro delle Esposizioni Artistiche); „Oktoberfest” cartelloni – Monaco di Baviera; pittura – Verberg (Svezia); pittura – Dinan (Francia), Grupa Try’kot – Galleria art Gallé Szczecin; „Galleria di un quadro” – Museo di Olsztyn; pittura – Galleria STS Sopot; „Warmińskie Baby”/Vecchie donne di Varmia/ – Galleria „Obora” /Stalla/ Głotowo; „Warmińskie Baby” e „Dziady Pruskie”/Vecchi uomini di Prussia/ – Galleria EL Elbląg.

Le sue opere si trovano nelle raccolte nazionali e private sia in Polonia che all’estero.

„Warmińska szanta”, akryl na płótnie, 120 x 100 cm
„Chanson des marins de Warmie”, peinture acrylique sur toile, 120 x 100 cm
„Musica Marina di Varmia”, acrilico su tela, 120 x 100 cm

Krzysztof Janicki

Wymój 24
11-034 Stawiguda
mob. +48 604 669 163

Urodzony w 1954 r. w Olsztynie.

Ukończył studia na Wydziale Malarstwa i Grafiki w PWSSP w Gdańsku. W 1981 r. uzyskał dyplom z wyróżnieniem w zakresie grafiki użytkowej w pracowni doc. Jerzego Krechowicza.

Zajmuje się rysunkiem, malarstwem oraz grafiką artystyczną i użytkową.

Udział w wielu zbiorowych i indywidualnych wystawach artystycznych.

Najważniejsze nagrody:

— laureat I Nagrody w konkursie na plakat w Niemczech, 1981 r.

— I i II Nagroda za plakat promujący Olsztyn, 2000 r.

Né en 1954 à Olsztyn.

Les études à la faculté de la peinture et des arts graphiques de la Haute Ecole Nationale des Arts Plastiques de Gdańsk. En 1981 elle a obtenu le diplôme avec mention très bien de la gravure usuelle à l'atelier du professeur agrégé Jerzy Krechowicz.

Il s'occupe du dessin, de la peinture et de la gravure artistique et usuelle.

La participation à de multiples expositions artistiques individuelles et collectives.

Les prix les plus importants:

— lauréat du grand prix pour affiche en Allemagne en 1981;

— premier et deuxième prix pour affiche faisant la promotion d'Olsztyn 2000.

Nato nel 1954 a Olsztyn.

Ha studiato alla Facoltà di Pittura e Grafica presso la Scuola Superiore Statale di Arti Visive di Danzica.

Nel 1981 si è laureato con lode in architettura degli interni presso lo studio del docente Jerzy Krechowicz.

Esercita il disegno, la pittura e la grafica artistica ed applicata.

Ha partecipato a numerose mostre artistiche individuali e collettive.

Premi più importanti:

— primo premio al concorso per il miglior cartellone, Germania 1981;

— primo e secondo premio per il miglior cartellone dedicato alla promozione di Olsztyn;

„Idąc”, akryl na płótnie, 100 x 130 cm
„En allant”, peinture acrylique sur toile, 100 x 130 cm
„Camminando”, acrilico su tela, 100 x 130 cm

Wioletta Jaskólska

ul. Kopernika 25/4
11-100 Lidzbark Warmiński
tel. 0048 89 766 16 72
mob. +48 698 716 703
wjaskolska@wp.pl
www.jaskolska.artbiznes.pl

Urodzona w 1969 r. w Lidzbarku Warmińskim.

Studia na Wydziale Artystycznym WSP w Olsztynie, później na Wydziale Artystycznym UMCS w Lublinie. Dyplom z grafiki w pracowni prof. M. Snocha w 1995 r. Od 1996 r. jest zatrudniona na WSP w Olsztynie, w pracowni prof. Wojciecha Sadleya, obecnie na UWM w Olsztynie na stanowisku adiunkta w Katedrze Sztuk Pięknych. Zamknięcie przewodu doktoranckiego w zakresie malarstwa przeprowadzone na ASP w Warszawie w 2003 r.

Uprawia malarstwo sztalugowe, malarstwo na jedwabiu i rysunek. W dorobku ma siedemnaście wystaw indywidualnych i dwadzieścia pięć wystaw zbiorowych. Najważniejsze nagrody i stypendia:

2001 – stypendium Fonds d'Aide Aux Lettres Polonaises Independantes w Paryżu (stypendium pobytowe we Włoszech).

2002 – stypendium Fondazione Giovanni Paolo II (stypendium pobytowe w Rzymie)

2002 – nagroda za malarstwo na wystawie WMRGiR, Gdańsk-Oliwa

2003 – stypendium Rektora UWM

2004 – stypendium miasta Olsztyna

2004 – wyróżnienie w internetowym konkursie „Festiwal Sztuk Sacrum”.

Née en 1969 à Lidzbark Warmiński.

Les études à la faculté artistique de l'Ecole Supérieure de la Pédagogie d'Olsztyn en 1992. Elle a obtenu le diplôme des arts graphiques à l'atelier du professeur M. Snoch en 1995. Depuis 1996 elle est employée à l'Ecole Supérieure de la Pédagogie d'Olsztyn, à l'atelier du professeur Wojciech Sadley. A l'heure actuelle elle est maître de conférences de la chaire des beaux-arts de l'Université de Warmie et Mazurie d'Olsztyn. Elle a soutenu sa thèse de doctorat sur la peinture à l'Académie des Beaux-Arts de Varsovie en 2003. Elle s'occupe de la peinture de chevalet, de la peinture sur soie et du dessin.

Elle a eu dix-sept expositions individuelles et vingt cinq collectives. Les prix et les bourses les plus importants: 2001 – la bourse du Fonds d'Aide Aux Lettres Polonaises Indépendantes de Paris (bourse destinée à un séjour en Italie).

2002 – la bourse de la Fondazione Giovanni Paolo II (bourse destinée à un séjour à Rome)

2002 – le prix pour la peinture sur l'exposition à WMRGiR de Gdańsk-Oliwa

2003 – la bourse du Recteur de l'Université UWM

2004 – la bourse de la Ville d'Olsztyn

2004 – mention honorable au concours Internet „Festival de l'Art Sacré”.

Nata nel 1969 a Lidzbark Warmiński.

Ha studiato alla Facoltà di Storia dell'Arte presso la Scuola Superiore di Pedagogia di Olsztyn, successivamente presso l'Università di Maria Curie Skłodowska di Lublino. Nel 1995 si è laureata in grafica presso lo studio del professor M. Snocha. Dal 1996 lavora nello studio del professor Wojciech Sandley, presso la Scuola Superiore di Pedagogia di Olsztyn; attualmente svolge l'incarico di professore associato della Cattedra di Belle Arti presso l'Università di Varmia e Masuria di Olsztyn. Nel 2003 ha ottenuto il dottorato di ricerca in pittura all'Accademia di Belle Arti di Varsavia. Esercita la pittura da cavalletto, la pittura sulla seta e il disegno. E protagonista di diciassette mostre individuali e venticinque collettive. Più importanti premi e borse di studio:

2001 – borsa di studia: Fonds d'Aide Aux Lettres Polonaises Independentes di Parigi (soggiorno in Italia);

2002 – borsa di studio: Fondazione „Giovanni Paolo II” (soggiorno a Roma);

2002 – premio per la pittura: mostra WMRGiR, Gdańsk-Oliwa;

2003 – borsa di studio: Rettore dell'Università di Varmia e Masuria di Olsztyn;

2004 – borsa di studio: Comune di Olsztyn;

2004 – menzione onorevole nel concorso internet „Festival delle Arti Sacre”

„Zautek I”, akryl na płótnie, 20 x 20 cm
„Recoin I”, peinture acrylique sur toile, 20 x 20 cm
„Vicolo I”, acrilico su tela, 20 x 20 cm

Anna i Wojciech Kmieć

Mątki 8
11-042 Jonkowo
mob. +48 606 732 270

Technolodzy ceramiki. Ukończyli Policealne Studium Ceramiki w Krotoszynie w 1978 r., od 1990 r. związani z Manufakturą Ceramiczną w Bartoszycach, wchodzącą w skład Pracowni Sztuk Plastycznych w Olsztynie. Współpraca dotyczy technologii realizacji, kolorystyki szkliv i szklwienia.

Projekty realizowane w tym czasie to elewacje budynków, ceramiczne elementy wystroju wnętrz – klatki schodowe, sklepy, przejścia podziemne, baseny, hotele, kina, kościoły itp.

Ceramikę zamontowano w wielu miastach, m.in. w Toruniu, Warszawie, Sosnowcu, Tarnobrzegu, Suwałkach, Mławie, Krakowie, Rzymie.

Ania i Wojtek prowadzą szeroką edukację w zakresie ceramiki artystycznej na różnego rodzaju warsztatach ceramicznych, także w PLSP w Olsztynie.

Do ważniejszych projektów zrealizowanych ostatnio należą mozaika na elewacji domu w Redykajnach oraz instalacja ceramiczna w budynku Rybołówstwa Śródlądowego na UWMM w Olsztynie – „Ławica Ryb”.

Prowadzą własną Pracownię Ceramiki – Centrum Ceramiki i Technologii w Olsztynie.

Ils sont technologues de la céramique. Après le baccalauréat ils ont terminé l'Ecole de la Céramique de Krotoszyn en 1978. Depuis 1990, ils sont liés à la Manufacture Céramique de Bartoszyce, qui fait partie de l'atelier des arts céramiques à Olsztyn. La coopération concerne la technologie de réalisation, la combinaison de couleurs de vernis et le vernissage.

Les projets réalisés: façades de bâtiments, éléments céramiques de décoration d'intérieurs – cages d'escalier, magasins, passages souterrains, piscines, hôtels, cinémas, églises etc.

La céramique projetée par eux a été installée dans plusieurs villes: Toruń, Varsovie, Sosnowiec, Tarnobrzeg, Suwałki, Mława, Cracovie, Rome.

Ania i Wojtek donnent des cours pratiques de céramique artistique, notamment au Lycée National des Beaux-Arts d'Olsztyn.

Leurs derniers projets récemment réalisés sont une mosaïque sur la façade d'une maison à Redykajny et une installation céramique dans le bâtiment des Sciences de la Pêche en Rivières et en Etangs de l'Université de Warmie et Mazurie d'Olsztyn – intitulée „Banc de poissons”.

Ils mènent leur atelier – le Centre de la Céramique et Technologie à Olsztyn.

Sono tecnici esperti in ceramica. Nel 1978 hanno compiuto un Corso Post Diploma in Ceramica a Krotoszyn; dal 1990 sono membri dell'Opificio Ceramico di Bartoszyce e dello Studio di Belle Arti di Olsztyn. Si dedicano alla tecnologia della produzione ceramica, ai colori di smalto e alla smaltatura.

I progetti da loro realizzati includono facciate degli edifici, arredamenti in ceramica per interni, vani delle scale, negozi, passaggi sotterranei, piscine, alberghi, cinema, chiese etc.

Le loro opere sono state installate nelle numerose città tra cui a Toruń, Varsavia, Sosnowiec, Tarnobrzeg, Suwałki, Mława, Cracovia, Roma.

Ania e Wojtek svolgono attività didattiche per la promozione della ceramica artistica, partecipano a numerose manifestazioni tra cui organizzate presso il Liceo Artistico Statale di Olsztyn.

I più importanti progetti realizzati recentemente sono: mosaico sulla facciata di una casa a Redykajny (quartiere di Olsztyn), Installazione Ceramica intitolata „Uno Sciame dei Pesci” nell'edificio della Cattedra di Pesca nelle Acque Dolci dell'Università di Varmia e Masuria di Olsztyn.

Lavorano anche nel loro studio di ceramica – Centro di Ceramica e di Tecnologia di Olsztyn.

„Trzy ptaki”, kamionka, szkliwa barwne, angoby, 39 x 17, 54 x 20 i 46 x 20 cm
„Trois oiseaux”, gres cérame, vernis en couleurs, engobe, 39 x 17, 54 x 20 i 46 x 20 cm
„Tre uccelli”, gres, smalti colorati, angobe, 39 x 17, 54 x 20 i 46 x 20 cm

Adam Kurłowicz

ul. Diernowa 14
10-359 Olsztyn
tel. 0048 89 526 02 04
jadesign@rubikon.pl

Urodzony w 1952 r. w Olsztynie.

Absolwent PLSP w Gdyni oraz Wydziału Malarstwa i Grafiki PWSSP w Gdańsku – dyplom uzyskał w 1983 r. Od 1990 r. członek Związku Polskich Artystów Plastyków.

Uprawia malarstwo, grafikę warsztatową, rysunek, projektuje ilustrację, grafikę książkową i plakaty.

Opracował graficznie i zilustrował ponad 80 książek, publikował ilustracje w czasopismach polskich i niemieckich, współtworzył jako ilustrator dwa pełnometrażowe filmy animowane (Hamburg 1989, Warszawa–Los Angeles 2000–2004).

Prezentował swoje prace na ponad 90 wystawach zbiorowych i pięciu wystawach indywidualnych na terenie Polski, Belgii, Czech, Iranu, Jugosławii, Litwy, Niemiec, Słowacji, Słowenii, Szwecji i Włoch.

Laureat dziewięciu nagród za ilustrację, plakat oraz grafikę warsztatową.

Né en 1952 à Olsztyn.

Il a obtenu le diplôme du Lycée National des Beaux-Arts de Gdańsk et de la faculté de la peinture et des arts graphiques de la Haute Ecole Nationale des Arts Plastiques de Gdańsk en 1983.

Depuis 1990, le membre de l'Association des Artistes Plastiques Polonais.

Il s'occupe de la peinture, des arts graphiques, du dessin, il projette les illustrations, les élaborations graphiques de livres et d'affiches.

Il a élaboré graphiquement et illustré presque 80 livres, a publié ses illustrations dans des magazines polonais et allemands. Il a participé en tant qu'illustrateur à la réalisation de deux dessins animés de long métrage (Hamburg 1989, Varsovie–Los Angeles 2000–2004).

Il a présenté ses travaux au cours de plus que 90 expositions collectives et 5 individuelles sur le territoire de la Pologne, Belgique, Tchèque, Iran, Yougoslavie, Lituanie, Allemagne, Slovaquie, Suède et Italie.

Le lauréat de neuf prix en catégorie illustration, affiche et gravure.

Nato nel 1952 a Olsztyn.

Ha frequentato il Liceo Artistico di Gdynia. Nel 1983 si è laureato presso La Scuola Superiore Statale di Arti Visive di Danzica alla Facoltà di Pittura e Grafica.

Dal 1990 è membro dell'Associazione Polacca degli Artisti di Arti Visive.

Esercita la pittura, la grafica, il disegno; realizza progetti delle illustrazioni, progetti grafici per i libri, cartelloni pubblicitari.

Ha elaborato i progetti grafici per quasi 80 libri; le sue illustrazioni erano pubblicate nelle riviste polacche e tedesche; è coautore (come illustratore) dei 2 cartoni animati (Amburgo 1989, Varsavia–Los Angeles 2000–2004).

Ha partecipato a numerose (oltre 90) mostre collettive e individuali (5) tenutesi in Polonia, Belgio, Repubblica Ceca, Iran, Jugoslavia, Lituania, Germania, Slovacchia, Slovenia, Svezia e Italia.

Ha vinto nove premi per illustrazioni, cartelloni, grafica.

„Przecucie wiosny”, pastel na kartonie, 43 x 43 cm
„Le pressentiment du printemps”, pastel sur carton, 43 x 43 cm
„Sensazione di primavera”, pastello su cartone, 43 x 43 cm

Waldemar Majcher

Urodzony w 1956 r. w Olsztynie, gdzie mieszka i pracuje.
Stypendysta Ministra Kultury 2002 r.

Od dwudziestu pięciu lat zajmuje się malarstwem na szkle, dużo eksperymentuje, tworząc niepowtarzalne efekty końcowe.

Brał udział w wielu wystawach zbiorowych oraz indywidualnych w kraju i za granicą.

W latach 2003–2004 dzięki pomocy Ministerstwa Kultury odbył podróż artystyczną do Kanady i USA.

Jego prace znajdują się w kolekcjach wielu muzeów w kraju i za granicą oraz w zbiorach osób prywatnych.

Né en 1956 à Olsztyn où il habite et travaille.

Le boursier du Ministre de la Culture en 2002.

Depuis vingt cinq ans il s'occupe de la peinture sur verre. Il fait beaucoup d'expérimentations en produisant des effets exceptionnels.

Il a participé à plusieurs expositions collectives et individuelles dans le pays et à l'étranger.

Dans les années 2003–2004, grâce à l'aide du Ministère de la Culture il a fait un voyage artistique au Canada et aux Etats-Unis.

Ses travaux font partie des collections de multiples musées en Pologne et à l'étranger et de collections privées dans le pays.

Nato nel 1956 a Olsztyn, dove abita e lavora tutt'ora.

Nel 2002 ha ottenuto una borsa di studio dal Ministro per i Beni e le Attività Culturali.

Da venticinque anni esercita la pittura sul vetro; le sue opere hanno un carattere irripetibile grazie all'introduzione dei coraggiosi esperimenti.

Ha partecipato a numerose mostre individuali e collettive tenutesi in Polonia e all'estero.

Negli anni 2003–2004 grazie al sostegno del Ministero per i Beni e le Attività Culturali ha fatto un viaggio artistico in Canada e Stati Uniti.

Le sue opere si trovano nelle raccolte dei numerosi musei polacchi e stranieri nonché nelle collezioni private.

ul. Poranna 13
11-041 Olsztyn
tel. 0048 89 523 80 66
waldek:majcher@hotmail.com
www.waldemarmajcher.art.pl

„Magiczna uliczka”, malarstwo na szkle, 50 x 65 cm
„Une ruelle magique”, peinture sur verre, 50 x 65 cm
„Stradina magica”, pittura su vetro, 50 x 65 cm

Joanna Milewicz

ul. Jagiello 5/2
10-127 Olsztyn
tel. 0048 89 527 91 92
mob. +48 696 500 917
joanna@milewicz.olsztyn.pl
www.milewicz.pl

Studiowała na Wydziale Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie.

Dyplom z wyróżnieniem otrzymała w pracowni malarstwa prof. Rajmunda Ziemskiego i w pracowni tkaniny prof. Zbigniewa Gostomskiego w 1982 r.

Uprawia malarstwo, rysunek, a także scenografię, wzornictwo artystyczne, projektuje wydawnictwa, okładki płyt.

Prace w zbiorach muzealnych i kolekcjach prywatnych w kraju i za granicą.

Udział w licznych wystawach zbiorowych. Autorka wielu wystaw indywidualnych, m.in. w Düsseldorfie, Warszawie, Elblągu, Kassel, Olsztynie, Sydney, Sopocie i Berlinie.

Les études à la faculté de la peinture de l'Académie des Beaux-Arts de Varsovie. Elle a obtenu le diplôme avec mention très bien de l'atelier de peinture du professeur Rajmund Ziemiński et de l'atelier de tissu du professeur Zbigniew Gostomski en 1982.

Elle s'occupe de la peinture, du dessin mais aussi de la scénographie, du design artistique, elle fait des projets de publications, de couvertures d'albums.

Ses travaux font partie de collections de musées et de collections privées dans le pays et à l'étranger.

La participation à plusieurs expositions collectives. L'auteur de multiples expositions individuelles, entre autres à Düsseldorf, Varsovie, Elbląg, Kassel, Olsztyn, Sydney, Sopot et Berlin.

Ha studiato alla Facoltà di Pittura presso l'Accademia di Belle Arti di Varsavia. Nel 1982 ha ottenuto il diploma di laurea, con lode, presso lo studio di pittura del professor Rajmund Ziemiński e lo studio di tessuto artistico del professor Zbigniew Gostomski.

Esercita la pittura, il disegno ma anche la scenografia, il design artistico e la progettazione delle riviste e delle copertine per CD.

Le sue opere si trovano nelle raccolte museali e nelle collezioni private polacche e straniere.

Partecipa a numerose mostre personali tra cui a Düsseldorf, Varsavia, Elbląg, Kassel, Olsztyn, Sydney, Sopot, Berlino.

„Wesołe rybki, czyli ktoś kogoś zje”, akryl na płycie, 40 x 50 cm
„Les poissons heureux ou quelqu'un mangera quelqu'un d'autre”, peinture acrylique sur panneau, 40 x 50 cm
„Pesciolini gioiosi, quindi qualcuno mangera qualcun altro”, acrilico su pannello, 40 x 50 cm

Zbigniew Opalewski

ul. Hetmańska 12 m.18
82-300 Elbląg
tel. 0048 55 236 22 84
mob. +48 602 652 581

Urodzony w 1953 r.

Studia w PWSSP w Gdańsku. Dyplom na Wydziale Grafiki w zakresie projektowania graficznego u prof. J. Krechowicza w 1979 r.

Po ukończeniu studiów zajmuje się malarstwem, grafiką i rysunkiem.

W latach 1979–2005 brał udział w 138 wystawach zbiorowych okręgowych, ogólnopolskich i międzynarodowych. Autor 32 wystaw indywidualnych m.in. w Elblągu, Warszawie, Rotenburg/Wüme (Niemcy), Sittensen (Niemcy), Wolbeck (Niemcy), Gdańsku, Braniewie, Młynarach, Dzierzgoniu, Pastęku, Olkusz, Miechowie, Nowym Targu.

Wielokrotnie nagradzany i wyróżniany za swoją twórczość (rysunek, grafika).

Komisarz kilku i uczestnik kilkunastu plenerów malarskich ogólnopolskich i międzynarodowych.

Stypendium Ministerstwa Kultury i Sztuki w 1987 r.

Od 1998 r. dyrektor Centrum Sztuki „Galeria EL”.

Prace w zbiorach muzealnych w Polsce oraz w zbiorach prywatnych w kraju, Niemczech, Francji, Szwecji, Holandii, USA, Kanadzie i Australii.

Né en 1953.

Les études à la Haute Ecole Nationale des Beaux-Arts de Gdańsk. Il a obtenu le diplôme de la faculté des arts graphiques en matière d'élaboration de projets graphiques chez le professeur J. Krechowicz en 1979. Après les études, il s'occupe de la peinture, de la gravure et du dessin.

Dans les années 1979–2005 il a participé à 138 expositions collectives régionales, nationales et internationales. L'auteur de 32 expositions individuelles entre autres à Elbląg, Varsovie, Rotenburg/Wüme (Allemagne), Sittensen (Allemagne), Wolbeck (Allemagne), Gdańsk, Braniewo, Młynary, Dzierzgoń, Pastęk, Olkusz, Miechów, Nowy Targ.

Plusieurs prix et mentions honorables lui ont été attribués pour sa création artistique (dessin, gravure).

Le commissaire de quelques et le participant de plus d'une dizaine de séances en plein-air nationaux et internationaux.

Il a obtenu la bourse du Ministère de la Culture et de l'Art en 1987.

Le directeur du Centre de l'Art „Galerie EL”.

Ses travaux font partie des collections de musées en Pologne et de collections privées en Pologne, en Allemagne, en France, en Suède, aux Pays Bas, aux Etats-Unis, au Canada et en Australie.

Nato nel 1953.

Ha studiato presso la Scuola Superiore Statale di Arti Visive di Danzica. Nel 1979 si è laureato in progettazione grafica nello studio del professor J. Krechowicz. Attualmente esercita la pittura, la grafica e il disegno. Negli anni 1979–2005 ha partecipato a oltre 138 mostre collettive: locali, polacche, straniere. È protagonista di 32 mostre individuali tra cui a Elbląg, Varsavia, Rotenburg/Wüme (Germania), Sittensen (Germania), Wolbeck (Germania), Danzica, Braniewo, Młynary, Dzierzgoń, Pastęk, Olkusz, Mielchów, Nowy Targ.

Ha ricevuto numerosi premi (disegno e grafica).

Ha svolto ruolo del commissario di alcune mostre all'aperto tenutesi in Polonia e all'estero.

Nel 1987 ha ricevuto una borsa di studio dal Ministro per i Beni e le Attività Culturali.

Dal 1998 è direttore del Centro d'Arte „Galleria EL”.

Le sue opere si trovano nelle raccolte dei musei polacchi e nelle collezioni private in Polonia e all'estero – in Germania, Francia, Svezia, Olanda, Stati Uniti, Canada e Australia.

Z cyklu: „Poszukiwania” III, technika mieszana, 45 x 65 cm
Du cycle: „Recherches” III, technique diverse, 45 x 65 cm
Dalla Collana: „Ricerche” III, tecnica mista, 45 x 65 cm

Ewa Plichta-Lubieniecka

ul. I-szej Dywizji 30
10-069 Olsztyn
tel. 0048 89 527 24 27

Urodziła się, mieszka i pracuje w Olsztynie.

Studiowała grafikę na Wydziale Sztuk Pięknych UMK w Toruniu w pracowni Edmunda Piotrowicza — dyplom uzyskała w 1981 roku.

Maluje, rysuje oraz projektuje drobną grafikę wydawniczą.

Swoje prace prezentowała na 15 wystawach indywidualnych, w tym m.in:

— Galeria UP Freiburg 1990,

— BWA Olsztyn 1991, 2001

Brała udział w wielu wystawach zbiorowych, poplenerowych, środowiskowych oraz akcjach plastycznych.

Od 2003 roku należy do grupy artystycznej „Try’kot”.

Née à Olsztyn où elle habite et travaille.

Après les études des arts graphiques à la faculté des beaux-arts de l’Université Nicolas Copernic de Toruń, elle a obtenu le diplôme en 1981.

Elle peint, dessine et établit des projets graphiques d’édition.

Elle a présenté ses travaux au cours de 15 expositions individuelles, entre autres:

— Galerie UP à Freiburg en 1990,

— Galerie d’Art Contemporain BWA à Olsztyn en 1991 et en 2001.

Elle a participé à plusieurs expositions collectives; celles du monde artistique, celles organisées après les séances en plein-air et aux actions liées aux arts plastiques.

Depuis 2003 elle est membre du groupe artistique „Try’kot”.

Nata a Olsztyn, dove abita e lavora tuttora.

Ha studiato la grafica alla Facoltà di Belle Arti presso l’Università di Niccolò Copernico di Toruń. Nel 1981 si è laureata presso lo studio del maestro Edmund Piotrowicz.

Esercita la pittura, il disegno e la progettazione grafica per varie pubblicazioni.

È protagonista di 15 mostre personali tra cui le più importanti sono:

— Galleria UP Freiburg, 1990

— BWA Olsztyn 1991, 2001

Ha partecipato a numerose mostre collettive, post-plein, locali e a diversi progetti artistici.

Dal 2003 è membro del gruppo artistico „Try’kot”.

„Odczucie lata I”, akryl na płótnie, 100 x 80 cm
„Sensation d'été I”, peinture acrylique sur toile, 100 x 80 cm
„Sentire l'estate I”, acrilico su tela, 100 x 80 cm

Jarosław Poliwko

Urodzony w 1974 r. w Gdansku. Od 1997 r. zamieszkały na Warmi i Mazurach.

Związany ze środowiskami teatralno-muzycznymi, których to działania stanowią inspiracje fotograficzne, choć realizuje też projekty własne.

Laureat konkursów fotograficznych.

Wystawy indywidualne i zbiorowe na terenie Polski i Niemiec.

Né en 1974 à Gdańsk. Depuis 1997 il habite la Warmie et Mazurie.

Il est lié avec le monde du théâtre et de l'art, dont les activités constituent ses inspirations photographiques, bien qu'il réalise aussi ses propres projets.

Le lauréat de divers concours photographiques.

Il a déjà sur son compte des expositions individuelles et collectives en Pologne et en Allemagne.

ul. Samulowskiego 3/7
10-530 Olsztyn

Nato nel 1974 a Danzica. Dal 1997 abita in Vramia e Masuria.

Ha forti legami con l'ambiente teatrale e musicale, che lo ispira alla fotografia; realizza anche propri progetti.

É vincitore dei diversi concorsi di fotografia.

Ha partecipato alle mostre in Polonia e in Germania.

ul. Pomorska 82b/32
80-345 Gdańsk
mob. +48 604 964 904
jpoliwko@tlen.pl

Bez tytułu, fotografia, 70 x 50 cm
Sans titre, photographie, 70 x 50 cm
Senza titolo, fotografia, 70 x 50 cm

Jan Pruski

ul. Czarna 11
10-139 Olsztyn
tel. 0048 89 534 95 78
jpruski@poczta.onet.pl
www.pruski.neostrada.pl

Urodził się w 1957 r., mieszka i pracuje w Olsztynie.

Uprawia malarstwo (głównie technika mieszana na papierze), rzeźbę i grafikę.

Autor wielu wystaw indywidualnych i zbiorowych w kraju i za granicą.

Jego prace znajdują się w wielu prywatnych i państwowych kolekcjach. Brał udział w międzynarodowych sympozjach artystycznych.

W 2004 r. reprezentował Polskę na indywidualnej wystawie w Paryżu w ramach Sezonu Nova Polska.

Né en 1957 à Olsztyn où il habite et travaille.

Il s'occupe de la peinture (surtout la technique diverse sur papier), de la sculpture et de la gravure.

L'auteur de multiples expositions individuelles et collectives en Pologne et à l'étranger.

Ses travaux font partie de plusieurs collections privées et celles de l'état.

En 2004 il a représenté la Pologne avec son exposition individuelle à Paris au cours de Nova Polska – une saison polonaise en France.

Nato nel 1957, abita e lavora a Olsztyn.

Esercita la pittura (soprattutto tecnica mista su carta), la scultura e la grafica.

É protagonista di diverse mostre personali e collettive polacche e straniere.

Ha partecipato ai simposi artistici internazionali.

Nel 2004 ha rappresentato la Polonia attraverso una mostra individuale a Parigi nell'ambito del progetto artistico Sezon Nova Polska/ Stagione Nuova Polonia/.

„Olsztyńskie regaty”, technika autorska, 100 x 70 cm
„Régate d'Olsztyn”, technique propre à l'auteur, 100 x 70 cm
„Regate di Olsztyn”, tecnica d'autore, 100 x 70 cm

Mirostawa Smerek-Bielecka

ul. Witosa 1j/35
10-688 Olsztyn
tel. 0048 89 541 05 75
mob. +48 602 448 935
mirabiel@wp.pl

Ukończyła malarstwo na Wydziale Sztuk Pięknych UMK w Toruniu w 1979 r.

Od 1978 r. uczestniczy aktywnie w wystawach środowiskowych, ogólnopolskich i międzynarodowych: Ateny, Plymouth, Moskwa, Kaliningrad, Los Angeles – Art Expo'92, 1994 – Gelsenkirchen, 1996 – Blois, 1997 – Varberg, 1999 – Salon de Colombes, 30 Salon X Dzielnicy Paryż 2000, Salon Lutowy Paryż 2001, Salon Jesienny Paryż 2001.

Miała trzydzieści wystaw indywidualnych w Olsztynie, Warszawie, Gdyni, Gorzowie Wlkp., Zielonej Górze, Los Angeles, Santa Ana, Anaheim, Garden Grove w Kalifornii, Gelsenkirchen, Paryżu.

Prace w kolekcjach muzealnych i w zbiorach prywatnych w Europie Zach., USA, Japonii, Kanadzie, RPA.

Laureatka nagród i wyróżnień, m.in. nagroda równorzędna na I Biennale Plastyki Olsztyńskiej'98, Medal Salonu Colombes'99, Grand-Prix na II Biennale Plastyki „O Medal Prezydenta” 2004 r.

Stypendystka Ministerstwa Kultury i Sztuki, Urzędu Miasta Olsztyn.

Elle a terminé les études de la peinture à la faculté des beaux-arts de l'Université Nicolas Copernic de Toruń en 1979.

Depuis 1978 elle participe d'une manière active à des expositions du monde artistique, nationales et internationales: Athènes, Plymouth, Moscou, Kaliningrad, Los Angeles – Art Expo'92, 1994 – Gelsenkirchen, 1996 – Blois, 1997 – Varberg, 1999 – Salon de Colombes, 30 Salon des Artistes du Xème arrondissement Paris 2000, Salon de février Paris 2001, Salon d'Automne Paris 2001.

Elle a eu 30 expositions individuelles à Olsztyn, Varsovie, Gdynia, Gorzów Wlkp., Zielona Góra, Los Angeles, Santa Ana, Anaheim, Garden Grove en Californie, Gelsenkirchen, Paris.

Ses travaux font partie de collections de musées et de collections privées en Europe Occidentale, aux Etats-Unis, au Japon, au Canada, en Afrique du Sud.

Le lauréate de différents prix et mentions honorables entre autres: prix ex oequo de la Première Biennale des Arts Plastiques à Olsztyn '98, Médaille du Salon Colombes '99, Grand-Prix de la Deuxième Biennale des Arts Plastiques – compétition pour la médaille du Président en 2004.

La boursière du Ministère de la Culture et de l'Art et de la Municipalité de la Ville d'Olsztyn.

Fino al 1979 ha studiato la pittura alla Facoltà di Belle Arti presso l'Università di Niccolò Copernico di Toruń. Dal 1978 partecipa in modo attivo a numerose mostre locali, nazionali e internazionali: Atene, Plymouth, Mosca, Kaliningrad, Los Angeles (Art Expo'92), Gelsenkirchen (1994), Blois (1996), Varberg (1997), Salon de Colombes (1999), Parigi: 30° Salone del X Distretto – 2000, Salone di Febbraio – 2001, Salone Autunnale – 2001.

É protagonista di una trentina di mostre individuali: Olsztyn, Varsavia, Gdynia, Gorzów Wielkopolski, Zielona Góra, Los Angeles, Santa Ana, Anaheim, Garden Grove in California, Gelsenkirchen, Prigi.

Le sue opere si trovano nelle raccolte museali e private in Europa Occidentale, Stati Uniti, Giappone, Canada, Repubblica Sudafricana.

É vincitrice di numerosi premi tra cui al I Biennale di Arte Visiva di Olsztyn 1998, medaglia – Salone Colombes 1999, Grand-Prix al II Biennale di Arte Visiva „Medaglia del Sindaco di Olsztyn” 2004.

Ha ricevuto delle borse di studio dal Ministro per i Beni e le Attività Culturali e dal Comune di Olsztyn.

„Na strychu”, z cyklu „Walizki”, olej na płycie, 50 x 60 cm
„Au grenier” du cycle „Les Valises”, huile sur panneau, 50 x 60 cm
„Sulla mansarda”, dalla Collana: „Valigie”, olio su pannello, 50 x 60 cm

Marek Szczęsny

ul. Jarocka 78b/1
10-699 Olsztyn
tel. 0048 89 533 10 97
mob. +48 606 426 912
margo4@o2.pl

Urodzony w 1965 r. w Bydgoszczy. Ukończył malarstwo na Wydziale Sztuk Pięknych UMK w Toruniu – dyplom w pracowni prof. Zygmunta Kotlarczyka.

Pracuje jako adiunkt na UMW w Katedrze Sztuk Pięknych.

Autor kilkunastu wystaw autorskich i uczestnik bardzo wielu wystaw zbiorowych w kraju i za granicą, wielokrotnie nagradzany na przeglądach i konkursach artystycznych.

Stypendysta Ministerstwa Kultury i Sztuki w latach 1994–1995, staż w Akademii Sztuk Pięknych we Florencji i na Uniwersytecie w Sienie.

Né en 1965 à Bydgoszcz. Il a terminé la spécialisation la peinture à la faculté des beaux-arts de l'Université Nicolas Copernic de Toruń – le diplôme de l'atelier du professeur Zygmunt Kotlarczyk.

Il travaille comme maître de conférences à l'Université de Warmie et Mazurie à la chaire des beaux-arts.

Il est l'auteur de quelques expositions individuelles et il a participé à de multiples expositions collectives en Pologne et à l'étranger, il a remporté plusieurs prix à divers concours artistiques et présentations.

Il a eu la bourse du Ministère de la Culture et de l'Art dans les années 1994–1995, ensuite il a fait un stage à l'Académie des Beaux-Arts de Florence et à l'Université de Sienne.

Nato nel 1965 a Bydgoszcz. Ha studiato la pittura alla Facoltà di Belle Arti presso l'Università di Niccolò Copernico di Toruń – si è laureato nello studio del professor Zygmunt Kotlarczyk.

Lavora come professore associato presso la Cattedra di Belle Arti dell'Università di Varmia e Masuria.

É protagonista di diverse mostre d'autore, ha partecipato a numerose esposizioni collettive polacche e straniere; con la partecipazione ai concorsi artistici ha conseguito vari riconoscimenti e premi.

Negli anni 1994–1995 ha ottenuto una borsa di studio dal Ministro per i Beni e le Attività Culturali.

Ha fatto lo stage presso l'Accademia di Belle Arti di Firenze e l'Università di Siena.

„Płomień”, olej na płótnie, 60 x 70 cm
„Flamme”, huile sur toile, 60 x 70 cm
„Fiamma”, olio su tela, 60 x 70 cm

Marek Świątecki

11-036 Gronity
ul. Zielona Dolina 21
tel. 0048 89 513 15 41
mob. +48 607 892 289
www.pastelart.net
swiatecki@pastelart.net

Urodzony w 1956 r. Mieszka w Gronitach, na Warmii.

Ukończył WSP w Olsztynie. Był aktorem eksperymentalnego studenckiego teatru „KOD”; akustykiem i scenografem grupy muzyczno-poetyckiej „NIEBO”. Jako instruktor k-o WDK szkolił gospodynie klubów wiejskich. Organizował widowię i zajmował się reklamą Teatru im. Stefana Jaracza w Olsztynie. Malował i sprzedawał obrazy na ulicach Paryża. Był dyrektorem programowym Radia WAMA, a dla Radia Olsztyn pisał i nagrywał satyryczne „Poradniki dla prawdziwych mężczyzn”. Projektował plakaty, kalendarze i okładki płyt. Był dyrektorem i scenografem Spotkań Zamkowych „Śpiewajmy Poezję” w Olsztynie. Był autorem scenariusza i scenografii oraz producentem widowiska wg obrazów Edwarda Muncha „Taniec życia” (także dla TVP).

Brał udział w wielu indywidualnych i zbiorowych wystawach plastycznych w kraju i za granicą.

Członek Stowarzyszenia Pastelistów Polskich i Art du Pastel en France (Stowarzyszenie Pastelistów Francuskich).

Najważniejsze nagrody:

- nagroda główna na Międzynarodowym Wiosennym Salonie Pasteli – Honfleur, Francja, 2005 r.
- stypendium artystyczne Prezydenta Miasta Olsztyna 2005 r.

Né en 1956. Il habite à Gronity (Warmie).

Il a terminé l'Ecole Supérieure de la Pédagogie d'Olsztyn. Il était acteur du théâtre expérimental d'étudiants „KOD”; il était acousticien et scénographe du groupe musico-poétique „NIEBO” (Ciel). Quand il était instructeur de culture et d'éducation de la Maison de la Culture de Voivodie, il donnait des cours aux femmes au foyer des clubs campagnards. Il organisait la vente et la distribution de billets et s'occupait de la publicité du Théâtre Stefan Jaracz d'Olsztyn. Il peignait et vendait des tableaux dans les rues de Paris. Il était directeur des programmes de la Radio WAMA. Il écrivait et enregistrerait les émissions satiriques „Guides pratiques pour les vrais hommes”. Il projetait des affiches, calendriers et couvertures d'album. Il était directeur et scénographe des Rencontres au Château d'Olsztyn „Chantons la poésie”. Il était l'auteur et producteur exécutif du scénario et de la scénographie du spectacle inspiré par des tableaux d'Edvard Munch „La danse de la vie” (aussi pour la Télévision Polonaise).

Il a participé à plusieurs expositions plastiques individuelles et collectives en Pologne et à l'étranger.

Il est membre de l'Association des Artistes Plasticiens Polonais et de l'Art du Pastel en France.

Les prix les plus importants:

- le grand prix au Salon International de Printemps à Honfleur en France, 2005
- la bourse artistique du Président de la ville d'Olsztyn en 2005.

Nato nel 1956. Abita a Gronity in Varmia.

Ha studiato presso la Scuola Superiore di Pedagogia di Olsztyn. Marek ha lavorato come attore del teatro sperimentale studentesco „KOD”/Codice/, successivamente come esperto di acustica e scenografo del gruppo poetico- musicale „NIEBO”/Celo/. In qualità di animatore culturale ha realizzato i corsi di formazione professionale per le massaie della campagna e dei centri rurali. Ha lavorato inoltre presso il Teatro Stefan Jaracz di Olsztyn come responsabile per i rapporti con il pubblico e la promozione. Dipingeva e vendeva i suoi quadri per le strade di Parigi. Ha lavorato come direttore del locale trasmettente radiofonica – Radio WAMA. Marek realizzava e registrava, a favore di Radio Olsztyn, satirici „Manuali per i veri uomini”. Si occupava anche della progettazione di cartelloni, calendari e copertine per CD. Ha svolto l'incarico di direttore e scenografo della manifestazione Incontri al Castello „Cantiamo la poesia” di Olsztyn. È autore di sceneggiatura e scenografia ma anche produttore di uno spettacolo ispirato ai quadri di Munch „Ballo della vita” (anche per la televisione).

Ha partecipato a numerose mostre personali e collettive in Polonia e all'estero.

È membro di Associazione dei Pastellisti Polacchi e di Art du Pastel en France (Associazione dei Pastellisti Francesi).

I più importanti premi sono:

- primo premio al Salone Primaveraile Internazionale dei Pastelli – Honfleur, Francia, 2005;
- borsa di studio fondata dal Sindaco di Olsztyn, 2005.

„Žegnaj ukochana”, pastel, 65 x 50 cm
„Adieu mon amour”, pastel, 65 x 50 cm
„Addio amore”, pastello, 65 x 50 cm

Julia Tarnowska

ul. Stare Miasto 17/21/26a
10-026 Olsztyn
tel. 0048 89 527 78 83
jultan@wp.pl

Absolwentka Wydziału Architektury Wnętrz PWSSP w Gdańsku.

25 lat pracy w zawodzie. Realizacje projektów wnętrz użyteczności publicznej; biura, gabinety, sklepy, stoiska, lokale gastronomiczne, przychodnie i gabinety lekarskie oraz wnętrza mieszkalnych; domy i elewacje. W zakresie działań ma także projekty ekspozycji targowych, projekty przestrzennych form reklamowych oraz projekty mebli na indywidualne zamówienia.

Od 2003 roku należy do grupy artystycznej „Try’kot” prezentując swoje prace malarskie i graficzne na jej wystawach.

La diplômée de la faculté de l’architecture d’intérieurs de la Haute Ecole Nationale des Beaux-Arts de Gdańsk.

Elle exerce son métier depuis 25 ans. Elle réalise des projets d’aménagement d’intérieurs publics: bureaux, cabinets, études, magasins, stands, locaux gastronomiques, dispensaires, cabinets de consultations et des projets d’aménagement d’intérieurs habités: maisons et façades. Elle s’occupe aussi des projets d’expositions de foires, des projets des formes spatiales de publicité et des projets des meubles sur commande.

Depuis 2003 elle appartient au groupe artistique „Try’kot”, elle participe à leurs expositions en présentant ses travaux de peinture et de graphique.

Ha studiato alla Facoltà di Architettura degli interni presso la Scuola Superiore Statale di Arti Visive di Danzica. 25 anni di esperienza professionale. Realizza i progetti architettonici di interni degli edifici pubblici: uffici, studi, negozi, stand, locali gastronomici, ambulatori, studi dei medici, interni delle case, facciate e case intere. Si dedica anche alla progettazione di stands per le fiere, progetti tridimensionali per la pubblicità, progetti dei mobili su richiesta.

Dal 2003 fa parte del gruppo artistico „Try’kot” e insieme ad altri membri partecipa alle mostre collettive presentando le sue opere di pittura e di grafica.

„Taki pejzaż”, tempera na papierze, collage, 100 x 204 cm
„Tel paysage”, détrempe sur papier, collage, 100 x 204 cm
„Tale paesaggio”, tempera su carta, collage, 100 x 204 cm

Wiesław Wachowski

Kieźliny

ul. Malewskiego 12

10-371 Olsztyn

tel. 0048 89 513 53 29

www.wachowski.zpap.olsztyn.pl

Urodzony w 1948 r.

Studia na Wydziale Sztuk Pięknych UMK w Toruniu. Dyplom z grafiki warsztatowej w pracowni profesora Edmunda Piotrowicza otrzymał w 1973 r.

Od 1973 r. mieszka i pracuje w Olsztynie, jest członkiem Związku Polskich Artystów Plastyków.

Uczestniczył w większości wystaw zbiorowych środowiska olsztyńskich plastyków: „Kartoteka 91”, „50 lat Plastyki na Warmii i Mazurach” (1997), I Biennale Plastyki Olsztyńskiej (1998), II Biennale Plastyki Olsztyńskiej – O Medal Prezydenta (2000) oraz w III i IV Biennale Plastyki Olsztyńskiej (2003, 2005).

Pracuje w Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie.

Trzykrotny stypendysta Rady Miasta Olsztyna (2001, 2004, 2006).

W 2005 r. otrzymał nagrodę artystyczną Prezydenta Miasta Olsztyn.

Né en 1948.

Il a fait les études à la faculté des beaux-arts de l'Université Nicolas Copernic de Toruń. Il a obtenu le diplôme de la gravure à l'atelier du professeur Edmund Piotrowicz en 1973.

Depuis 1973 il habite et travaille à Olsztyn, il est membre de l'Association des Artistes Plasticiens Polonais.

Il a participé à la plupart des expositions du monde artistique des plasticiens d'Olsztyn: „Fichier 91”, „50 ans de la Plastique en Warmie et Mazurie” (1997), Deuxième Exposition Biennale de la Plastique à Olsztyn – compétition pour la médaille du Président (2000), Troisième et Quatrième Exposition Biennale de la Plastique à Olsztyn (2003, 2005).

Il travaille au Centre de l'Education et des Initiatives Culturelles d'Olsztyn.

Il a reçu trois fois la bourse du Conseil Municipal d'Olsztyn (2001, 2004, 2006).

En 2005 il a obtenu le prix artistique du Président de la ville d'Olsztyn.

Nato nel 1948.

Ha studiato alla Facoltà di Belle Arti presso l'Università di Niccolò Copernico di Toruń. Si è laureato nel 1973 in grafica presso lo studio del professor Edmund Piotrowicz.

Dal 1975 abita e lavora a Olsztyn, è membro dell'Associazione Polacca degli Artisti di Arti Visive.

Ha partecipato a quasi tutte le mostre organizzate dagli artisti di Olsztyn, tra cui: „Kartoteka 91”, „50 anni di Arti Visive in Varmia e Masuria” (1997), Biennale di Arti Visive di Olsztyn (1998), II Biennale di Arti Visive di Olsztyn – Medaglia del Sindaco di Olsztyn (2000), III e IV Biennale di Arti Visive di Olsztyn (2003, 2005).

Lavora presso il Centro di Istruzione e Iniziative Culturali di Olsztyn.

Ha ottenuto 3 volte delle borse di studio fondate dal Consiglio Comunale di Olsztyn (2001, 2004, 2006).

Nel 2005 ha ricevuto il premio per l'arte fondato dal Sindaco di Olsztyn.

„Bawidło”, technika autorska, 70 x 100 cm
„Amusette”, technique propre à l’auteur, 70 x 100 cm
„Ciocattolo”, tecnica d'autore, 70 x 100 cm

Mieczysław Wieliczko

ul. Wadąska 12
10-382 Olsztyn
tel. 0048 89 535 74 68
mob. +48 509 857 011
wieliczko@wieliczko.com.pl
www.wieliczko.com.pl

Urodzony w 1949 r. w Olsztynie.

Ukończył studia pedagogiczne w olsztyńskiej WSN, a następnie Uniwersytet Gdański.

Członek Związku Polskich Artystów Fotografików. Wielokrotny laureat głównych nagród na Biennale Krajobrazu Polskiego w Kielcach. Wielokrotny zdobywca głównych nagród w krajowych konkursach fotograficznych. Uczestnik licznych wystaw zbiorowych, organizowanych w kraju i za granicą oraz autor wielu wystaw indywidualnych.

Najważniejsze nagrody za całokształt twórczości fotograficznej:

- medal 150-lecia fotografii – w uznaniu zasług dla rozwoju fotografii, 1985
- nagroda Gazety Olsztyńskiej 1997 – „Laur 97” – wybitna postać roku
- nagroda Wojewody Olsztyńskiego za promocję Warmii i Mazur, 1998
- nagroda honorowa Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek za fotografie w albumach prezentowanych w konkursach „Najpiękniejsze Książki Roku”, 1998
- nagroda Prezydenta Miasta Olsztyn za twórczość fotograficzną, 1999 i 2001.

Autor bardzo wielu albumów fotograficznych przedstawiających piękno krajobrazu Warmii i Mazur.

Né en 1949 à Olsztyn.

Il a terminé les études de la pédagogie à l'Ecole Supérieure de l'Enseignement d'Olsztyn et ensuite à l'Université de Gdańsk.

Il était membre de l'Association des Artistes Photographes Polonais. Il était plusieurs fois le lauréat du grand prix de la Biennale du paysage Polonais à Kielce. Il a eu plusieurs grands prix de concours nationaux de la photographie. Il a participé à des multiples expositions collectives organisées dans le pays et à l'étranger et il est l'auteur de plusieurs expositions individuelles.

Les prix les plus importants pour l'ensemble de sa créativité photographique:

- la médaille à l'occasion du cent cinquantième anniversaire de l'art photographique – en considération de ses mérites afin de développer la photographie, 1985
- le prix du Journal d'Olsztyn en 1997 – „Laurier 97” – pour le personnage éminent de l'année;
- le prix du voïvode d'Olsztyn pour la promotion de la Warmie et Mazurie, 1998
- le prix d'honneur de l'Association Polonaise des Editeurs des Livres pour les photographies d'album présentées aux concours „Les plus beaux livres de l'année”, 1998
- le prix du Président de la ville d'Olsztyn pour la création photographique en 1999 et 2001.

L'auteur de nombreux albums photographiques présentant la beauté du paysage de Warmie et Mazurie.

Nato nel 1949 a Olsztyn.

Ha studiato la pedagogia presso la Scuola Superiore di Pedagogia di Olsztyn, successivamente ha frequentato l'Università di Danzica.

É membro dell'Associazione dei Fotografi Polacchi. Numerose volte veniva premiato al Biennale del Paesaggio Polacco di Kielce. É vincitore dei diversi concorsi di fotografia. Ha partecipato a numerose mostre personali e collettive organizzate in Polonia e all'estero.

I più importanti premi:

- medaglia per il centocinquantésimo anniversario di fotografia – in riconoscimento per i meriti nel campo di fotografia, 1985
- premio fondato dal quotidiano „Gazeta Olsztyńska” 1997 – Lauro '97 – personalità dell'anno
- premio del Presidente della Regione per la promozione della Varmia e Masuria, 1998
- premio d'onore dell'Associazione degli Editori Polacchi per le fotografie pubblicate negli album presentati ai concorsi „I più belli libri dell'anno”, 1998
- premio del Sindaco di Olsztyn per l'attività artistica 1999, 2001.

É autore dei numerosi album fotografici nei quali viene presentata la bellezza del paesaggio della Varmia e Masuria.

„Mgla”, fotografia, 50 x 40 cm
„Brouillard”, photographie, 50 x 40 cm
„Nebbia”, fotografia, 50 x 40 cm

Illegible handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Julita Wiench

Absolwentka PLSP w Gdyni oraz Wydziału Malarstwa i Grafiki PWSSP w Gdańsku — dyplom uzyskała w 1986 r. Członek Związku Polskich Artystów Plastyków.

Zajmuje się malarstwem, rysunkiem, ilustracją książkową, projektuje plakaty, współtworzyła jako ilustrator dwa pełnometrażowe filmy animowane (Hamburg 1989, Warszawa–Los Angeles 2000–2004).

Opracowała graficznie i zilustrowała około 20 książek.

Swoje prace prezentowała na terenie Polski, Niemiec, Litwy, Francji i Szwecji, na 8 wystawach indywidualnych i ponad 30 wystawach zbiorowych.

Laureatka kilku nagród za ilustrację, plakat i rysunek.

Elle est diplômée du Lycée national des Arts Plastiques de Gdynia et de la faculté de la peinture et des arts graphiques de la Haute Ecole Nationale des Arts Plastiques de Gdańsk – le diplôme en 1986.

Elle est membre de l'Association des Artistes Plasticiens Polonais.

Elle s'occupe de la peinture, du dessin, des illustrations de livres, elle fait des projets d'affiches. Elle a participé en tant qu'illustrateur à la création de deux dessins animés de long métrage (Hamburg 1989, Warszawa–Los Angeles 2000–2004).

Elle a élaboré graphiquement et illustré environ 20 livres.

Ses travaux ont été présentés sur le territoire de la Pologne, de la Lituanie, de la France et de la Suède, au cours de 8 expositions individuelles et plus que 30 expositions collectives.

La lauréate de quelques prix pour illustration, affiche et dessin.

Ha studiato presso il Liceo Artistico Statale di Gdynia e la Facoltà di Pittura e Grafica alla Scuola Superiore Statale di Arti Visive di Danzica. Nel 1986 si è laureata.

É membro dell'Associazione Polacca degli Artisti di Arti Visive.

Esercita la pittura, il disegno, le illustrazioni per libri i progetti per cartelloni pubblicitari; è coautore (come illustratore) dei due cartoni animati (Amburgo 1989, Varsavia–Los Angeles 2000–2004).

Ha realizzato i progetti grafici e le illustrazioni per una ventina di libri.

Ha presentato le sue opere in Polonia, Germania, Lituania, Francia, Svezia partecipando alle mostre personali (8) e collettive (oltre 30).

Ha vinto numerosi premi per le illustrazioni, i cartelloni pubblicitari e i disegni.

ul. Diernowa 14
10-359 Olsztyn
tel. 0048 89 526 02 04
jadesign@rubikon.pl
www.wbp.olsztyn.pl/~wiench

„Na huštawce”, akryl + pastel na płycie, 70 x 42 cm
„Sur la balançoire” peinture acrylique + pastel sur panneau, 70 x 42 cm
„Sull'altalena”, acrilico + pastello su pannello, 70 x 42 cm

Aleksander Wołos

ul. Pana Tadeusza 9/51
10-460 Olsztyn
tel. 0048 89 533 11 59

Urodzony w 1934 r.

Dr hab. nauk rolniczych w zakresie biochemii zwierząt, do 1982 r. pracownik naukowy ART w Olsztynie (obecnie Uniwersytet Warmińsko-Mazurski).

Autor niezliczonej ilości rysunków publikowanych m.in. w „Gazecie Olsztyńskiej”, „Panoramie Północy”, „Naszej Wsi”, miesięczniku „Warmia i Mazury”, tygodnikach ogólnopolskich: „Szpilki”, „Karuzela”, „Polityka”, „Wprost”, w prasie niemieckiej i jugosłowiańskiej.

Jest autorem 4 zbiorów rysunków satyrycznych i dwóch albumów: „Pastelowy humor” i „Głowy i główki”.

W swoim dorobku ma 36 wystaw indywidualnych i udział w 93 wystawach zbiorowych w Polsce, Belgii, Kanadzie, Jugosławii, Turcji, Niemczech i we Włoszech.

Wielokrotnie nagradzany i wyróżniany.

Né en 1934.

Il a le titre de docteur d'Etat ès sciences agricoles en matière de la biochimie des animaux. Jusqu'en 1982 il était travailleur scientifique à l'Académie de l'agriculture et de la technologie d'Olsztyn (aujourd'hui il fait partie de l'Université de Warmie et Mazurie).

Il est l'auteur de multiples dessins publiés entre autres au „Journal d'Olsztyn”, au „Panorama du Nord”, à „Notre Campagne”, au mensuel „La Warmie et Mazurie”, aux hebdomadaires nationaux: „Epingles”, „Manège”, „La Politique”, „Le point”, mais aussi à la presse allemande et yougoslave.

Il est l'auteur de 4 collections de dessins satiriques et de deux albums: „Humour pastel” et „Têtes et petites têtes”.

Il a eu 36 expositions individuelles et il a participé à 93 expositions collectives en Pologne, en Belgique, au Canada, en Yougoslavie, en Turquie, en Allemagne et en Italie.

On lui a attribué plusieurs prix et mentions honorables.

Nato nel 1934.

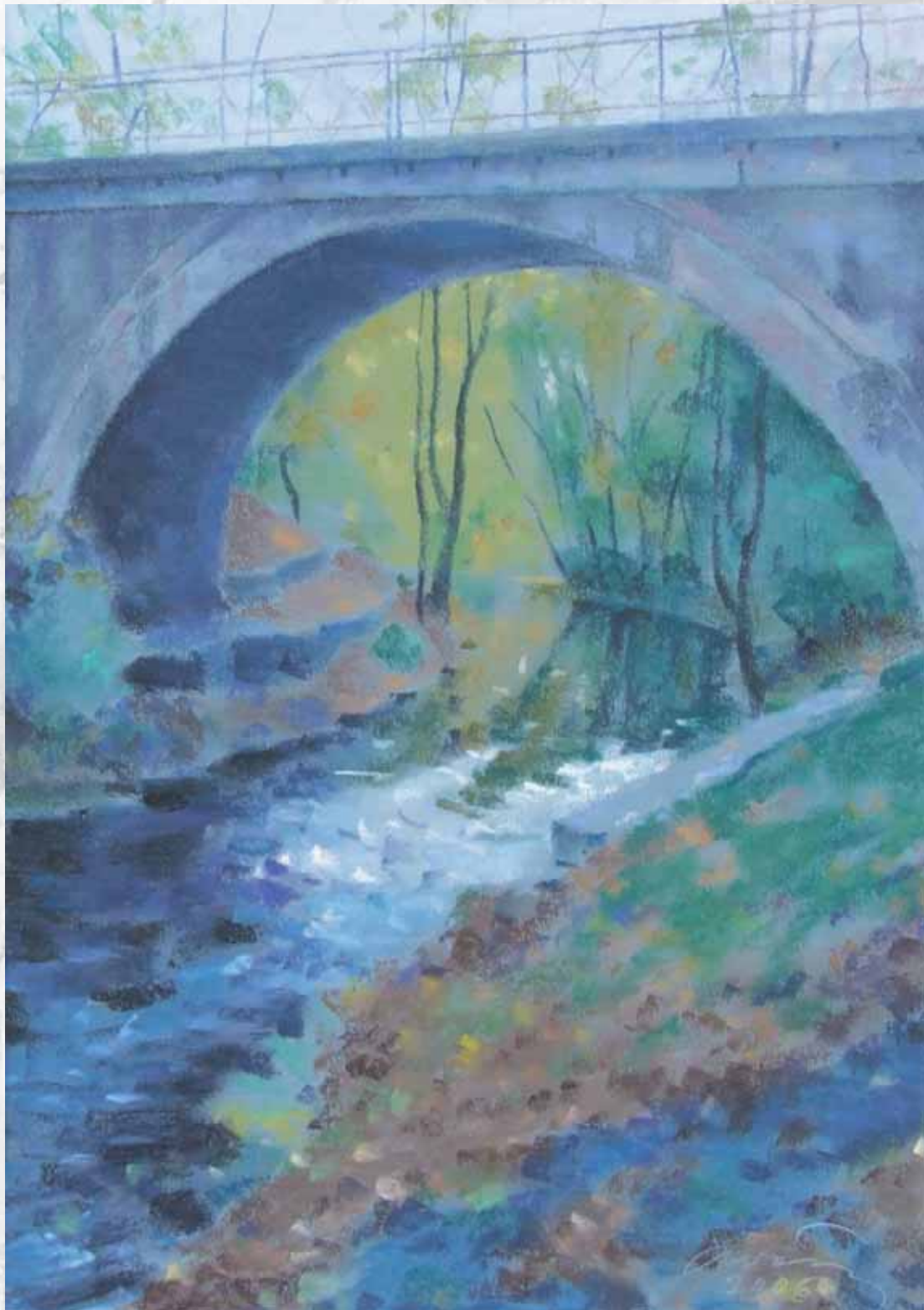
Dottore abilitato in scienze agricole e in biochimica degli animali. Dal 1982 lavora presso l'Accademia di Agricoltura e Tecnica (attualmente l'Università di Varmia e Masuria). È autore di un grandissimo numero dei disegni pubblicati per esempio nelle riviste e nei quotidiani: „Gazeta Olsztyńska”, „Panorama Północy”/Panorama del Nord/, „Nasza Wieś”/Nostra Campania/, mensile „Warmia i Mazury”, nei settimanali: „Szpilki”/Spille/, „Karuzela”/Giostra/, „Polityka”/Politica/, „Wprost”/Direttamente/ nonché nelle riviste tedesche e jugoslave.

È autore di 4 raccolte dei disegni satirici e 2 album: „Pastelowy humor” /Umor pastello/, „Głowy i główki”/Teste e testine/.

Ha partecipato a 36 mostre personali e 93 collettive organizzate in Polonia, Belgio, Canada, Jugoslavia, Turchia, Germania, Italia.

Ha ricevuto numerosi premi e menzioni onorevoli.

„Most na Łynie”, pastel, 35 x 50 cm
„Un pont sur la rivière Łyna”, pastel, 35 x 50 cm
„Ponte sulla Łyna”, pastello, 35 x 50 cm

Bogdan Żukowski

ul Dębowa 9
13-100 Nidzica
tel. 0048 89 625 30 57
bodekzuk@wp.pl

Urodzony w 1962 r.

Ukończył PWSSP w Poznaniu. Dyplom uzyskał w 1993 r. w pracowni litografii prof. Lucjana Mianowskiego.

Zajmuje się grafiką, rysunkiem, malarstwem; współpracuje z wieloma wydawnictwami.

W dorobku ma dziesięć wystaw indywidualnych.

Brał udział w wielu zbiorowych, m.in. w międzynarodowych prezentacjach litografii (Warszawa, Praha 2000), reprezentował Polskę na VI Biennale Grafiki Krajów Nadbałtyckich (Kaliningrad 2000).

Uczestniczył w Polsko-Niemieckim Sympozjum Artystycznym (Dobre Miasto 2002).

Wziął udział w I, II, III i IV Biennale Plastyki Olsztyńskiej. Za pracę „Podziwianie miejsca” prezentowaną w II edycji Biennale otrzymał nagrodę w kategorii rysunku.

Né en 1962.

Il a terminé l'Ecole Nationale Supérieure des Arts Plastiques de Poznań. Il a obtenu son diplôme à l'atelier de la lithographie du professeur Lucjan Mianowski en 1993.

Il s'occupe des arts graphiques, du dessin, de la peinture; il collabore avec multiples maisons d'éditions.

Il a eu 10 expositions individuelles.

Il a participé à plusieurs expositions collectives entre autres: à l'occasion des présentations internationales de la lithographie (Varsovie, Prague 2000), il représentait la Pologne au cours de la Sixième Biennale des Arts Graphiques des Etats Baltes (Kaliningrad 2000).

Il a participé au Colloque Artistique Polono-Allemand (Dobre Miasto).

Il a participé à la Première, Deuxième, Troisième et Quatrième Biennale des Arts Plastiques à Olsztyn.

Au cours de la Deuxième Biennale il a obtenu un prix en catégorie dessin.

Nato nel 1968.

Ha studiato presso la Scuola Superiore Statale di Arti Visive di Poznań. Nel 1993 si è laureato in litografia presso lo studio del professor Lucjan Malinowski.

Esercita la grafica, il disegno, la pittura; collabora con tante Case Editrici.

Ha partecipato a 10 mostre personali e molte collettive tra cui internazionali esposizioni di litografia (Varsavia, Praga 2000); ha rappresentato la Polonia al VI Biennale di Grafica dei Paesi Baltici (Kaliningrad 2000).

Ha partecipato al Simposio Artistico Polacco-Tedesco (Dobre Miasto 2002) e al I, II, III, IV Biennale di Arti Visive di Olsztyn. È stato premiato alla 2° edizione del Biennale per il disegno „Ammirazione del posto”.

„Most żółty”, akryl na płycie, 100 x 89 cm
„Un pont jaune”, peinture acrylique sur panneau, 100 x 89 cm
„Ponte Giallo”, acrilico su pannelo, 100 x 89 cm

Wydawca/Edition/Pubblicato da:

Urząd Miasta Olsztyn
Municipalité de la Ville d`Olsztyn
Comune di Olsztyn

www.um.olsztyn.pl

promocja@um.olsztyn.pl

tel./fax 0048 89 534 99 11

Opracowanie graficzne i DTP/

Elaboration graphique et DTP/

Realizzazione grafica e DTP a cura di:

Adam Kurtowicz

Logo projektu/Logo du projet/

Logo del progetto a cura di:

Julita Wiench

Druk/Impression/Stampa:

ZP „Gutgraf”

10-176 Olsztyn, ul. Bałtycka 131,

tel. 0048 89 523 81 01

